

Огляд програм моніторингу біорізноманіття в Україні

Overview of biodiversity monitoring programmes in Ukraine

Автори:

В.А. Костюшин, Т.Л. Андрієнко, В.П. Мельничук

Authors

V.A. Kostyushyn, T.A. Andrienko and V.P. Melnichuk

Київ, 2008

Kyiv, 2008

- Підготовлено:** Європейський центр охорони природи, Тілбург, Королівство Нідерланди та Національний екологічний центр України, Київ, Україна
- Prepared by:** ECNC-European Centre for Nature Conservation, Tilburg, the Netherlands and the National Ecological Centre of Ukraine, Kyiv, Ukraine
- Copyright:** © 2008 Європейський центр охорони природи, Національний екологічний центр України
© 2008 ECNC-European Centre for Nature Conservation, National Ecological Centre of Ukraine
- Ця публікація або її частини не можуть бути надруковані, розміщені в інформаційних системах чи передані в будь-якій іншій формі будь-якими засобами електронного, механічного, фотографічного копіювання без попереднього письмового дозволу Європейського центру охорони природи або Національного екологічного центру України
- No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise without the prior written permission of ECNC or National Ecological Centre of Ukraine
- Цитування:** Костюшин В.А., Андрієнко Т.Л., Мельничук В.П. Огляд програм моніторингу біорізноманіття в Україні. — Київ: Національний екологічний центр України, 2008. — 80 с.
В книзі представлено огляд програм моніторингу біорізноманіття, які виконуються в Україні. Дані для публікації було зібрано шляхом анкетування дослідницьких інститутів, учбових та природоохоронних закладів (заповідники, регіональні та національні парки тощо), а також громадських організацій.
- Citation :** Kostyushyn, V.A., Andrienko, T.L., Melnichuk, V.P. 2008. Overview of biodiversity monitoring programmes in Ukraine. [In Ukrainian & English.] National Ecological Centre of Ukraine, Kyiv, 2008. - 80 pp. This publication is an overview of biodiversity monitoring programmes being carried out in Ukraine. Data for the publication were collected by specially developed questionnaire, disseminated among research institutions, universities, protected areas (zapovednics, regional and national parks) and nongovernmental organizations.
- Публікацію можна отримати в Національному екологічному центрі України
- Available from:** National Ecological Centre of Ukraine
- Зауваження:** Точка зору, наведена у звіті, не обов'язково відповідає політиці ECNC, та не обов'язково відображає точку зору Національного екологічного центру України.
- Disclaimer:** The views expressed in this report do not necessarily constitute ECNC policy, and do not necessarily reflect the views or opinions of National Ecological Centre of Ukraine
- Коштом:** Видано Національним екологічним центром України за підтримки Міністерства сільського господарства, природи та якості харчових продуктів Нідерландів та Міністерства міжнародних відносин Нідерландів (фонд BBI-Matra / Management Programme for International Biodiversity)
- Funded by:** This publication is supported by the National Ecological Centre of Ukraine through a grant from the Netherlands Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality and the Ministry of Foreign Affairs (BBI-Matra Fund / Management Programme for International Biodiversity)

- Редагування українського тексту:** Новиченко Н.С.
Editing of Ukrainian text: Novichenko N.S.
- Редагування англійського тексту:** Glynis van Uden
Editing of English text : Glynis van Uden
- Фото на обкладинці** Костюшин В.А.
Photos on cover page Kostyushyn V.A.

Зміст / Contents

Преамбула / Preamble	5
Загальний огляд програм моніторингу / General overview of monitoring programmes .	7
Ботанічні програми моніторингу / Botanical monitoring programmes	12
Міжнародні програми / International programmes	12
Регіональні програми / Regional programmes	15
Місцеві програми / Local programmes	20
Зоологічні програми моніторингу / Zoological monitoring programmes	33
Міжнародні програми / International programmes	33
Національні програми / National programmes	38
Регіональні програми / Regional programmes	41
Місцеві програми / Local programmes	54
Комплексні програми моніторингу / Complex monitoring programmes	73
Додатки / Annexes	77
Додаток 1. Анкета щодо програм з моніторингу біорізноманіття, які виконуються в Україні / Annex 1. The questionnaire on biodiversity monitoring programmes implemented in Ukraine	77
Додаток 2. Супровідний лист до анкети від Національного екологічного центру України, Інституту ботаніки та Інституту зоології НАН України / Annex 2. List of support for the questionnaire from the National Ecological Centre, Institute of Botany, Institute of Zoology of National Academy of Sciences of Ukraine	78
Додаток 3. Супровідний лист до анкети від Державної служби заповідної справи Міністерства охорони навколишнього природного середовища України / Annex 3. List of support for the questionnaire from State Service on Protected Areas of the Ministry of Environmental Protection of Ukraine	79
Додаток 4. Адміністративні області України / Annex 4. Administrative oblasts of Ukraine	80

Преамбула / Preamble

В межах проекту **Підтримка участі громадськості в розбудові можливості щодо моніторингу біорізноманіття в Україні**, виконавцями якого є Європейській центр охорони природи (European Centre for Nature Conservation) та Національний екологічний центр України було підготовлено анкету щодо програм моніторингу біорізноманіття (Додаток 1), які виконуються в Україні. Анкету було складено, використовуючи досвід ECNC, отриманий при збиранні інформації щодо програм моніторингу в країнах Європи. Анкету широко розповсюджено серед наукових інститутів, вищих учбових закладів, природоохоронних установ (заповідники, регіональні та національні парки) та недержавних екологічних організацій. Розповсюдження анкети було підтримано Державною службою заповідної справи Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, Інститутом зоології НАН України та Інститутом ботаніки НАН України (Додатки 2, 3).

В результаті розповсюдження анкети отримано інформацію про 95 програм моніторингу біорізноманіття. Зібрані дані проаналізовано за участю фахівців з Інституту ботаніки та Інституту зоології НАН України.

Аналіз зібраних даних показав певні обмеження зібраної інформації. По-перше, інформація зібрана з використанням анкет є неповною. Значною мірою це залежало від активності респондентів, яка була не дуже високою. У ряді випадків анкетні дані поповнені експертами, які брали участь в аналізі зібраної інформації. Це стало можливим тому, що вони займаються вивченням біорізноманіття в Україні протягом декількох десятиріч і добре володіють ситуацією в країні, персональні знайомі з великою кількістю фахівців з біорізноманіття. Іншою проблемою є те, що респонденти не завжди правильно заповнювали анкети. Так, окремі респонденти, об'єднували в одній анкеті дані щодо декількох різних програм, що ускладнювало аналіз анкет. В інших випадках інформацію про окремі частини однієї моніторингової програми наводили у різних анкетах, надісланих різними фахівцями. Вони стосувалися Літопису природи, моніторингової програми, яка є комплексною та включає в себе ботанічну і зоологічну частини. У такому підході є певна

In the framework of the project **Supporting public involvement in building capacity for Ukrainian biodiversity monitoring**, implemented by ECNC-European Centre for Nature Conservation and the National Ecological Centre of Ukraine, a questionnaire on biodiversity monitoring programmes was prepared (Annex 1). A form was developed based on experience gained by ECNC in the collection of information on biodiversity monitoring programmes in Europe. The prepared questionnaire was widely disseminated among research institutions, universities, protected areas (zapoved-nics, regional and national parks) and nongovernmental organizations. This was supported by the State Service on Protected Areas of the Ukrainian Ministry of Environmental Protection, the Institute of Zoology and the Institute of Botany of the National Academy of Science of Ukraine (Annexes 2 and 3).

In total information was received about 95 biodiversity monitoring programmes conducted in Ukraine. The collected data were analysed with the support of specialists from the Institute of Botany and the Institute of Zoology, National Academy of Science of Ukraine.

Analysis of the data showed some shortcomings in the collected information. First of all, the information is not complete. Completeness of data is strongly dependent on the level of response to the questionnaire, which was not high. Some information was added by experts who participated in the analysis of the collected data. This was possible because the experts hired have a long track record in biodiversity study, and are well-acquainted with the situation in the country with regard to monitoring and biodiversity experts. The second problem is that the respondents did not always complete the questionnaire correctly. Some people put information about several monitoring programmes on one form, which complicated their analysis. In other cases, parts of the same monitoring programmes were entered on different forms by different respondents. This was the case with the Chronicle of Nature monitoring programme, which is an integrated programme and includes botanical and zoological parts. This approach makes some sense if they are sorted by taxonomic groups. This is why we analysed such data as separate monitoring programmes in different sec-

---

логіка, якщо поділяти моніторингові програми з об'єктами досліджень (різні таксономічні групи рослин або тварин). У зв'язку з цим, у більшості таких випадків, ми розглядали моніторинг рослин та моніторинг тварин у різних розділах даного аналізу, хоча вони стосувались однієї природно-заповідної території.

Слід також указати, що далеко не всі програми моніторингу, які представлено в анкетах, можна дійсно назвати програмами моніторингу. Особливо це стосується місцевих програм, які виконуються окремими особами або невеличкими науковими групами у рамках їхніх планових досліджень. Значна кількість з них існує рівно стільки, скільки продовжується тематика досліджень (як правило, це 3–5 років). У той же час окремі напрямки моніторингу, які виконуються одним дослідником або декількома науковцями в межах програми Літопис природи, без сумніву є реальною моніторинговою програмою.

Поза межами нашого дослідження залишилися декілька державних програм збору даних по окремих групах тварин, які можна розглядати як програми моніторингу біорізноманіття. Перш за все це форма державного статистичного спостереження N2-тп (мисливство) «Звіт про ведення мисливського господарства», яка базується на щорічних статистичних звітах мисливських господарств. На жаль, якість цих даних визиває багато нарікань. Збирання даних щодо видів рослин та тварин, які є шкідниками сільського та лісового господарства, спеціалізованими службами лісового та сільськогосподарського секторів, також певною мірою можна трактувати як моніторингові програми. Теж саме можна сказати про державну статистику щодо комерційного вилову риби. Перелічені дані також не ввійшли до даного аналізу.

tions of the publication, even if programmes were conducted on the same protected area.

It is also important to stress that not all of the monitoring programmes reported in the questionnaire are in fact real monitoring programmes. Mostly this concerns local programmes implemented by individual researchers or by small groups of scientists within scientific programmes of their institutions. Quite often programmes belonging to this category exist for only 3 to 5 years. Nevertheless, separate components of the Chronicle of Nature, which are realized by individuals or by small groups, are parts of real monitoring programmes.

Not all state activities on collecting data on some animal species, which could be considered as monitoring programmes, are included in this overview. Firstly, this concerns state statistics (form N2-TP (hunting) *Report on Keeping of Hunting Economic Sector*) on game animal species, which are based on statistical reports submitted annually by game reserves. Unfortunately, the quality of this information is quite poor. The collection of data on pest species of animals and plants by special state agriculture and forestry services could to a certain extent be treated as biodiversity monitoring programmes. The same could also be said about state statistics on commercial fish catching. The above-mentioned data - on monitoring game species, agriculture and forest pest species and commercial fishing - are not presented in this overview.

Загальний огляд програм моніторингу / General overview of monitoring programmes

З 95 програм моніторингу біорізноманіття (Таблиця 1), інформацію по яких зібрано, до міжнародних відносяться — 10, національних — 4, регіонального рівня — 26, місцевих — 55 (до місцевих програм ми віднесли такі, що виконуються у межах однієї області, регіональні — такі, що виконуються в декількох областях). З них 29, пов'язані з фіторізноманіттям, 6 — з рослинним та тваринним світом та 60, присвячені видам тварин. Детальніший аналіз об'єктів моніторингу (Таблиця 2) показує, що 31% програм стосується рослин, 6% — лісових екосистем, 2% — риби, 12% — амфібій та рептилій, 42% — птахів, 22% — ссавців та 17% — безхребетних.

За науковими напрямками програми моніторингу фіторізноманіття можна поділити на наступні: вивчення стану популяцій окремих видів, моніторинг рослинності (геоботанічні дослідження), лісозначві дослідження, моніторингові ресурсознавчі дослідження, моніторингові дослідження флори окремих регіонів. Основна кількість програм за науковою спрямованістю, присвячена вивченню популяцій. Проте в Україні є декілька шкіл, які застосовують для вивчення популяцій дещо різну методику.

From 95 biodiversity monitoring programmes (Table 1) on which information has been collected, 10 are international, 4 are national, 26 are regional and 55 are local programmes (local programmes are those that are realized within one administrative oblast; regional programmes are those that are implemented in several administrative oblasts).

Of the programmes 29 concern phytodiversity and 60 concern animals; 6 cover both plants and animals. More detailed analysis based on the subjects of monitoring shows that 31% of the programmes are related to plant species, 6% to forest ecosystems, 2% to fish species, 12% to amphibians and reptiles, 42% to birds, 22% to mammals and 17% to invertebrates.

According to the scientific approach, the botanical programmes analysed can be divided into several groups: population analysis of species, monitoring of vegetation community dynamics (geobotanical studies), forestry monitoring studies, resource species monitoring, and monitoring studies of the flora of particular regions. . Most of the programmes are scientifically oriented towards the study of populations. However, in Ukraine there are several schools that use somewhat different methods for population studies.

Таблиця 1. Розподіл програм моніторингу за їхнім рівнем /
Table 1. Number of programmes according to level.

	Рівень програми / Level of programme				Всього / Total
	Міжнародний / International	Національний / National	Регіональний / Regional	Місцевий / Local	
Рослини / Plants	3	0	6	20	29
Тварини / Animals	7	4	19	30	60
Рослини та тварини / Plants and animals	0	0	1	5	6
Всього / Total	10	4	26	55	95

Відповідно до Таблиці 3 джерелами фінансування більшості програм моніторингу (58%) є державний бюджет (кошти наукових інститутів, вищих учбових закладів, природо-охоронних установ тощо). Значна частина програм виконується повністю або частково за кошти самих учасників програм з моніторингу (19%). Міжнародні гранти підтримують лише 12% програм. Ще в 11% випадків джерела коштів для програм не були зазначені респондентами.

As shown in Table 3, state budget is a source of funding for the majority (58%) of the monitoring programmes (budgets of research institutes, educational institutions, protected areas, etc.). A considerable proportion of the programmes are conducted on a voluntary basis or at the costs of the participants (19%). International grants are the basis for 12% of monitoring programmes. In many cases (11%), the source of funding for monitoring activities was not specified by the respondents.

Таблиця 2. Розподіл програм моніторингу за об'єктами досліджень /
Table 2. Number of programmes according to the subject of monitoring.

Об'єкт моніторингу / Subject of monitoring	Кількість програм / Number of programmes				
	Міжнародні/ International	Національні/ National	Регіональні / Regional	Місцеві / Local	Всього / Total*
Рослини / Plants	1	0	8	20	29 (31 %)**
Лісові екосистеми/ Forest ecosystems	2	0	0	4	6 (6%)
Риби / Fish	0	0	1	1	2 (2%)
Амфібії та рептилії / Amphibians and reptiles	0	0	3	8	11 (12%)
Птахи / Birds	6	2	12	20	40 (42%)
Ссавці / Mammals	0	0	7	14	21 (22%)
Безхребетні/ Invertebrates	1	1	5	9	16 (17%)

* Враховуючи, що деякі програми мали кілька об'єктів моніторингу їх включено до декількох категорій одночасно / Taking into account that some programmes have several monitoring objectives, such programmes were included in several categories at once.

** Враховуючи попереднє зауваження, відсотки було розраховано виходячи з того, що загальна кількість програм дорівнює 95 / Taking the above remark into account, the % has been calculated on the basis that the total number of programmes is 95.

Таблиця 3. Розподіл програм моніторингу за джерелами фінансування /
Table 3. Sources of funding of animal diversity monitoring programmes.

Джерело фінансування/ Source of funding	Кількість програм / Number of programmes				
	Міжнародні/ International	Національні/ National	Регіональні / Regional	Місцеві / Local	Всього / Total*
Державний бюджет (кошти установ) / Governmental budget (funds of protected areas and scientific institutions)	3	0	13	44	60 (63%)**
Зарубіжні гранти/ Foreign grants	5	1	3	4	13 (14%)
Персональні кошти дослідників / Own funds of the researchers	4	2	7	7	20 (21%)
Джерело коштів не зазначено /Source of funding not specified	1	1	9	1	12 (13%)

За територіальним розподілом (Таблиця 4, Додаток 4) найбільша кількість програм виконується у Закарпатській області (21), найменша — у Вінницькій та Дніпропетровській областях (по 4 програми). У цілому в західних та південних областях виконується більше програм, ніж у центральній та східній частинах України. Територіальний розподіл програм значним чином пов'язаний з наявністю наукових центрів, або кількістю природно-заповідних установ. Можна думати також про те, що у транскордонних та приморських областях особливості біорізноманіття також є цікавими для дослідників.

Analysis of the territorial distribution of the monitoring programmes (Table 4, Annex 4) shows that Zakarpats'ka oblast has the most programmes (21) and Vinnits'ka oblast and Dnipropetrovs'ka oblast have the fewest (4 in each of them). In general, many more programmes are implemented in western and southern oblasts than in central and eastern parts of Ukraine. The territorial distribution of the programmes is quite strongly linked to the existence of scientific centres or the number of protected areas in the oblasts. It is quite within reason to suggest that specific features of the biodiversity are more interesting for the researchers in the transboundary and coastal regions.

Таблиця 4. Розподіл програм моніторингу по адміністративних областях України /
Table 4. Number of programmes per administrative oblast.

No	Назва адміністративної одиниці / Name of administrative unit	Кількість програм / Number of programmes				
		Міжнародні/ International	Національні/ National	Регіональні / Regional	Місцеві / Local	Всього/ Total*
1.	Автономна республіка Крим /Autonomous Republic of Crimea	2	3	4	4	13
	<i>Oblasts:</i>					
1.	Вінницька область / Vinnyts'ka oblast	1	2	1	0	4
2.	Волинська область / Volyns'ka oblast	3	3	8	2	16
3.	Дніпропетровська область / Dnipropetrovs'ka oblast	1	2	1	0	4
4.	Донецька область / Donets'ka oblast	3	2	2	1	8
5.	Житомирська область / Zhytomyrs'ka oblast	3	3	1	4	11
6.	Закарпатська область / Zakarpats'ka oblast	1	3	8	9	21
7.	Запорізька область / Zaporizhs'ka oblast	3	3	4	0	10
8.	Івано-Франківська область / Ivano-Frankivs'ka oblast	2	3	7	2	14
9.	Київська область / Kyivs'ka oblast	2	3	3	1	9
10.	Кіровоградська область / Kirovograds'ka oblast	2	2	1	0	5
11.	Луганська область / Lugansks'ka oblast	2	2	1	4	9
12.	Львівська область / Lvivs'ka oblast	2	3	6	5	16
13.	Миколаївська область / Mykolaivs'ka oblast	4	3	10	2	19
14.	Одеська область / Odes'ka oblast	4	3	5	3	15
15.	Полтавська область / Poltavas'ka oblast	2	2	2	0	6
16.	Рівненська область / Rivnens'ka oblast	3	3	6	2	14
17.	Сумська область / Sums'ka oblast	1	3	2	7	13
18.	Тернопільська область / Ternopil'ska oblast	1	2	4	3	10
19.	Харківська область / Kharkivs'ka oblast	3	2	0	0	5
20.	Херсонська область / Khersons'ka oblast	3	2	8	1	14
21.	Хмельницька область / Khmel'nits'ka oblast	2	3	3	1	9
22.	Черкаська область / Cherkas'ka oblast	1	2	1	1	5
23.	Чернівецька область / Chernivets'ka oblast	1	2	3	2	8
24.	Чернігівська область / Chernihivs'ka oblast	2	2	1	0	5

Аналіз сучасного стану моніторингу біорізноманіття в Україні показав, що в цілому він знаходиться лише на початковій стадії розвитку, хоча окремі його напрями досить розвинені та мають давню історію. Серед них перш за все слід згадати програму Літопис природи, яка вже багато десятиріч, ще за радянських часів, ведеться у природно-заповідних об'єктах України. Звичайно, що якість та об'єми її виконання сильно варіюють в залежності від підпорядкування заповідного об'єкту, наявності фахівців, віку об'єкту тощо.

В найдавніших заповідниках, які мають досить потужні наукові відділи, наприклад такі, як Чорноморський біосферний заповідник, Літопис природи ведеться протягом десятиріч, охоплюючи основні групи тварин та рослин. В багатьох нещодавно створених охоронюваних територіях ведення Літопису тільки розпочинається та охоплює лише окремі таксономічні групи. Однак в цілому ця програма моніторингу реалізується в десятках природних та біосферних заповідниках, регіональних ландшафтних та національних природних парках. Ці об'єкти вже мають науковий штат, який зобов'язаний виконувати згадану програму, та мають певні кошти на її реалізацію. Заповідні об'єкти розташовано в різних біогеографічних зонах України, до того ж їхню чисельність та сукупну площу планується збільшити у найближчі роки. Вищезгадані категорії об'єктів природно-заповідного фонду зараз охоплюють близько 1,5 млн га території держави.

До моніторингових програм, які виконуються державним коштом, відносяться програми, які виконуються науково-дослідними інститутами та вищими навчальними закладами. Як правило, вони мають регіональний або місцевий характер та обмежені строками виконання наукових тем.

Крім наведених вище програм моніторингу певних груп тварин та рослин, які мають державну підтримку, є ще програми які виконуються на волонтерських засадах, або за підтримки міжнародних фондів (IWC, IBA, білий лелека, вертлява очеретянка тощо). Так, наприклад, IWC (International Waterfowl Census), або міжнародні зимові обліки водно-болотних птахів, виконуються в Україні вже понад 20 років. Їх здійснює Азово-Чорноморська орнітологічна група, добровільне об'єднання орнітологів півдня України. Кілька десятків людей, які щорічно беруть участь в цих обліках, проводять їх на волонтерських засадах або використовують можливості організацій, де вони працюють, поєднуючи службові обов'язки з веденням обліків. Частково, далеко не кожен рік, проведення моніторингових робіт підтримується Wetlands International, за рахунок різних проектів. Прикладом поєднання волонтерських зусиль та міжнародного фінансування є моніторингові програми, які координує Українське товариство охорони птахів. Перш за все це IBA-про-

Analysis of the current status of biodiversity monitoring in Ukraine has shown that in general it is at the early stages of its development. At the same time, some directions are quite well developed and have long track records. Among them, the Chronicle of Nature monitoring programme should be mentioned. This has been conducted for several decades, since the Soviet era, on the territories of protected areas of different categories. The quality of this monitoring varies greatly between different protected areas and depends on departmental subordination, number of scientific staff, age of protected areas, and so on. In old protected areas, which have powerful scientific teams, such as the Black Sea Biosphere Natural Reserve, the Chronicle of Nature programme covers all main taxonomic groups of animals and plants. In many protected areas that were established a few years ago, implementation of the Chronicle of Nature programme is just starting and often covers only separate taxonomic groups of plants and animals. In general, this monitoring programme is implemented in dozens of protected areas of different types: natural reserves (zapovednik), biosphere natural reserves, regional landscape parks, national nature parks. Protected areas that belong to these categories are located in different biogeographic regions of Ukraine and their total area is about 1.5 million ha. It is planned that their number and total area will be seriously reduced during the next decade. The Chronicle of Nature monitoring programme is implemented with state finance.

Programmes supported by state budgets include those that are realized by state research institutes and educational institutions (universities, etc.). Usually these programmes are local or regional and, as mentioned above, often their duration is not more than 5 years.

In addition to the categories of programmes mentioned, which are financed by the state, there is a set of monitoring programmes that are implemented on a voluntary basis or supported by international funds (IWC, IBA, Aquatic warbler, White stork, Black stork, etc.). For example, the International Waterfowl Census (IWC) has been conducted in Ukraine for more than 20 years by the Azov-Black Sea Ornithological Group. Every year, several dozen ornithologists carry out a waterbird census on a voluntary basis or according to the possibilities of their organizations. Sometimes, but not every year, Wetlands International supports IWC in the region through different projects. Monitoring programmes coordinated by the Ukrainian Bird Protection Society are an example of combined volunteer efforts and international funding. These include the Important Bird Areas programme (IBA) and some species monitoring

грама. Товариство координує ряд програм моніторингу по окремих видах. Наприклад по вертлявій очеретянці. Прикладами моніторингових програм, які втілюються на волонтерських засадах або за міжнародні кошти, хоча не мають постійних джерел фінансування, є моніторинг білого лелеки, летючих мишей. Цей блок програм набув вже досить серйозних масштабів. У певних випадках недержавні організації мають кращу інформацію про стан окремих видів тварин, або рослин ніж наукові інститути або природоохоронні державні установи. В той же час слід зауважити, що головними виконавцями або координаторами таких моніторингових програм частіше все є науковці, які залучаються до цього громадськими організаціями. В цілому моніторингові програми із залученням громадськості ще не набули серйозного поширення і потребують значних зусиль для свого розвитку. Така ситуація обумовлена кількома причинами: відсутністю традицій, економічним станом країни за останні 20 років та відсутністю державних джерел фінансування, які могли б використовуватися недержавними організаціями для залучення громадськості до програм моніторингу біорізноманіття.

Запропонований аналіз свідчить про відсутність в Україні системного підходу до моніторингу біорізноманіття. Це стосується як органів державної влади, відповідальних за проведення моніторингу, так і науковців. Не існує продуманого та чітко спланованого процесу моніторингу біорізноманіття. Відсутня належна нормативно-правова база для успішного налагодження постійно діючої системи моніторингу біорізноманіття тощо.

Більшість досліджень має випадковий характер (територіально або за складом об'єктів), і не є глибоко системними. Методики моніторингу біорізноманіття є не уніфікованими, а лише відповідають традиційним підходам до фауністичних, екологічних, гідробіологічних досліджень.

Очевидною є необхідність тіснішої та зкоординованішої співпраці у міжнародних моніторингових програмах або національних, регіональних та локальних програмах, результати яких мають міжнародне значення. Це незмірно збільшило б кількість моніторингових програм, а також покращило б методичну базу і стан фінансування моніторингу біорізноманіття в Україні взагалі за рахунок залучення іноземних коштів.

Безсумнівною є необхідність створення при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України Міжвідомчого науково-дослідного центру моніторингу біорізноманіття, а при місцевих управліннях екології та природних ресурсів відповідно філії цього центру. Це зробило б можливою належну координацію моніторингових досліджень та надало б їм відповідного загальнодержавного статусу.

programmes (Aquatic warbler, etc.). Programmes that are mainly based on the efforts of volunteers are the White stork and bats programmes. Monitoring programmes that are carried out by volunteers or use international funding have already reached quite a high level of development in the country. In certain cases, non-governmental organizations have more information on some species of animals or plants than state research institutes or state conservation bodies. At the same time, it should be stressed that it is not unusual for scientists to be the main executors or coordinators of these programmes, invited by NGOs.

In general, monitoring programmes involving a large number of volunteers are still not large scale and require a lot of effort for their development. There are several reasons for this: the absence of certain traditions, the economic situation in the country during the last 20 years and the absence of Ukrainian sources of funds that NGOs could use to develop biodiversity monitoring programmes with broad involvement of the public.

The proposed analysis demonstrates the absence of a systematic approach to biodiversity monitoring in Ukraine. This refers to both the governmental agencies responsible for biodiversity monitoring and the research workers. There is a lack of considered and accurate planning in biodiversity monitoring. A regulatory and legal framework for the successful development of a permanent biodiversity monitoring system, etc. is absent.

Most of research work is of a random character (with regard to the territory or subjects), and is not systematic or in-depth.

Methods of biodiversity monitoring are not unified and only comply with the traditional approaches to faunal, ecological and hydrobiological research.

There is clearly a need for closer and more coordinated cooperation in the international monitoring programmes or national, regional and local programmes whose results are of international importance. The number of monitoring programmes would be considerably increased and the methodological basis and funding of biodiversity monitoring in Ukraine would be improved as a result of attracting foreign funds.

It is clearly necessary to set up an interdepartmental scientific and research centre for biodiversity monitoring under the Ministry of Environment of Ukraine and its branches (the local departments of environment and natural resources). This would enable the execution of proper coordination of the monitoring research, while the centres could obtain national status.

Ботанічні програми моніторингу / Botanical monitoring programmes

Міжнародні програми / International programmes

1.1. Назва програми моніторингу: Пілотний проект з оцінки лісового біорізноманіття в рамках Міжнародної спільної програми моніторингу лісів Європейської комісії з питань транс-кордонного довгострокового забруднення повітря.

Об'єкт(и) моніторингу: Хвойні, мішані та широколистяні ліси.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2003 р., у ній беруть участь 14 європейських країн (Німеччина, Франція, Італія, Іспанія, Голландія, Фінляндія, Швейцарія, Данія, Чехія, Словаччина, Словенія, Греція, Росія, Україна). Виконується в рамках програми ICP-Forests.

Контакти координатора або виконавців:
Національний координатор — Букша Ігор Федорович, УкрНДІЛГА.
Поштова адреса: вул. Пушкінська, 86,
м. Харків, 61024 Україна
Телефон: +38 057 7078057
Електронна пошта: buksha@uriffm.org.ua
Міжнародний координатор — Richard Fischer,
World Forestry Institute.
Електронна пошта:
r.fischer@holz.uni-hamburg.de
www.forestbiota.org
www.icp-forests.org/EPbiodiv.htm

Головні публікації / Main publications:

1. Buksha, I., Radchenko, O., Shcherbakova, R. The biodiversity assessment principles of the vegetation communities for monitoring/System analysis in ecology. 2nd International conference on sustainable development, Sevastopol, Ukraine: 1996. 2 p.
2. Shcherbakova, R.E., Banik, M.V. Ground vegetation assessment in the Ukrainian forest monitoring programme Buksha I.F. / Intensive Monitoring in European Forest Ecosystems. — ICP Forests, FIMCI, the Netherlands, Heerenveen: 2000. pp.17–21.
3. Buksha, I.F., Pasternak, V.P., Shcherbakova, R.E. Biodiversity assessment on forest monitoring plots in greenbelts of Kharkiv region // Urban forest greenbelts: functions under pressure: abstracts of the Conference, 29–30 April 2002. — Russia, St. Petersburg: 2002. pp. 3–5.

1.2. Назва програми моніторингу: Програма моніторингу здоров'я лісу.

Об'єкт(и) моніторингу: Хвойні, мішані та широколистяні ліси.

Стислий опис програми: Моніторингові роботи почалися у 1995 р. Програму розроблено лісовою службою США (Forest Health Monitoring). У програмі беруть участь 8 країн — США, Україна, Білорусь, Польща, Литва, Латвія, Ес-

1.1. Name of the monitoring programme: Forest Biodiversity Test-phase Assessments (ForestBIOTA) of International Cooperative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests (ICP-FORESTS).

Subject(s) of monitoring: Coniferous, mixed and broad-leaved forests.

Brief description of the programme: The programme has been running since 2003; 14 European countries are involved: Germany, France, Italy, Spain, Netherlands, Finland, Switzerland, Denmark, Czech Republic, Slovakia, Slovenia, Greece, Russia and Ukraine. The project is being executed within the framework of the ICP Forests programme.

Contact details of the coordinator or participants:
Programme coordinator: Buksha Igor Fedorovich
Postal address: Pushkinska str. 86, Kharkiv,
61024, Ukraine
Telephone: +38 057 7078057
Email: buksha@uriffm.org.ua
International coordinator: Richard Fischer,
World Forestry Institute
Email: r.fischer@holz.uni-hamburg.de
www.forestbiota.org
www.icp-forests.org/EPbiodiv.htm

1.2. Name of the monitoring programme: Forest Health Monitoring (FHM).

Subject(s) of monitoring: Coniferous, mixed and broad-leaved forests.

Brief description of the programme: Monitoring commenced in 1995. The programme was elaborated by the forest service of the USA (Forest Health Monitoring). The programme involves eight countries: USA, Ukraine, Belarus, Poland,

тонія, Венесуела. Для обох програм застосовуються маршрутно-екскурсійний (для вивчення повного флористичного складу ділянок моніторингу лісів) та геоботанічний методи із закладанням облікових ділянок з визначеною площею. Обліки проводяться щорічно, а повторні — один раз на 4 роки. В Україні участь у цих програмах беруть наукові співробітники УкрНДІЛГА та мережі десяти науково-дослідних станцій у різних регіонах України. Джерелом фінансування є держбюджет України.

Контакти координатора або виконавців:

Національний координатор — Букша Ігор Федорович.
Поштова адреса: вул. Пушкінська, 86,
м. Харків, 61024 Україна
Телефон: +38 057 7078057
Електронна пошта: buksha@uriffm.org.ua
Міжнародний координатор — Richard Fischer, World Forestry Institute
Електронна пошта:
r.fischer@holz.uni-hamburg.de

Lithuania, Latvia, Estonia, Venezuela. The programme applies the route method for studying the total floral composition of the monitoring sites in the forests, sampling plots of a particular size for accounting the communities. Sampling is undertaken once every four years. In Ukraine these programmes involve researchers from the Ukrainian Forestry Research Institute and a network of ten research stations in various regions of the country. The programme is funded from the state budget.

Contact details of the coordinator or participants:

National coordinator: Buksha Igor Fedorovich
Postal address: Pushkins'ka street, 86, Kharkiv,
61024, Ukraine
Telephone: +38 057 7078057
Email: buksha@uriffm.org.ua
International coordinator: Richard Fischer,
World Forestry Institute
Email: r.fischer@holz.uni-hamburg.de

Головні публікації / Main publications:

1. Букша І.Ф. Стале управління лісами і моніторинг: огляд сучасних тенденцій // Науковий вісник Національного аграрного університету. — 2000. — Вип. 25. — К. : Лісівництво, 2000. — С. 123–129.
2. Букша І.Ф. Моніторинг и прогноз динамики состояния лесов в условиях антропогенных изменений среды // Труды института леса АН Беларуси. — Гомель, 2001. — Вып. 53. — С. 228–231.
3. Букша І.Ф. Проблеми моніторингу біорізноманіття лісів України і лісотипологічні аспекти їх вирішення // Лісова типологія в умовах сталого розвитку лісового господарства України : Матеріали Восьмих Погребняківських читань (3–5 жовтня, 2002). — Харків, 2002. — С. 37–42.
4. Букша І.Ф. Теоретичні основи та практичні аспекти моніторингу біорізноманіття лісової рослинності // Науковий вісник УкрДЛТУ. — 2003. — Вип. 13.3. — С. 69–75.
5. Букша І.Ф., Пастернак В.П., Мешкова Т.С. Оценка ландшафтного и биологического разнообразия лесов национального природного парка «Гомольшанские леса» с помощью полевой ГИС Field-Map // Наука і соціальні проблеми суспільства: харчування, екологія, демографія. : Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 23–24 травня 2006 р.). — Ч. 2. — С. 34–40.
6. Букша І.Ф., Радченко О.Н., Щербакова Р.Е. Оценка связи биоразнообразия лесных экосистем со структурой лесных сообществ Левобережной Украины // Проблеми фундаментальної екології: структура угруповань : Перша всеукраїнська конференція. Ч. 1: Загальна проблематика. — Кривий Ріг : МО України, УЕАН, КДПІ, 1996. — 2 с.
7. Радченко О.Н., Щербакова Р.Е. Принципы оценки биологического разнообразия растительных сообществ в программах лесного мониторинга // Мониторинг леса: методология и перспектива : Сборник статей Международной научной конференции. — Литва, Каунас : Гирионис, 1997. — С. 42–44.
8. Щербакова Р.Е., Мешкова Т.С. Методы оценки видового разнообразия напочвенного покрова на участках экологического мониторинга лесов восточной Украины // Біорізноманіття природних і техногенних біотопів України : Всеукраїнська конференція студентів, аспірантів та молодих вчених (19–22 листопада, 2001 р.). — Донецьк, 2001. — Ч. 1. — С. 255–259.
9. Щербакова Р.Е. Фіторізноманіття ділянок екологічного моніторингу лісів Харківської області // Лісівництво і агролісомеліорація. — Харків : Майдан, 2002. — Вип. 101. — С. 24–29.
10. Волкова Р.Є. Фіторізноманіття ділянок свіжого груду в системі екологічного моніторингу лісів північно-східної України // Лісівництво і агролісомеліорація. — Харків : С.А.М., 2004. — Вип. 105. — С. 208–212.
11. Волкова Р.Є., Крутько Ф.М. Розробка програмного забезпечення для оцінки рослинного різноманіття на ділянках екологічного моніторингу лісів II рівня // Матеріали Міжнародної ювілейної наукової конференції, присвяченої 75-річчю із дня заснування УкрНДІЛГА «Ліс, наука, суспільство» (Харків, 30–31 березня 2005 р.). — Харків, 2005. — С. 67–68.

1.3. Назва програми моніторингу: Адаптація до умов України міжнародної програми «Важливі ботанічні території (ІРА)», аналіз перспектив впровадження.

Об'єкт(и) моніторингу: Рослини.

Стислий опис програми: В Україні дослідження проводяться з 2005 р. Програма є частиною виконання Глобальної стратегії охорони рослин, прийнятої у 2002 р. в Гаазі. Основним завданням є виділення і збереження найцінніших, за міжнародними критеріями в європейському та світовому масштабах територій України з метою, щоб вони стали органічною часткою системи важливих ботанічних територій (ІРА) Європи і світу. Методика досліджень висвітлена у виданні Plant life «Идентификация ключевых ботанических территорий» (рос. переклад) М. : IUCN-CIS, 2003. Закладаються модельні території. Оцінка ботанічної значущості територій проводиться за трьома критеріями: А — види, що знаходяться під загрозою; В — видове багатство; С — місця зростання, що знаходяться під загрозою — з використанням класифікації EUNIS. Дослідження проводяться щорічно. В Україні програма виконується колективом ботаніків з Інституту ботаніки НАН України, Чернівецького національного університету, Мелітопольського державного педагогічного університету та ін. Джерела фінансування — бюджетні кошти Інституту ботаніки та вузів.

Контакти координатора або виконавців:

Національний координатор — Андрієнко Тетяна Леонідівна, Інститут ботаніки НАН України
Поштова адреса: вул. Терещенківська, 2, м. Київ, 01601, Україна
Телефон: +38 044 2723220
Електронна пошта: labzap@ukr.net
Міжнародний координатор — Seona Anderson.
Поштова адреса: 21, Elizabeth Street, London, SW1 W9RP, UK.
Електронна пошта:
seona.anderson@plantlife.org.uk

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

1.3. Name of the monitoring programme: Adaptation to conditions in Ukraine of the international programme 'Important Plant Areas (IPA)', analysis of prospects for implementation.

Subject(s) of monitoring: Plants.

Brief description of the programme: In Ukraine the programme was started in 2005.

This programme is a component of the Global Strategy for Plant Conservation adopted in The Hague in 2002. The main objective is to distinguish and preserve the most valuable, according to international criteria, areas of European and global significance in Ukraine, and include them in the network of IPAs in Europe and the world. The applied methods are presented in the Plantlife publication Identification of key plant areas (Russian translation, Moscow, 2003, IUCN-CIS). Model areas are selected. The botanical importance is assessed by three criteria: A — threatened species, B — species richness, C — threatened habitat (using the EUNIS classification). Studies are conducted on an annual basis. In Ukraine the programme is run by a team of researchers from Institute of Botany NAS Ukraine, National University of Chernivtsi, Melitopol State Pedagogical University, etc. The programme is funded from the budgets of the Institute of Botany and some other institutes.

Contact details of the coordinator or participants:

National coordinator: Andrienko Tatiana Leonydivna, Institute of Botany NAS Ukraine
Postal address: Tereshchenkiv'ska str. 2, Kiev, 01601, Ukraine
Telephone: + 38 044 2723220
Email: labzap@ukr.net
International coordinator: Seona Anderson
Postal address: 21 Elizabeth Street, London, SW1 W9RP, UK
Email: seona.anderson@plantlife.org.uk

Регіональні програми / Regional programmes

2.1. Назва програми моніторингу: Фітоценотичний моніторинг заповідних степів України.

Об'єкт(и) моніторингу: Об'єктами моніторингу є різні варіанти степів України — рівнинні лучні, різнотравно-типчаково-ковилові, в т. ч. їхні петрофітні варіанти, південні типчаково-ковилові, псаммофітні, типчаково-злакові.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1956 р. Вона включає в себе докладне великомасштабне геоботанічне картографування, побудову геоботанічних профілів і трансект, набір масиву стандартних геоботанічних ділянок, комп'ютерну синфітоіндикацію та графічну ординацію. Періодичність реінвентаризаційних обстежень — 10 років. Усього програма запроваджується на 10 полігонах, які є природно-заповідними територіями. Сумарна площа 12 тис. га. Програма здійснюється в Сумській, Луганській, Донецькій, Херсонській, Миколаївській областях України. Дослідження проводяться здебільшого на бюджетні кошти Інституту ботаніки НАН України.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Ткаченко Василь Семенович, Інститут ботаніки НАН України.
Поштова адреса: вул. Терещенківська, 2, м. Київ, 01601, Україна
Телефон: + 38 044 2353396
Електронна пошта: ecologia@bigmir.net

Головні публікації / Main publications:

Ткаченко В.С., Дідух Я.П., Генів А.П. та ін. Український природний степовий заповідник. Рослинний світ. — К.: Фітосоціоцентр, 1998. — 280 с.

2.2. Назва програми моніторингу: Моніторинг ресурсів видів *Thymus* в Україні.

Об'єкт(и) моніторингу: Об'єктами моніторингу є три види роду: *Thymus* (чебрець) — *T. serpyllum* (чебрець звичайний), *T. Marschallianus* (ч. маршаллів), *T. dimorphus* (ч. двовидний).

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1983–2004 рр. Для моніторингу застосовуються загальноприйняті методи ботанічного ресурсознавства (закладання облікових площ, визначення проективного покриття та ін.). Закладено 6 постійних моніторингових площ із різним ступенем антропогенного навантаження. Обліки проводяться через 2–3 роки. Програма охоплює Волинську, Полтавську та Миколаївську області. Виконується групою фахівців з Інституту ботаніки НАН України. Фінансування

2.1. Name of the monitoring programme: Phytocoenotic monitoring of protected steppes in Ukraine.

Subject(s) of monitoring: The subjects of monitoring are various kinds of steppes (i.e. grasslands) in Ukraine — flat country meadow, herb-fescue-feather grass, including their petrophilous variants, southern fescue-feather grass, psammophilous, fescue-gramineous.

Brief description of the programme: The programme commenced in 1956. It involves detailed large-scale vegetation mapping, construction of vegetation community profiles and transects, selection of sampling plots, computer synphytoindication and graphical ordination. The inventory surveys are conducted every 10 years. The programme covers 10 sites, which are under protection and total an area of 12 thousand hectares. The programme is being carried out in Sums'ka, Lugans'ka, Donets'ka, Khersons'ka, Mykolaivs'ka oblasts of Ukraine. The research is funded primarily from the budget of the M.G. Kholodny Institute of Botany NAS Ukraine.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Tkachenko V.S., Institute of Botany NAS Ukraine
Postal address: Tereshchenkivs'ka str. 2, Kiev, 01601, Ukraine
Telephone: + 38 044 2353396
Email: ecologia@bigmir.net

2.2. Name of the monitoring programme: Monitoring of resources of the species of *Thymus* in Ukraine.

Subject(s) of monitoring: The subjects of monitoring were three species of the genus *Thymus* (Thyme) — *T. serpyllum* (Breckland Thyme), *T. marschallianus* (Savory-Scented Thyme), *T. dimorphus* (Dimorphic Thyme).

Brief description of the programme: The programme was launched in 1983. Comprehensive methods were used for assessing plant resources (establishment of sampling plots, assessment of project coverage, etc.). Six sampling plots subjected to various levels of human impact were established. Surveys were conducted with intervals of 2–3 years. The programme embraces Volhyn, Poltava and Mykolaiv oblasts. It is conducted by a group of botanists from the Institute of Botany NAS Ukraine. The research was funded from the budget of the Institute of Botany NAS Ukraine.

робіт проводилось за рахунок бюджету Інституту ботаніки НАН України.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Мінарченко Валентина,
Інститут ботаніки НАН України.
Поштова адреса : вул. Терещенківська, 2,
м.Київ, 01601, Україна
Телефон: 8 044 2345157
Електронна пошта: valminar@ukr.net

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Minarchenko Valentyna, Institute
of Botany NAS Ukraine.
Postal address: Tereshchenkiv'ska str. 2, Kiev,
01601, Ukraine
Telephone: 8 044 2345157
Email: valminar@ukr.net

Головні публікації / Main publications:

Моніторинг ресурсів видів *Thymus L.* в Україні // Укр. ботан. журн. — 2007. — Т. 64, № 1. — С. 78–87.

2.3. Назва програми моніторингу: Рідкісні сланкі кущики високогір'я Українських Карпат.

Об'єкт(и) моніторингу: Об'єктами моніторингу є ценози п'яти формацій з домінуванням сланких високогірних кущиків Українських Карпат: *Rhododendreta myrtifolii* — рододендрона миртолистого, *Saliceta herbacea* — верби трав'яної, *Saliceta retusae* — верби туполистої, *Dryadeta octopetale* — дріади восьмипелюсткової, *Loiseleuria procumbentis* — наскельниці лежачої.

Стислий опис програми: Моніторинг започатковано в 2003 р. Спостереження ведуться 2 рази на рік на 6 пробних площах по 100 м², 3 трансектах по 1 м², 2 висотних профілях довжиною 2 км. Моніторингові дослідження ведуться на 3 масивах Українських Карпат — Чорногора (г. Говерла), Мармарош (г. Піп Іван), Свидовець (г. Близниця). Пробні площі знаходяться в зоні суворої заповідності і в зонах з помітним антропогенним впливом (випасання овець, рекреація тощо). Програма охоплює високогір'я Українських Карпат в Закарпатській та Івано-Франківській областях.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Волощук Микола Іванович,
Карпатський біосферний заповідник.
Поштова адреса: Красне Плесо, 77, м. Рахів,
Закарпатська обл., 90600 Україна
Телефон: + 38 03132 22193, +38 03132 22659
Електронна пошта: cbr@rakhiv.ukrtel.net

2.3. Name of the monitoring programme: Rare creeping bushes in the highlands of the Ukrainian Carpathians.

Subject(s) of monitoring: The subjects of the programme are five plant communities in which the dominating species are creeping bushes of highlands of the Ukrainian Carpathians: *Rhododendreta myrtifolii*; *Saliceta herbacea*; *Saliceta retusae*; *Dryadeta octopetal*; *Loiseleuria procumbentis*.

Brief description of the programme: Monitoring commenced in 2003. Surveys are accomplished twice a year in six sampling plots, each covering 100 sq. m, three transects and two altitudinal profiles 2 km long. Monitoring research is conducted in three massifs of the Ukrainian Carpathians: Chornogora (Mt. Goverla), Marmarosh (Mt. Pip Ivan), Svydovets (Mt. Blyznytsya). Sampling plots are located in strictly protected areas and in zones impacted by human activities (grazing sheep, recreation, etc.). The programme covers the highlands of the Ukrainian Carpathians in Zakarpats'ka and Ivano-Frankiv'sk oblasts.

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Voloshchuk Mykola Ivanovych,
Carpathian Biosphere Reserve
Postal address: Krasne Pleso, 77, Rakhiv,
Zakarpats'ka oblast, 90600, Ukraine
Telephone: +38 0313222193, +38 03132 22659
Email: cbr@rakhiv.ukrtel.net

Головні публікації / Main publications:

1. Волощук М.І. Раритетні чагарникові угруповання альпійського поясу Карпатського біосферного заповідника // Наук. вісник УжНУ. Сер. Біологія. — 2004. — Вип. 15. — С. 48–51.
2. Сухарюк Д.Д., Бедей М.І., Волощук М.І. Рідкісні фітоценози Карпатського біосферного заповідника та заходи щодо їх охорони // Наук. вісник УжНУ. Сер. Біологія. — 2006. — Вип. 19. — С. 85–90.
3. Волощук М.І. Поширення та ценотична структура формації рододендрону східнокарпатського на території Карпатського біосферного заповідника // Матеріали Міжнародної наукової конференції «Гори і люди» (Рахів, 14–18 жовтня 2002 р.). — С. 236–241.
4. Волощук М.І., Сухарюк Д.Д. Репродуктивна біологія *Rhododendron myrtifolium* Scott. et Kotschy в Українських Карпатах // Матеріали IV Международной конференции молодых ученых, посвященной П.С. Погребняку. — М. : Изд-во МГУЛ, 2004. — С. 141–143.

2.4. Назва програми моніторингу: Популяційний аналіз раритетних видів природної флори Українських Карпат.

Об'єкт(и) моніторингу: Об'єктами моніторингу є популяції рідкісних карпатських видів - *Leucojum vernum* (білоцвіт весняний), *Gagea spathacea* (зірочки чохлуваті), *Galanthus nivalis* (підсніжник білосніжний), *Crocus heuffelianus* (шафран Гейфелів), *Fritillaria meleagris* (рябчик шаховий), *Cerasus avium* (черешня), *Potentilla alba* (перстач білий), *Dryas octopetala* (дріада восьмипелюсткова).

Стислий опис програми: Моніторинг розпочато у 80-х рр. Метою програми є дослідження біоекології рідкісних видів рослин, насамперед, видів-ефемероїдів, поширення, фенології, онтогенезу, життєвості, стану популяцій тощо. Дослідження проводяться щорічно. Для моніторингу застосовуються маршрутні методи (закладання трансект, визначення розміру популяцій), напівстаціонарні (проведення геоботанічних описів, фенологічні спостереження, дослідження процесів запилення), стаціонарні (вибір пробних ділянок, маркування особин для спостережень за протіканням онтогенезу та оцінкою життєвості, вимірювання фітомаси тощо). Робота проводиться за кошти виконавців. Кількість виконавців — близько 10 осіб.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Комендар Василь Іванович,
Ужгородський національний університет.
Поштова адреса: вул. Волошина, 32,
м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000 Україна
Телефон: + 38 03122 32354
Електронна пошта: ecosys@univ.uzhgorod.ua

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

2.5. Назва програми моніторингу: Літопис природи Чорноморського біосферного заповідника (ботанічна частина).

Об'єкт(и) моніторингу: Об'єктами моніторингу є регіональні природні еколого-флороценотичні комплекси, зональні та рідкісні ценози, популяції рідкісних (ендемичних, погранично-ареальних, інвазійних) видів вищих рослин.

Стислий опис програми: Моніторингові започатковано в 1979 р. Застосовуються методи: маршрутні, закладання площадок, стаціонарні. 14 тис. га території перебувають під постійним наглядом, 200 тис. га — під періодичним наглядом. Більшість маршрутів на заповідних ділянках досліджуються щосезонно декілька разів,

2.4. Name of the monitoring programme: Population analysis of rare species of the native flora of the Ukrainian Carpathians.

Subject(s) of monitoring: The following species of rare Carpathian plants are considered in the monitoring survey: *Leucojum vernum* (Spring snowflake), *Gagea spathacea* (one of the species of Star of Bethlehem), *Galanthus nivalis* (Snowdrop), *Crocus heuffelianus* (Carpathian wonder), *Fritillaria meleagris* (Checkered daffodil), *Cerasus avium* (Sweet cherry), *Potentilla alba* (White cinquefoil), *Dryas octopetala* (Mountain avens).

Brief description of the programme: Monitoring commenced in the 1980s. The objective of the programme is to study the bioecology of rare plant species, primarily ephemeroids — their distribution, phenology, development, vitality, population viability etc. Surveys are conducted annually. For monitoring purposes route methods are applied (transects are established, population sizes are estimated), semi-stationary methods the realization of geobotanical descriptions, phenological observations, study pollination, stationary methods on sampling plots and methods for marking individuals are used for estimating developmental processes, vitality and measuring phytomass, etc. The is funded by the researchers. Number of participants: about 10.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Komendar Vasyl Ivanovych,
Uzhorod National University
Postal address: Voloshyna str.32, Uzhorod,
Zakarpats'ka oblast, 88000, Ukraine
Telephone: + 38 03122 32354
Email: ecosys@univ.uzhgorod.ua

2.5. Name of the monitoring programme: Chronicle of Nature of the Black Sea Biosphere Reserve (botanical part).

Subject(s) of monitoring: The monitoring involves regional plant communities, zonal and rare coenoses, populations of endemic species, marginal home range species, invasive species.

Brief description of the programme: Monitoring research was initiated in 1979. Route survey methods and sampling plots are applied. 14 thousand hectares are under permanent observation, 200 thousand hectares are visited periodically. Most of the routes in the protected area are surveyed several times each season, routes in the adjacent areas and further off are surveyed once per year.

маршрути на прилеглих та інших територіях — один раз на рік, площадки — в залежності від пори року та призначення — від стаціонарних до періодичних (1 раз на декаду, 1 раз на місяць). Програма здійснюється в Херсонській та Миколаївській областях. Джерело фінансування — державний бюджет.

Sampling plots are visited, depending on the season and purpose of the study — stationary or periodic — once every 10 days or once per month. The programme is conducted in Kherson'ska Mykolaiv'ka oblasts. Source of funding — state budget.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Уманець Ольга Юріївна,
Чорноморський біосферний заповідник.
Поштова адреса: вул. Лермонтова, 1, м. Гола
Пристань, Херсонська обл.,
75600 Україна
Телефон: +38 05539 26500; +38 05539 21654
Електронна пошта: bsbr-nauka@yandex.ru;
umanets@gopri.hs.ukrtel.net

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Umanets Olga Yurievna, Black Sea
Biosphere Reserve
Postal address: Lermontova str., 1, Gola
Prystan, Kherson'ska oblast, 75600, Ukraine
Telephone: +38 05539 26500,
+38 05539 21654
Email: bsbr-nauka@yandex.ru;
umanets@gopri.hs.ukrtel.net

Головні публікації / Main publications:

1. Ткаченко В.С., Уманець О.Ю. Фітоценотична характеристика Солоноозерної ділянки Чорноморського біосферного заповідника (Херсонська область, Україна) // Укр. ботан. журн. — 1993. — Т. 50, № 2. — С. 14–23.
2. Уманець О.Ю. Современное состояние и основные тенденции изменения флоры Черноморского биосферного заповедника // Проблемы сохранения разнообразия природы степных и лесостепных регионов : Материалы Российско-Украинской науч. конф. (Центрально-Черноземный заповедник). — М., 1995. — С. 169–171.
3. Особенности синантропизации флоры Черноморского биосферного заповедника / Reservatia naturale 'Codrii'- 25 de ani. Realizari, probleme, perspective. Resumatele lucrarilor simpoziului jubiliar. — 1996. — С. 182–184.
4. Ткаченко В.С., Лисенко Г.М., Маяцький Г.Б., Уманець О.Ю. Структурні зміни фітоценокомплексів Солоноозерної ділянки Чорноморського біосферного заповідника за даними періодичного картографування // Укр. ботан. журн. — 1997. — Т. 54, № 3. — С. 232–239.
5. Уманець О.Ю. Эколого-ценотическая дифференциация флоры песчаных массивов Левобережья Нижнего Днепра // Актуальні питання збереження та відновлення степових екосистем : Матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю заповідання асканійського степу (Асканія-Нова, 21–23 травня 1998 р.). — Асканія-Нова, 1998. — С. 228–231.
6. Уманець О.Ю. Высшие растения Красной книги Украины и Европейского Красного списка на территории Черноморского биосферного заповедника // Заповідна справа в Україні. — 1998. — Т. 4, вип. 2. — С. 10–13.
7. Уманець О.Ю. Флористичне різноманіття Чорноморського біосферного заповідника (результати інвентаризації) // Заповідна справа в Україні на межі тисячоліть (сучасний стан, проблеми і стратегія розвитку) : Матеріали Всеукраїнської загальнонаукової та науково-практичної конференції, присвяченої виконанню Державної програми перспективного розвитку заповідної справи в Україні «Заповідники» (м. Канів, 11–14 жовтня 1999 р.). — Канів, 1999. — С. 161–165.
8. Уманець О.Ю. Эколого-флорогенезисный анализ псаммофитона Левобережья Нижнего Днепра // Метода : Зб. наук. праць. — Херсон : Айлант, 1999. — Вип. «Фальцфейновські читання». — С. 169–172.
9. Уманець О.Ю. Природный комплекс Казачье-Лагерской арены Нижнеднепровских песков и проблемы его сохранения. Сообщ. 2. Изменение флоры и растительности Казачье-Лагерской арены Нижнеднепровских песков за 65 лет // Заповідна справа в Україні. — 1999. — Т. 5, вип. 2. — С. 9–15.
10. Umanets O.Yu. The problem of synanthropisation of flora and vegetation of natural reserves (on an example of the Black sea biosphere reserve) // V International Conference Anthropisation and Environment of Rural Settlements. Flora and Vegetation (Uzhgorod & Kostyno, Ukraine, 16–18 May 2002) : Abstracts. — Kyiv : Phytosociocentre, 2002. — P. 92–93.
11. Изменение растительного покрова Потиевского участка Черноморского биосферного заповедника за период 1993–2003 годов // Й.К. Пачоський та сучасна ботаніка / Відп. ред. М.Ф. Бойко. — Херсон : Айлант, 2004. — С. 257–260.
12. Уманець О.Ю. Комплекс заходів з обмеження інвазії адвентивних рослин на територію Чорноморського біосферного заповідника // Синантропізація рослинного покриву України (Переяслав-Хмельницький, 27–28 квітня 2006 р.) : Тези наук. доп. — Переяслав-Хмельницький, 2006. — С. 195–197.

2.6. Назва програми моніторингу: Моніторинг видів флори, що занесені до Додатку II Бернської конвенції.

Об'єкт(и) моніторингу: Вищі судинні рослини: *Pulsatilla grandis*, *Fritillaria montana*, *Salvia cremenensis*, *Schiverekia podolia*.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1998 р. Збір даних здійснюється декілька разів на рік з використанням мережі пробних площ. Регіон досліджень — Поділля (Хмельницька та Вінницька області). Джерело фінансування — власні кошти.

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Любінська Людмила Григорівна, Національний природний парк «Подільські Товтри».
Поштова адреса: пл. Польський ринок, 6, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., 32301 Україна
Телефон: + 38 03849 51270;
+ 38 03849 91642
Електронна пошта: tovtry@kp.rel.com.ua

2.6. Name of the monitoring programme: Monitoring of selected plant species from Annex II of the Bern Convention.

Subject(s) of monitoring: Vascular plant species: *Pulsatilla grandis*, *Fritillaria montana*, *Salvia cremenensis*, *Schiverekia podolia*.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1998. Data are collected from a set of sampling areas several times per year. The programme covers Podillya region (Khmelnits'ka, Vinnits'ka oblasts). The funding is provided by the participants.

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Lyubinska Ludmila Grygorivna, 'Podilsky Tovtry' National Nature Park
Postal address: Pol'skyi Rynok 6, Kam'yanets-Podils'kyi, 32301, Ukraine
Telephone: + 38 03849 51270,
+ 38 03849 91642
Email: tovtry@kp.rel.com.ua

Головні публікації / Main publications:

1. Любінська Л.Г., Ковальчук С.І., Матвеев М.Д. Природні цінності Національного природного парку «Подільські Товтри». — Кам'янець-Подільський, 1999. — 87 с.
2. Ковальчук С.І., Білик Р.Г. Основні аспекти досліджень рідкісного виду шафрану Гейфеля у межах товтрового кряжу // Подільський національний природний парк: доцільність і проблеми створення : Матеріали Всеукр. наук-практ. конф. (Кам'янець-Подільський, 23–24 вересня 1993 р.). — Кам'янець-Подільський, 1993. — С. 133–136.
3. Любінська Л.Г. Стан популяції деяких рідкісних видів Кам'янецького Придністров'я та охорона генофонду // Укр. ботан. журн. — 1987. — Т. 44, № 4 — С. 46–48.
4. Любінська Л.Г. Рідкісні рослини Кам'янецького Придністров'я та їх охорона. Проблеми екології Поділля. — Кам'янець-Подільський, 1989. — С. 26–27.
5. Любінська Л.Г. Хорологические особенности раритетных видов Каменецкого Приднестровья // Тезисы докладов науч. конф. (Каменец-Подольский, 14–16 мая 1990 г.). — Каменец-Подольский, 1990. — С. 17–18.
6. Любінська Л.Г., Ковальчук С.І. Життєвий стан рідкісного виду лунарії оживаючої // Тези доповідей наук-теорет. конф. співробітників та аспірантів інституту по наслідках досліджень за 1988 р. — Кам'янець-Подільський, 1990. — С. 53–54.
7. Любінська Л.Г., Ковальчук С.І., Білик Р.Г. Морфологічні особливості *Crocus heuffelianus* Herb. у Кам'янецькому Придністров'ї (Україна) // Укр. ботан. журн. — 1993. — Т. 50, № 3. — С. 113–116.
8. Любінська Л.Г., Болюх В.О. Флора вищих рослин національного парку «Подільські Товтри» // Укр. ботан. журн. — 1997. — Т. 54, № 2. — С. 192–197.
9. Любінська Л.Г. Національний природний парк «Подільські Товтри». Заповідники і національні парки України. — К. : Вища шк., 2001. — С. 202–207.
10. Любінська Л.Г., Ковтун І.В. Рідкісні види каньйону р. Смотрич в межах м. Кам'янця-Подільського // Укр. ботан. журн. — 2001. — Т. 58, № 1 — С. 59–63.
11. Любінська Л.Г., Кагало О.О., Скібіцька Н.В. Фіторізноманіття національних природних парків України. — К. : Наук. світ, 2003. — С. 52–63.

Місцеві програми / Local programmes

3.1. Назва програми моніторингу: Літопис природи заповідника «Медобори» (ботанічна частина).

Об'єкт(и) моніторингу: Об'єктами моніторингу є такі види Червоної книги України: *Cypripedium calceolus* (зозулині черевички справжні), *Crocus heuffelianus* (шафран Гейфелів), *Euphorbia volhynica* (молочай волинський), *Lilium martagon* (лілія лісова), *Carlina cirsioides* (відкасник осотовидний), *Dracocephalum austriacum* (змієголовник австрійський), *Galanthus nivalis* (підсніжник білосніжний), *Dictamnus albus* (ясенець білий), *Pulsatilla grandis* (сон великий), *Euonymus nana* (бруслина карликова), *Schivereckia podolica* (шиверекия подільська), *Staphylea pinnata* (клокичка периста), *Aconitum besseranum* (аконіт Бессера). Крім цього, вивчаються рослинні угруповання.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1992 р. Програма має три напрямки: вивчення стану популяцій видів, занесених до Червоної книги України, геоботанічні дослідження, фенологічні спостереження. Для кожного з напрямків застосовуються різні методи та вибрані різні площі та маршрути, а також неодноразове започаткування досліджень. Так, для вивчення стану популяцій видів, які занесені до Червоної книги України, закладено 15 пробних площ. Вивчення стану популяцій видів проводилося щорічно, картування площ — один раз на 5 років. Для геоботанічних досліджень закладено 25 пробних площ. На всіх ділянках проводяться детальні геоботанічні описи згідно загальноприйнятих методик, щорічно двічі на рік. Програма виконується в природному заповіднику «Медобори» з філією «Кременецькі гори» (Тернопільська обл.). Виконавцями є 3 співробітники заповідника. Джерело фінансування — державні кошти.

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Оліяр Галина Іванівна,
Природний заповідник «Медобори».
Поштова адреса: вул. Міцкевича, 21,
смт Гримайлів, Гусятинський р-н,
Тернопільська обл., 48210 Україна
Телефон: +38 03557 31287
Електронна пошта:
medobory@gus.tr.ukrtel.net

Головні публікації / Main publications:

1. Оліяр Г.І. Рослини Червоної книги країни в природному заповіднику «Медобори» // Заповідна справа в Україні. — 1995. — Т. 1. — С. 11–12.
2. Онищенко В.А., Оліяр Г.І. Рідкісні лісові угруповання заповідника «Медобори» // Укр. ботан. журн. — 1998. — Т. 55, № 4. — С. 413–416.
3. Дзяба С.Є. Календар природи заповідника «Медобори» // Роль природно-заповідних територій Західного Поділля та Юри Ойцовської у збереженні біологічного та ландшафтного різноманіття : Зб. наук. праць укр.-польськ. Наук. конф. — Гримайлів ; Тернопіль : Лілея, 2003. — С. 259–266.

3.1. Name of the monitoring programme: Chronicle of Nature of the 'Medobory' Nature Reserve (botanical part).

Subject(s) of monitoring: The Red Data Book species concerned are *Cypripedium calceolus* (Lady's slipper orchid), *Crocus heuffelianus* (Carpathian wonder), *Euphorbia volhynica* (Volhynian spurge), *Lilium martagon* (Turk's cap lily), *Carlina cirsioides* (Weather thistle), *Dracocephalum austriacum* (Pontic dragonhead), *Galanthus nivalis* (Snowdrop), *Dictamnus albus* (Burning bush), *Pulsatilla grandis* (Pasque flower), *Euonymus nana* (Dwarf spindle), *Schivereckia podolica*, *Staphylea pinnata* (European bladder-nut), *Aconitum besseranum* (Besser's aconite). Plant communities are also monitored.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1992. The programme has three directions (not started at the same time): study of populations of species listed in the Red Data Book of Ukraine, geobotanical studies, and phenology. For each direction specific methods are used, different plots and routes are selected. For instance, for estimating the viability of populations of species listed in the Red Data Book of Ukraine, 15 sampling plots have been arranged. Estimation of the viability of populations of the listed species is done annually, and the areas are mapped once every five years. Geobotanical studies are conducted in 25 sampling plots. All plots are described according to conventional geobotanical methods, twice on an annual basis. The programme is carried out in 'Medobory' Nature Reserve and its department 'Kremenetski Gory' (Ternopil'ska oblast). Executives are the three staff of the Nature Reserve.

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Oliyay Galyna Ivanivna, 'Medobory' Nature Reserve
Postal address: Mitskecyha str., 21, Grymailiv, Gusyatyyns'kyi district, Ternopil'ska oblast, 48210, Ukraine
Telephone: +38 03557 31287
Email: medobory@gus.tr.ukrtel.net

3.2. Назва програми моніторингу: Моніторинг лісів заповідника «Медобори».

Об'єкт(и) моніторингу: Лісові екосистеми.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1992 р. Вона має три напрямки: лісопатологічні дослідження, лісівничі дослідження, вивчення динаміки природного поновлення. Для кожного з напрямків досліджень застосовуються різні методи. При лісопатологічних дослідженнях на всіх пробних площах проводиться суцільний перелік дерев із фіксацією наступних показників: діаметр в 4 ступенях товщини, категорія технічної придатності, клас Крафта з поділом на 5 ступенів пригнічення, категорія санітарного стану дерев з поділом на 6 класів. До 2000 р. заміри проводилися 2 рази на рік (навесні та восени), нині — 1 раз на рік. Для вивчення лісівничих показників на всіх пробних площах проводиться суцільний перелік дерев із фіксацією висоти, діаметра, окружностей стовбура, а також фіксується природне поновлення та підлісок. Усі заміри проводяться 1 раз на 5 років. Для вивчення динаміки природного поновлення проводиться облік природного поновлення зі встановленням породи, віку, висоти та оцінкою його за шкалою Горшеніна. Обліки проводяться щорічно. Для виконання досліджень в лісових екосистемах заповідника закладені пробні площі: для лісопатологічних — 6 пробних площ, для лісівничих досліджень — 63 пробні площі та для вивчення динаміки природного поновлення — 5 пробних площ. Програма виконується штатними співробітниками природного заповідника «Медобори» з філією «Кременецькі гори» (Тернопільська обл.). Джерело фінансування — державний бюджет.

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Голева Уляна Олександрівна,
Природний заповідник «Медобори».
Поштова адреса: вул. Міцкевича, 21,
смт Гримайлів, Гусятинський р-н,
Тернопільська обл., 48210 Україна
Телефон: +38 03557 31287
Електронна пошта:
medobory@gus.tr.ukrtel.net

3.2. Name of the monitoring programme: Monitoring of forests in 'Medobory' Nature Reserve.

Subject(s) of monitoring: Forest ecosystems.

Brief description of the programme: The programme was started in 1992. It has three sections: forest pathology studies, forestry studies, and studies of natural forest renewal. For each section specific methods are used. For forest pathology studies all trees are accounted for and the following indices are recorded: diameter of the trunk in four places, technical condition, Craft classes accounting for five degrees of suppression, category of the sanitary condition Craft classes accounting for five degrees of suppression, category of the sanitary condition of the tree accounting for six classes. Before 2000 measurements were made twice annually (in spring and autumn), nowadays they are made once annually. Forestry studies account for all the trees in the plots. Estimates are made of the tree height, diameter, girth, natural renewal and forest undergrowth. All recordings are done once every five years. The dynamics of natural renewal are studied by accounting for cases of renewal, identification of the species, age, height and assessment of it according to the scale of Gorshenina. Recordings are done annually. For studies of forest ecosystems sampling plots are used: there are six for forest pathology studies, 63 for forestry studies, and five for studies of natural renewal. The programme is carried out in 'Medobory' Nature Reserve and its department 'Kremenetski Gory' (Ternopil'ska oblast) by staff of the protected area. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Golyeva Ulyuna Oleksnadrivna,
'Medobory' Nature Reserve
Postal address: Mitskecyha str., 21, Grymailiv,
Gusyatyn'skyi district, Ternopil'ska oblast,
48210, Ukraine
Telephone: +38 03557 31287
Email: medobory@gus.tr.ukrtel.net

Головні публікації / Main publications:

1. Літопис природи. Природний заповідник «Медобори» з філією «Кременецькі гори» Розділ I — 7.2.4 // Гримайлів, 1996 р. — Кн. 3, 1995 р. — С. 74–78.
2. Літопис природи. Природний заповідник «Медобори» з філією «Кременецькі гори» Розділ I — 7.2.4 // Гримайлів, 1997 р. — Кн. 4, 1996 р. — С. 83–90.
3. Літопис природи. Природний заповідник «Медобори» з філією «Кременецькі гори» Розділ I — 7.2.4 // Гримайлів, 1998 р. — Кн. 5, 1997 р. — С. 58 — 62.
4. Літопис природи. Природний заповідник «Медобори» з філією «Кременецькі гори» Розділ I — 7.2, 7.2.4 // Гримайлів, 1999 р. — Кн. 6, 1998 р. — С. 58–61, 67–69.
5. Літопис природи. Природний заповідник «Медобори» з філією «Кременецькі гори» Розділ I — 7.2, 7.2.4 // Гримайлів, 2000 р. — Кн. 7, 1999 р. — С. 52–56, 60–65.
6. Літопис природи. Природний заповідник «Медобори» з філією «Кременецькі гори» Розділ I — 7.2, 7.2.4 // Гримайлів, 2001 р. — Кн. 8, 2000 р. — С. 46–51, 55–60.

7. Літопис природи. Природний заповідник «Медобори» з філією «Кременецькі гори» Розділ I — 7.2, 7.2.4 // Гримайлів, 2002 р. — Кн. 9, 2001 р. — С. 48–51, 58–61.
8. Там же. — Кн. 10, 2002 р. — С. 43–48, 60–63.
9. Літопис природи. Природний заповідник «Медобори» з філією «Кременецькі гори» Розділ I — 4.2 // Гримайлів, 2003 р. — Кн. 11, 2003 р. — С. 49–57.
10. Літопис природи. Природний заповідник «Медобори» з філією «Кременецькі гори» Розділ I — 4.2 // Гримайлів, 2004 р. — Кн. 12, 2004 р. — С. 55–64.
11. Літопис природи. Природний заповідник «Медобори» з філією «Кременецькі гори» Розділ I — 4.2, 9 // Гримайлів, 2006 р. — Кн. 13, 2005 р. — С. 84–90, 288–301.

3.3. Назва програми моніторингу: Моніторинг *Adonis vernalis* (горицвіта весняного) та *Astragalus dasyanthus* (астрагала шерстистоквіткового) в регіональному ландшафтному парку «Гранітно-Степове Побужжя».

Об'єкт(и) моніторингу: популяції раритетних видів, які мають цінні лікарські властивості — *Adonis vernalis* (горицвіт весняний) та *Astragalus dasyanthus* (астрагал шерстистоквітковий).

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1999 р. Для її виконання застосовується метод постійних пробних ділянок. Закладено 11 моніторингових ділянок. Програма виконується на території РЛП «Гранітно-Степове Побужжя» (Миколаївська обл.). Кількість учасників — 3 фахівця з Інституту ботаніки НАН України та штату регіонального ландшафтного парку. Джерелом фінансування є бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Мінарченко Валентина, Інститут ботаніки НАН України.
Поштова адреса : вул. Терещенківська, 2, м.Київ, 01601, Україна
Телефон: 8 044 2345157
Електронна пошта: valminar@ukr.net

Головні публікації / Main publications:

Мінарченко В.М., Тимченко І.А., Драбинюк Г.В. Моніторинг популяцій *Adonis vernalis* L. і *Astragalus dasyanthus* Pall. в регіональному ландшафтному парку «Гранітно-Степове Побужжя» // Укр. ботан. журн. — 2003. — Т. 60, № 6. — С. 679–690.

3.4. Назва програми моніторингу: Вивчення стану популяцій рідкісних видів рослин та рослинних угруповань Національного природного парку «Синевир».

Об'єкт(и) моніторингу: Рідкісні рослини та рідкісні угруповання.

Стислий опис програми: Для виконання програми закладено 22 га постійних пробних площ, загальною площею. Вивчення стану популяцій рідкісних видів рослин та рослинних угруповань на постійних площах проводиться два рази на рік. Програма виконується на території НПП «Синевир» (Закарпатська обл.), силами співробітників Національного природного парку, Інсти-

3.3. Name of the monitoring programme: Monitoring *Adonis vernalis* (Pheasant's eye) and *Astragalus dasyanthus* (Erianthous milk vetch) in 'Granitno-Stepove Pobuzhzhya' Regional Landscape Park.

Subject(s) of monitoring: Valuable medicinal plants — *Adonis vernalis* (Pheasant's eye) and *Astragalus dasyanthus* (Erianthous milk vetch).

Brief description of the programme: The programme started in 1999. Stationary sampling plots are employed for the study. There are 11 sample plots in various parts of the regional landscape park on terraces and slopes of the Southern Bug River. The programme is realized on the territory of 'Granitno-Stepove Pobuzhzhya' Regional Landscape Park (Mykolaivs'ka oblast). Number of participants: three botanists from the Institute of Botany NAS Ukraine and protected area staff. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Minarchenko Valentyna, Institute of Botany NAS Ukraine
Postal address: Tereshchenkiv'ska str. 2, Kiev, 01601, Ukraine
Telephone: 8 044 2345157
Email: valminar@ukr.net

3.4. Name of the monitoring programme: Studies of the condition of populations of rare plant species and plant communities in 'Synevyr' National Nature Park.

Subject(s) of monitoring: Rare plant species and rare plant communities.

Brief description of the programme: Stationary sampling plots have been established totalling an area of 22 ha. The viability of populations of rare species and communities is surveyed twice annually. The programme is being implemented on the territory of 'Synevyr' National Nature Park (Zakarpats'ka oblast) by scientists from the National Park, Institute of Botany NAS Ukraine,

туту ботаніки НАН України, Ужгородського національного університету. Джерело фінансування — бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Тях Юрій Юрійович, НПП «Синевир».
Поштова адреса: с. Синевир-Остріки, Міжгірський р-н, Закарпатська обл., Україна
Телефон: +38 03146 27618; +38 03146 27740

Uzhorod National University. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Tyukh Yurii Yurievych, 'Synevyr' National Nature Park
Postal address: Synevyr-Ostriky, Mizhghirs'kyi rayon, Zakarpats'ka oblast, Ukraine
Telephone: +38 03146 27618; +38 03146 27740

Головні публікації / Main publications:

1. Тях Ю.Ю. Рідкісні та зникаючі види рослин НПП «Синевир» // Збереження флористичного різноманіття Карпатського регіону : Матеріали наук.-практ. конф. (1–4 жовтня 1998 р.). — Синевир, 1998. — С. 157–159.
2. Тях Ю.Ю., Новосад В.В. Раритетний флорофонд судинних рослин НПП «Синевир». Проблеми екологічної стабільності Східних Карпат : Матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф., присвяченої 10-річчю створення НПП «Синевир» (с. Синевир, Україна, 24–27 червня 1999 р.). — Синевир, 1999. — С. 136–139.
3. Новосад В.В., Тях Ю.Ю., Крицька Л.І. НПП «Синевир» як форпост збереження фіто- та флорорізноманіття судинних рослин регіону Горган // Вісн. Нац. наук.-природн. музею. — Львів, 2001. — С. 236–241.

3.5. Назва програми моніторингу: Моніторинг стану лісових навантажень національного природного парку «Синевир».

Об'єкт(и) моніторингу: Лісові екосистеми.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 2006 р. У ході проведення моніторингу стану лісових насаджень проводяться спостереження за зміною сукцесійного покриву лісової рослинності, змінами параметрів лісу та впливом антропогенних чинників, біотичних умов (хвороб і шкідників лісу), а також абіотичних (кліматичних) умов. Для проведення досліджень закладені постійні пробні площі. У смереково-ялицево-букових та буково-смерекових лісах парку закладено 8 ділянок по 0,56 га, загальною площею 4,5 га. Обліки проводяться щорічно. Програма виконується на території НПП «Синевир» (Закарпатська обл.), силами 4 фахівців, з числа співробітників парку та лісозахисного підприємства м. Мукачево. Джерело фінансування — державні кошти.

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Тях Юрій Юрійович, НПП «Синевир».
Поштова адреса: с. Синевир-Остріки, Міжгірський р-н, Закарпатська обл., Україна
Телефон: +38 03146 27618; +38 03146 27740

3.5. Name of the monitoring programme: Monitoring of forests in 'Synevyr' National Nature Park.

Subject(s) of monitoring: Forest ecosystems.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2006. The monitoring includes several different aspects: study of the condition of tree stands, surveys of successional changes of the forest vegetation, changes to the parameters of the forest and records human and biotic impacts (diseases, pests), climatic influences. Stationary sampling plots are used. There are eight such plots established in various kinds of forests and totalling an area of 4.5 ha. Records are made annually. The programme is being carried out on the territory of the 'Synevyr' National Nature Park (Zakarpats'ka oblast) by four staff members of the National Park and one expert from a forest protection enterprise in Mukachevo. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Tyukh Yurii Yurievych, 'Synevyr' National Nature Park
Postal address: Synevyr-Ostriky, Mizhghirs'kyi rayon, Zakarpats'ka oblast, Ukraine
Telephone: +38 03146 27618; +38 03146 27740

Головні публікації / Main publications:

1. Новосад В.В., Крицька Л.І., Тях Ю.Ю. НПП «Синевир» як формації збереження фіто- та флорорізноманіття судинних рослин регіону Горган // Вісн. Нац. наук.-природн. музею. — Львів, 2001. — С. 236–241.
2. Тях Ю.Ю., Феромонні пастки в захисті хвойного лісу від стовбурних шкідників на території НПП «Синевир» // Рідна природа. — 2002. — № 5–6. — С. 82–83.
3. Тях Ю.Ю. Онищенко В. Характеристика національних природних парків України. Синевир. Фіторізноманіття національних природних парків України. — Київ : Наук. світ, 2003. — С. 71–76.

3.6. Назва програми моніторингу: Моніторинг сезонного розвитку трав'яних рослин у грабовому лісі Канівського природного заповідника.

Об'єкт(и) моніторингу: Рослини — весняні ефемероїди.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 1987 р. Для виконання програми закладено пробну площу 1,0 га у грабовому лісі яглицевому. Обліки проводяться один раз у два дні протягом вегетаційного періоду. Для вивчення стану популяцій названих видів застосовувалася методика вивчення фенології рослин у рослинних угрупованнях (Бейдеман, 1974). Програма виконується на території Канівського природного заповідника (Черкаська обл.) силами її співробітників.

Контакти координатора або виконавців:

Координатор програми — Бакаліна Л.В.
Канівський природний заповідник
Поштова адреса: вул. Лісова, м.Канів,
Черкаська обл., 19000, Україна
Телефон: +38 04736 33047
Електронна пошта: reserve@ua.fm

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

3.7. Назва програми моніторингу: Динаміка життєвих форм у ході перелогової сукцесії в умовах Керченського півострова.

Об'єкт(и) моніторингу: Екосистеми покинутих полів.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2001 р. Вивчали динаміку життєвих форм різних за віком перелогів. Досліджувані перелогови мали вік один, шість та дев'ять років. На кожному з перелогів закладалися стаціонарні дослідні ділянки. Опис ділянок проводився за загальноприйнятими геоботанічними методиками. Програма виконується на Керченському півострові АР Крим співробітниками Мелітопольського педагогічного університету. Джерело фінансування — бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:

Виконавець — Подорожний С.М.,
Мелітопольський педагогічний університет
Поштова адреса: вул. Леніна 20,
м. Мелітополь, Запорізька обл., 72312, Україна
Телефон: +38 0619 301874
Електронна пошта: mpi@comint.net

Головні публікації / Main publications:

Подорожний С.М. Динаміка життєвих форм у ході перелогової сукцесії в умовах Керченського півострова // Віс. Запорізьк. держ. ун-ту. — 2004. — № 1. — С. 178–182.

3.6. Name of the monitoring programme: Monitoring seasonal development of grasses in hornbeam forests of Kaniv Nature Reserve.

Subject(s) of monitoring: Plants — spring ephemeroïds.

Brief description of the programme: The programme began in 1987. For monitoring purposes a sampling plot of 1 ha has been installed in a hornbeam forest. Accounts are made once every two days during the growing season. Population viability and phenology were studied according to the methods described by Beideman (1974). The programme is being carried out in the Kaniv Nature Reserve (Cherkas'ka oblast) by its staff.

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Bakalina. L.V.
Telephone: +38 04736 33047
Email: reserve@ua.fm

3.7. Name of the monitoring programme: Dynamics of life forms in fallow land successions in the conditions of the Kerch Peninsula.

Subject(s) of monitoring: Abandoned agricultural lands.

Brief description of the programme: The programme was initiated in 2001. Dynamics of life forms were accounted for in various sites of fallow land differing by age (1, 6 and 9 years old). At each site permanent sampling plots were established. Descriptions of the vegetation were made using conventional methods. Studies were conducted in the area of the Kerch Peninsula (the Autonomous Republic of Crimea) by botanists from Melitopol State Pedagogical University. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:

Executive: Podorozhniy S.M., Melitopol State Pedagogical University
Postal address: Lenina str. 20, Melitopol,
Zaporizh'ka obl, 72312, Ukraine
Telephone: +38 0619 301874
Email: mpi@comint.net

3.8. Назва програми моніторингу: Моніторинг стану клонів *Huperzia selago* (баранця звичайного), занесеного в Червону книгу України, в НПП «Деснянсько-Старогутський».

Об'єкт(и) моніторингу: Баранець звичайний *Huperzia selago*.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 1998 р. Дослідження проводяться в межах рекреаційної та господарської зон загальною площею 500 м² (у межах стандартного геоботанічного профілю площею 100 м² кожна). Обліки клонів *Huperzia selago* (баранця звичайного) проводяться один раз на два роки перед початком вегетації рослин. Дослідження виконуються на території національного природного парку «Деснянсько-Старогутський» (Сумська обл.) співробітником парку. Джерелом фінансування є державні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Панченко Сергій Михайлович, НПП «Деснянсько-Старогутський».
Поштова адреса: вул. Рябошапка, 20, кв. 22, м. Конотоп, Сумська обл., 41600 Україна
Телефон: +38 097 1923489
Електронна пошта: sepa74@yandex.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Панченко С.М. Особливості клонів *Huperzia selago* (L.) Bernh. Ex Schrank & Mert. (Huperziaceae Rothm.) на північному сході України // Укр. ботан. журн. — 2000. — Т. 57, № 2. — С. 148–155.
2. Панченко С.М. Особенности вегетативного размножения клонов *Huperzia selago* (Huperziaceae) на востоке Полесской низменности // Укр. ботан. журн. — 2006. — Т. 91, № 5. — С. 716–728.
3. Панченко С.М. Стан клонів *Huperzia selago* на території НПП «Деснянсько-Старогутський» // Состояние природных комплексов Крымского природного заповедника и других заповедных территорий Украины, их изучение и охрана : Материалы науч.-практ. конф., посвященной 80-летию Крымского природного заповедника. — Алушта, 2003. — С. 92.

3.9. Назва програми моніторингу: Біорізноманіття судинних рослин Одеської області.

Об'єкт(и) моніторингу: Судинні рослини.

Стислий опис програми: Моніторингові дослідження започатковано у 1999 р. Застосовується маршрутний метод, закладання пробних стаціонарних площ. Досліджувались об'єкти ПЗФ області від 1,1 га до 11 тис. га. Для більшості територій проводився первинний облік, для вже відомих локалітетів рослин, що охороняються — вторинний облік (перевірка місцезнаходжень) — нерегулярно. Програма виконується на території Одеської обл. Кількість учасників — 11 осіб: 9 співробітників Одеського національного університету та 2 вчителів біології.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Попова Олена Миколаївна, Одеський національний університет.

3.9. Name of the monitoring programme: Monitoring the condition of clones of *Huperzia selago* (Fir clubmoss), a species listed in the Red Data Book of Ukraine, in Desnyansko-Starogutskiy National Nature Park.

Subject(s) of monitoring: Fir clubmoss (*Huperzia selago*).

Brief description of the programme: The programme was initiated in 1998. Studies are conducted in the recreational and economic zones of the park in an area covering 500 sq. m. along a standard profile. Accounts of the clones are conducted once every two years before the start of the growth of the plants. The programme is being carried out in Desnyansko-Starogutskiy National Nature Park (Sums'ka oblast), by its staff. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Executive: Panchenko Sergiy Mychailovych, 'Desnyansko-Starogutskiy' NNP
Postal address: Ryaboshapko str. 20, ap.22, Konotop, Sums'ka oblast, 41600, Ukraine
Telephone: +38 097 1923489
Email: sepa74@yandex.ru

3.9. Name of the monitoring programme: Biodiversity of vascular plants in Odessa region.

Subject(s) of monitoring: Vascular plants.

Brief description of the programme: Monitoring studies started in 1999. Route methods and stationary sampling plots are used. Protected areas ranging from 1.1 ha to 11 thousand hectares have been surveyed. Most plots have been visited for the first time ever, others have been checked for known occurrence of species. This is done on an irregular basis. The programme is realized in the territory of Odessa region. There are 11 participants: 9 researchers from the National University of Odessa and 2 schoolteachers.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Popova Olena Mykolaivna, National University of Odessa.

Поштова адреса: вул. Гайдара, 42/44,
кв. 122, Одеса, 65078 Україна
Телефон: +38 048 7157015; +38 0482 687864;
Email: e_popova@ukr.net;
popova1954@yandex.ru

Postal address: Gaidara str. 42/44 ap.122,
Odessa, 65078, Ukraine
Telephone: +38 048 7157015, +38 0482 687864
Email: e_popova@ukr.net;
popova1954@yandex.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Попова О.М. Судинні рослини Одеської області з Червоної книги України, Світового та Європейського Червоних списків // Вісник Одеськ. нац. ун-ту. Сер. Біологія. — 2002. — Т. 7, вип. 1. — С. 278 — 290.
2. Попова Е.Н. Распространение орхидей в Одесской области // Вісн. Запорізьк. держ. ун-ту. Біолог. науки. — 2004. — № 1. — С. 186–189.
3. Попова О.М. Роль природно-заповідного фонду Одеської обл. збереженні судинних рослин Червоної книги України // Вісн. Одеськ. нац. ун-ту. Сер. Біологія. — 2004. — Т. 9, вип. 1. — С. 81–87.
4. Попова Е.Н. Ботаническая ценность побережья Тилигульского лимана // Причорноморський екологічний бюлетень. — 2004. — № 2–3. — С. 82–91.
5. Попова О.М. Роль природно-заповідного фонду Одеської області у збереженні судинних рослин міжнародного рівня охорони // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. Біологія. — 2004. — Вип. 36. — С. 85–90.
6. Попова Е.Н., Кузнецов В.А., Осадчая Л. П. Дендрофлора Парка ім. Т.Г Шевченко (г. Одесса) // Фальцфейновські читання. (18–20 травня 2005). — Херсон, 2005. — С. 82–85.
7. Попова Е.Н., Кузнецов В.А. Осадчая Л.П., Русева Т.Д. Дендрофлора Червоноармейського дендропарка (Одесская обл.). Проблеми збереження відновлення та збагачення біорізноманіття в умовах антропогенно зміненого середовища // Матеріали Міжнар. конференції (Кривий Ріг, 16–19 травня 2005 р.). — Дніпропетровськ : Проспект, 2005. — С. 288–291.

3.10. Назва програми моніторингу: Вивчення стану популяцій рідкісних видів рослин у Поліському природному заповіднику.

Об'єкт(и) моніторингу: Рідкісні види рослин.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 1982 р. Дослідження проводились загальноприйнятими методами. Виконувались детальні геоботанічні описи та фенологічні спостереження. Для виконання моніторингових досліджень в заповіднику закладено 10 пробних площ та 2 маршрути (лісовий і болотний). Вивчення стану популяцій рідкісних видів проводилося двічі на рік, геоботанічні описи виконувалися також двічі на рік. Фенологічні спостереження проводились через 5–7 днів протягом вегетаційного періоду. Програма виконується на території Поліського природного заповідника (Житомирська обл.), силами його співробітників. Джерело фінансування — бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Бумар Галина Йосипівна,
Поліський природний заповідник.
Поштова адреса: с. Селезівка, Овруцький р-н,
Житомирська обл., 11122 Україна
Телефон: +38 04148 51283

3.10. Name of the monitoring programme: Studies of the condition of populations of rare plant species in the Poliskiy Nature Reserve.

Subject(s) of monitoring: Rare plant species.

Brief description of the programme: The programme was started in 1982. Conventional methods are applied. Detailed geobotanical descriptions are carried out, phenology is accounted for. 10 sampling plots and 2 routes (forest and marsh) have been established for monitoring purposes. Populations of rare species are studied twice annually, geobotanical descriptions also are conducted twice annually. Phenology is recorded every 5–7 days during the growing season. The programme is carried out on the territory of Poliskiy Nature Reserve (Zhytomir'ska oblast), by its staff. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Bumar Galyna Yosypivna, Poliskiy Nature Reserve
Postal address: Selezivka, Ovruts'kiy rayon,
Zhytomir'ska oblast, 11122, Ukraine
Telephone: +38 04148 51283

Головні публікації / Main publications:

1. Бумар Г.И., Попович С.Ю. Arktostaphylos uva-ursi L. Spreng в Полеском заповеднике // Раст. ресурсы. — 1985. — Вып. 4. — С. 441–445.
2. Бумар Г.И. Goodyera repens (L) R. Вг у Поліському державному заповіднику. // Укр. ботан. журн. — 1989. — Т. 6. — С. 42–45.
3. Мякушко В.К. Бумар Г.И. Род Diphasiastrum (Lycopodiaceae) в Полесском государственном заповеднике // Ботан. журн. — 1989. — Вып. 7. — С. 74.
4. Бумар Г.И. Популяційні дослідження рідкісних видів рослин в ППЗ // Заповідна справа в Україні. — 1995. — Т. 1. — С. 6–10.

5. Бумар Г.Й. Состояние ценопопуляций некоторых видов рода Пальчатокоренник во флоре Полесского заповедника // Тез. докл. Второй респ. конф. по медиц. ботанике. — Киев, 1988. — С. 41–42.
6. Бумар Г.Й. Сучасний стан ценопопуляцій рідкісних видів роду Діфозіатрум в Поліському заповіднику // Матеріали конф., присв. 70-річчю Канівського заповідника. Канів, 1998.
7. Бумар Г.Й. Щодо вивчення раритетних видів флори півночі Житомирщини // Пагоський та сучасна ботаніка. — Херсон : Атлант, 2004. — С. 24–246.

3.11. Назва програми моніторингу: Моніторингові дослідження змін соснових лісів Поліського природного заповідника під впливом меліорації.

Об'єкт(и) моніторингу: Лісові екосистеми.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 1995 р. При виконанні досліджень використані лісівничо-таксаційні методи. Для виконання моніторингу закладено 4 пробні площі в різних екологічних умовах. Обліки проводилися протягом вегетаційного періоду щорічно. Програма виконувалась на території Поліського заповідника. Виконавці — співробітники заповідника. Джерело фінансування — державний бюджет.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Бумар Галина Йосипівна,
Поліський природний заповідник.
Поштова адреса: с. Селезівка, Овруцький
р-н, Житомирська обл., 11122 Україна
Телефон: +38 04148 51283

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

3.11. Name of the monitoring programme: Monitoring studies of changes of pine forests in the Poliskiy Nature Reserve due to amelioration.

Subject(s) of monitoring: Forest ecosystems.

Brief description of the programme: The programme was initiated in 1995. Forest-valuation methods are employed. Four sampling plots have been set up in different kinds of environments. Accounts are taken during the whole growing season. The programme is implemented in the Poliskiy Nature Reserve (Zhitomir region) by its own staff. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Bumar Galyna Yosypivna, Poliskiy Nature Reserve
Postal address: Selezivka, Ovruts'kiy rayon, Zhytomyrs'ka oblast, 11122, Ukraine
Telephone: +38 04148 51283

3.12. Назва програми моніторингу: Спостереження за станом популяцій рідкісних видів рослин у природному заповіднику «Горгани».

Об'єкт(и) моніторингу: Рідкісні види рослин.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 2003 р. Для її виконання закладено 9 пробних площ. Дослідження ведуться стаціонарними методами, обліки проводяться 1 раз на 2 роки. Програма виконувалась на території природного заповідника «Горгани» (Івано-Франківська обл.). Джерело фінансування — бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Клімук Юлія Василівна,
природний заповідник «Горгани».
Поштова адреса: вул. Комарова, 7, м. Надвірна,
Івано-Франківська обл., 78400 Україна
Телефон: +38 03475 20483; +38 03475 20482
Електронна пошта:
gorgany@nadvirna.com.ua

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

3.12. Name of the monitoring programme: Monitoring of the condition of populations of rare plant species in 'Gorgany' Nature Reserve.

Subject(s) of monitoring: Rare plant species.

Brief description of the programme: Programme was started in 2003. Monitoring takes place in nine sampling plots. Stationary methods are applied; accounts are taken once every two years. The programme is carried out in 'Gorgany' Nature Reserve (Ivano-Frankivs'ka oblast) by a botanist from the Reserve. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Klimuk Yuliya.Vasylivna, 'Gorgany' Nature Reserve
Postal address: Komarova str.7, Nadvirva, Ivano-Frankivs'ka oblast, 78400, Ukraine
Telephone: +38 03475 20483,
+38 03475 20482
Email: gorgany@nadvirna.com.ua

3.13. Назва програми моніторингу: Моніторингові лісівничі дослідження у Рівненському природному заповіднику в рамках програми Літопис природи.

Об'єкт(и) моніторингу: Лісові екосистеми.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2004 р. Для виконання програми застосовуються лісівничо-таксаційні методи, що засновані на засадах порівняльної екології. Обліки проводяться на постійних пробних площах. 1 раз на 5 років. Програма виконується на території Рівненського природного заповідника (Рівненська обл.). Кількість виконавців — 4 особи зі штату заповідника та інших установ. Джерело фінансування — бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Шукель Ігор Володимирович.
Поштова адреса: вул. О. Кобилянської, 1,
Львів, 179005 Україна
Телефон: +38 0322 725792; +38 032 2510368
Електронна пошта: shukel@mail.lviv.ua

3.13. Name of the monitoring programme: Forest monitoring studies in the Rivnenskiy Nature Reserve within the framework of the Chronicle of Nature programme.

Subject(s) of monitoring: Forest ecosystems.

Brief description of the programme: The programme commenced in 2004. For the programme forest-valuation methods based on comparative ecology have been applied. Accounts are taken on stationary plots once every five years. The programme is conducted on the territory of Rivnenskiy Nature Reserve (Rivnens'ka oblast). Monitoring is carried out by four staff members of the Nature Reserve and other institutions. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Shukel Igor Volodymyrovych
Postal address: O.Kobylyans'koi str., 1, Lviv,
179005, Ukraine
Telephone: +38 0322 725792, +38 032 2510368
Email: shukel@mail.lviv.ua

Головні публікації / Main publications:

1. Шукель І.В., Бачук В.А. Лісівничі дослідження соснових насаджень Рівненського природного заповідника // Шацький національний природний парк : Наукові дослідження матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. до 20-річчя створення парку (Світязь, 17–19 травня 2004 р.) — Луцьк : Волинська обласна друкарня, 1994–2004. — С. 154–156.
2. Шукель І.В., Бачук В.А., Михайлюк В.М. Лісівничі властивості сосни банкса (*Pinus banksiana* Lamb.) в насадженнях Рівненського природного заповідника // Роль природно-заповідних територій у підтриманні біорізноманіття : Матеріали конф., присвяченої 80-річчю Канівського природного заповідника (Канів, 9–11 вересня 2003 р.) — Канів : КПЗ. — 2003. — С. 169–172.

3.14. Назва програми моніторингу: Вивчення ценозоутворюючих видів злакових рослин заплавної луки р. Сули у межах Сумської області.

Об'єкт(и) моніторингу: Об'єктами моніторингу є популяції 7 видів злаків заплавної луки р. Сули: *Dactylis glomerata* (гростяця збірна), *Festuca pratensis* (костриця лучна), *Phleum pratense* (тимофіївка лучна), *Deschampsia caespitosa* (щучник дернистий), *Alopecurus pratensis* (лисохвіст лучний), *Elytrigia repens* (пирій повзучий), *Bromopsis inermis* (кострець безостий).

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1998 р. Моніторингові дослідження проводились згідно методики, розробленої Ю.А. Злобіним (1989). Застосовані також геоботанічні, популяційні та математично-статистичні методи. Для досліджень закладалися базові ключові ділянки. Програма виконується на території Сумської обл. Джерело фінансування — бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Бондарєва Людмила Миколаївна,
Сумської національний аграрний університет.

3.14. Name of the monitoring programme: Study of community-shaping species of grasses in floodplain meadows of the Sula River in the Sumy region.

Subject(s) of monitoring: Seven species of grasses found in the floodplain of the Sula River: *Dactylis glomerata* (Orchard grass), *Festuca pratensis* (Meadow fescue), *Phleum pratense* (Timothy grass), *Deschampsia caespitosa* (Tufted hair-grass), *Alopecurus pratensis* (Meadow foxtail), *Elytrigia repens* (Common couch-grass), *Bromopsis inermis* (Awnless brome).

Brief description of the programme: The programme started in 1998. Monitoring methods follow Yu. A. Zlobin (1989). Geobotanical, statistical and population ecology methods are used as well. Key plots have been chosen. The programme is carried out on the territory of Sums'ka oblast. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Bondareva Ludmila Mykolaivna,
Sumy National Agricultural University

Поштова адреса: вул. Кірова 160, м. Суми,
40021, Україна
Телефон: +38 0542 222448, +38 0542 222570
Електронна пошта: admin@sau.sumy.ua

Postal address: Kirova str.160, Sumy, 40021,
Ukraine
Telephone: +38 0542 222448, +38 0542 222570
Email: admin@sau.sumy.ua

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

3.15. Назва програми моніторингу: Моніторингові дослідження функціонування популяцій видів родини Fabaceae на заплавах луках р. Псел.

Об'єкт(и) моніторингу: Об'єктами моніторингу були популяції видів родини Бобових: *Trifolium pratense* (конюшина лучна), *T. repens* (к. повзуча), *Medicago falcata* (*M. romanica*) (люцерна жовта (л. румунська)), *M. lupulina* (л. хмелевидна), *Lotus corniculatus* (лядвенець рогатий), *Vicia cracca* (горошок мишачий).

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2004 р. Моніторингові дослідження проводилися згідно методики, розробленої Ю.А. Злобіним (1989). Використані геоботанічні, популяційні, морфометричні та математично-статистичні методи. Для досліджень на луках пасовищного й сінокісного користування закладалися пробні ділянки, які мають різні рівні антропогенного навантаження. За вегетаційний період облік проводився 7–9 разів. Програма виконувалася на території Сумської області. Джерело фінансування — державні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Кирильчук Катерина Сергіївна, Сумський національний аграрний університет.
Поштова адреса: вул. Кірова 160, м. Суми, 40021, Україна
Телефон: +38 0542 222448, +38 0542 222570
Електронна пошта: admin@sau.sumy.ua

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided

3.16. Назва програми моніторингу: Дослідження популяцій основних доміантів трав'яно-чагарничкового ярусу Деснянсько-Старогутського НПП.

Об'єкт(и) моніторингу: Об'єктами моніторингу були популяції 8 видів рослин: *Aegopodium podagraria* (яглиця звичайна), *Asarum europaeum* (копитняк європейський), *Carex pilosa* (осока волосиста), *Calluna vulgaris* (верес звичайний), *Molinia caerulea* (молінія голуба), *Stellaria holostea* (зірочник ланцетовидний), *Vaccinium myrtillus* (чорниця), *Vaccinium vitis-idaea* (брусниця).

3.15. Name of the monitoring programme: Monitoring studies of performance of populations of species of the family Fabaceae in flood-plain meadows of the Psel River.

Subject(s) of monitoring: Species of the legume family: *Trifolium pratense* (Meadow clover), *T. repens* (White clover), *Medicago falcata* (*M. romanica*) (Yellow alfalfa), *M. lupulina* (Black medick), *Lotus corniculatus* (Bird's-foot trefoil), *Vicia cracca* (Tufted vetch).

Brief description of the programme: The programme started in 2004. Monitoring methods follow Yu. A. Zlobin (1989). Geobotanical, statistical and population ecology methods are used in addition. Sampling plots have been set up in places which are grazed or used for hay-making. Accounts were taken 7–9 times during the growing season. The programme is carried out in the Sumy region. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Executive: Kyrylchuk Kateryna Sergiivna, Sumy National Agricultural University
Postal address: Kirova str.160, Sumy, 40021, Ukraine
Telephone: +38 0542 222448, +38 0542 222570
Email: admin@sau.sumy.ua

3.16. Name of the monitoring programme: Studies of populations of the primary dominant species in the tree/bush layer of Desnyansko-Starogutskiy National Nature Park.

Subject(s) of monitoring: Eight species were monitored: *Aegopodium podagraria* (Bishop weed), *Asarum europaeum* (European wild ginger), *Carex pilosa* (Hairy sedge), *Calluna vulgaris* (Heather), *Molinia caerulea* (Purple moor grass), *Stellaria holostea* (Greater stitchwort), *Vaccinium myrtillus* (Bilberry), *Vaccinium vitis-idaea* (Cowberry).

Стислий опис програми: Програму розпочато в 1999 р. Моніторингові дослідження проводились згідно методики, розробленої Ю.А. Злобіним (1989). Застосовані також геоботанічні, популяційні, морфологічні та математично-статистичні методи. Клони вивчалися методом суцільного картування. Для спостережень виділялися ділянки асоціації, в яких домінували досліджувані види (по 3 ділянки асоціацій для кожного виду). Програма виконується на території Сумської обл. Джерело фінансування — державні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Коваленко Ігор Андрійович,
Сумський національний аграрний університет.
Поштова адреса: вул. Кірова 160, м. Суми,
40021, Україна
Телефон: +38 0542 222448, +38 0542 222570
Електронна пошта: admin@sau.sumy.ua

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

Brief description of the programme: The programme commenced in 1999. Monitoring methods follow Yu.A. Zlobin (1989). In addition, geobotanical, statistical, morphological and population ecology methods are used. Clones have been studied by mapping their distribution. Plots included associations where the species were dominant (three such plots of associations for each species). The programme is carried out in the Sums'ka oblast. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Executive: Kovalenko Igor Andriiovych, Sumy
National Agricultural University
Postal address: Kirova str.160, Sumy, 40021,
Ukraine
Telephone: +38 0542 222448, +38 0542 222570
Email: admin@sau.sumy.ua

3.17. Назва програми моніторингу: Моніторинг популяційної структури водних видів рослин в басейні р. Десни.

Об'єкт(и) моніторингу: Об'єктом моніторингу є види водних рослин — *Nuphar lutea* (глички жовті), *Nymphaea candida* (латаття сніжно-біле), *Trapa natans* (водяний горіх плаваючий).

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1997 р. Для її виконання застосовуються методи морфометричного аналізу, комплексного популяційного аналізу (вивчення щільності та чисельності особин у межах популяційних полів, морфологічних параметрів рослин, вікової та віталітетної структури ценопопуляцій). Для встановлення щільності та чисельності особин у межах фітоценозів досліджували облікові ділянки розміром 1 м², розташовували їх за випадковою системою. На основі обстеження облікових ділянок установлювали вікову структуру популяцій. Вікові категорії визначали за методикою Д.В. Дубини (1982). Дослідження проводяться на північному сході України в басейні Десни (Сумська обл.). Джерелом фінансування є особисті кошти виконавця.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Скляр Ю.Л., Державна екологічна інспекція в Сумській області.
Поштова адреса: пров. Громадянський 1,
м. Суми, 40000, Україна
Телефон: + 38 0542 781030
Електронна пошта: skvig@mail.ru

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

3.17. Name of the monitoring programme: Monitoring population structure of aquatic plant species in the catchments of the Desna River.

Subject(s) of monitoring: Subjects are populations of aquatic species: *Nuphar lutea* (Yellow water-lily), *Nymphaea candida* (White water-lily), *Trapa natans* (European water chestnut).

Brief description of the programme: The programme commenced in 1997. Morphometric methods are used for the analysis. Densities and numbers are estimated in randomized sampling plots of 1 m². Accounts are taken of the age structure of the population. Age categories are distinguished according to D.V. Dubyna (1982). Studies are conducted in the NE of Ukraine in the catchments of the Desna River (Sums'ka oblast). The programme is funded personally by the executive.

Contact details of the coordinator or participants:
Executive: Sklyar Yu. L., State Environment inspectorate in Sumy Oblast
Postal address: Gromadyans'kyi alley 1, Sumy, 40000, Ukraine
Telephone: + 38 0542 781030
Email: skvig@mail.ru

3.18. Назва програми моніторингу: Хорологія флори Буковини.

Об'єкт(и) моніторингу: Судинні рослини.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 2006 р. Для виконання застосовуються маршрутний, напівстаціонарний та стаціонарний методи обліків. Обліки популяцій раритетних і адвентивних видів проводяться 1 раз на 3–5 років. Для решти видів тільки закладаються основи моніторингу. Площа, на якій безпосередньо проводяться обліки — територія Чернівецької обл. (8,1 тис. км²). Кількість учасників — 4 співробітника Чернівецького національного університету. Джерелом фінансування є держбюджет України.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор програми — Чорней Ілля Ілліч, Чернівецький національний університет.
Поштова адреса: вул. Федьковича, 11, м. Чернівці, 58022 Україна
Телефон: +38 03722 31252; +38 0372 538949
Електронна пошта: Chorney.bot @ mail. ru

Головні публікації / Main publications:

1. Національний природний парк Вижницький. Рослинний світ / І.І. Чорней, В.В. Буджак, Д.М. Якушенко та ін. — К. : Фітосоціоцентр, 2005. — 248 с.
2. Природний заповідник «Горгани». Рослинний світ / Ю.В. Клімук, У.Д. Міскевич, Д.М. Якушенко, І.І. Чорней та ін. — К. : Фітосоціоцентр, 2006. — 400 с.
3. Величко М.В., Чорней І.І., Буджак В.В. Інвентаризаційний список судинних рослин Чивчинських гір (Українські Карпати) // *Наук. вісник Чернівецького ун-ту* : 36. наук. праць. — Чернівці : Рута, 2004. — Вип. 223: Біологія. — С. 152–161.
4. Поширення й охорона рослин з Світового та Європейського червоних списків на Буковині // *Заповідна справа в Україні*. — 2002. — Т. 8, вип. 1. — С. 26–27.
5. Чорней І.І., Токарюк А.І., Буджак В.В. Поширення та охорона *Taxus baccata* на Буковині // *Наукові основи збереження біотичної різноманітності*. — Львів : Ліга-прес, 2003. — С. 210–215.

3.19. Назва програми моніторингу: Ценопопуляційні особливості рідкісних видів лісових ценозів Українського Розточчя.

Об'єкт(и) моніторингу: ценопопуляції рідкісних видів лісових ценозів: *Epipactis helleborine* (коручка морозниковидна), *Galanthus nivalis* (підсніжник білосніжний), *Platanthera chlorantha* (любка зеленоквітова), *Lilium martagon* (лілія лісова), *Cephalanthera damasonium* (булатка великоквітова), *Leucojum vernalis* (білоцвіт весняний), *Listera ovata* (зозулині сльози яйцевидні).

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2003 р. Застосовувалися загальноприйняті методи вивчення ценопопуляцій рослин. Дослідження проводилися на 23 пробних ділянках 3 рази на рік. Програма виконується в Яворівському національному природному парку (Львівська обл.). Джерелом фінансування є бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Любинець Ірина Павлівна.

3.18. Name of the monitoring programme: Chorology of the flora of Bukovyna.

Subject(s) of monitoring: Vascular plants.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2006. The applied methods are counts on the routes, semi-stationary and stationary plots. Counts of populations of rare and alien species are conducted once every 3–5 years. The foundation is being laid for the monitoring of the rest of the species. The area where accounts are taken is Chernivtsi Oblast (8.1 thousand sq. km). Number of participants: four people from Chernivtsi National University. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Chorney Ilya Illich, Chernivtsi National University
Postal address: Fed'kovycha str., 11, Chernivtsi, 58022, Ukraine
Telephone: +38 03722 31252, +38 0372 538949
Email: Chorney.bot @ mail. ru

3.19. Name of the monitoring programme: Community and population peculiarities of rare plant species of forest communities in the Ukrainian Roztochchya.

Subject(s) of monitoring: The subjects of monitoring are coenopopulations of rare species in forest ecosystems: *Epipactis helleborine* (Broad-leaf helleborine), *Galanthus nivalis* (Snowdrop), *Platanthera chlorantha* (Greater butterfly orchid), *Lilium martagon* (Turk's cap lily), *Cephalanthera damasonium* (White helleborine), *Leucojum vernalis* (Spring snowflake), *Listera ovata* (Common twayblade).

Brief description of the programme: The programme started in 2003. Common methods are used for the monitoring. 23 permanent plots have been selected for sampling. Field work is performed three times per year. The programme is carried out in Yavorivskiy National Nature Park, on the territory of Lviv'ska oblast. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Lyubunets Irina Pavlivna

Поштова адреса: вул. Зелена, 23, смт Івано-Франкове, Яворівський р-н, Львівська обл., 81070 Україна
Телефон: +38 03259 33134
Електронна пошта: park@yv.lv.ukrtel.net

Postal address: Zelena str., 23, Ivano-Frankove, Yavorivs'kyi rayon, Lvivs'ka oblast, 810170, Ukraine
Telephone: +38 03259 33134
Email: park@yv.lv.ukrtel.net

Головні публікації / Main publications:

1. Дорошенко К., Андрєєва О., Любинець І. Дослідження популяцій ранньовесняних ефемероїдів у системі фітомоніторингу антропогенного впливу на довкілля (на прикладі *Galanthus nivalis* L. (Amaryllidaceae)) // Біосферний резерват як модель сталого розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду : Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. — Львів : Меркатор, 2003. — С. 99–102.
2. Любинець І.П. Стан ценопопуляції *Platanthera chlorantha* (Cust.) Reichenb. на території Яворівського НПП // Наукові записки Державного природознавчого музею. — Львів, 2005. — Вип. 21. — С. 215–220.
3. Любинець І.П. До вивчення популяційних особливостей *Leucojum vernum* L. (Amaryllidaceae) на території Яворівського національного природного парку // Наукові дослідження на об'єктах природно-заповідного фонду Карпат. — Яремче, 2005. — С. 118–121.
4. Любинець І.П. Нові локалітети рідкісних видів рослин, занесених до Червоної книги України на території Яворівського НПП // Збереження та відтворення біорізноманіття Горган : матеріали наук.-практ. конф., присвяченої 10-річчю природного заповідника «Горгани». — Надвірна, 2006. — С. 131–134.
5. Любинець І.П. Структура ценопопуляцій деяких рідкісних видів рослин лісових ценозів Яворівського НПП — Вісті БЗ «Асканія-Нова». — 2006. — Т. 8. — С. 76–85.

3.20. Назва програми моніторингу: Моніторинг стану пралісових екосистем Ужанського національного природного парку.

Об'єкт(и) моніторингу: Букові, буково-яво-риччялицеві праліси.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 2000 р. Вона має комплексний характер тому для її виконання використовуються різні лісівничі, геоботанічні, зоологічні методи збирання даних. Дані збираються двічі на рік. Програма охоплює територію Ужанського НПП (Закарпатська обл.), до її виконання залучено близько 10 українських та чеських фахівців, а також студенти. Джерело фінансування української частини програми — бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Національний координатор — Іванега Іван Юрійович, Ужанський НПП.
Поштова адреса: вул. Незалежності, 7, смт Великий Березний, Закарпатська обл., 89000 Україна
Телефон: + 38 33521756; + 38 33521037
Електронна пошта: unpp@ukrpost.ua
Міжнародний координатор — Бучек Антонін.
Поштова адреса: Земедельська, 3, м. Брно, 61300 Чеська республіка.
Електронна пошта: bucek@mendelu.cz

Головні публікації / Main publications:

1. Іванега І. Праліси Ужанського НПП // Матеріали наук.-практ. конф. — Алушта, 2003.
2. Z. Hruby. Dynamika vyoje prirodnych lesnich biocenoz ve Vychodnich Karpatech. Autoreferat doktorandske disertacne prace, Brno, 2001.
3. I. Ivanega. Virgin Forest Ecosystems of the Yzhansky National Nature park. Natural forests in the Temperate Zone of Europe..., Birmensdorf, 2005.

3.20. Name of the monitoring programme: Monitoring of virgin forests in Uzanskiy National Nature Park.

Subject(s) of monitoring: Beech, beech-sycamore maple-fir virgin forests.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2000 as a bilateral Ukrainian-Czech activity. This is a complex programme and different standard methods from forestry, geobotany and zoology are used for data collecting. Data are collected twice per year on the territory of Uzanskiy National Nature Park (Zakarpats'ka oblast). The programme is implemented by 10 Ukrainian and Czech specialists. The source of funding for the Ukrainian part of the programme is the National Park budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Ivanega Ivan Yuriiyovych, Uzanskiy National Nature Park
Postal address: Nezalezhnosti str.,7, Velykyi Bereznyi, Zakarpats'ka oblast, 89000, Ukraine
Telephone: + 38 33521756, + 38 33521037
Email: unpp@ukrpost.ua
International coordinator: Bucek Antonin, Zemledelska str.,3, Brno, Czech Republic, 61300
Email: bucek@mendelu.cz

Зоологічні програми моніторингу / Zoological monitoring programmes

Міжнародні програми / International programmes

4.1. Назва програми моніторингу: Моніторинг зимівель коловодних птахів на півдні України в рамках IWC.

Об'єкт(и) моніторингу: Коловодні та водоплавні птахи.

Стислий опис програми: Початок програми в Україні — середина 80-х р. ХХ ст. Вона є частиною міжнародної програми з обліків зимуючих водно-болотних птахів International Waterfowl Census, яка координується Wetlands International. Методами моніторингу є обліки на автомобільних та пішохідних маршрутах уздовж водно-болотних угідь. Облік проводиться 1 раз на рік у січні. Програма охоплює водно-болотні угіддя Азово-Чорноморського узбережжя України, яке знаходиться в межах 5 адміністративних областей — Одеської, Миколаївської, Херсонської, Запорізької, Донецької та АР Крим. Кількість учасників близько 25–30 чоловік, з майже 10 різних організацій — заповідників, університетів, громадських організацій тощо. Джерела фінансування — державні кошти, кошти міжнародних фондів, персональні кошти учасників.

Контакти координатора або виконавців:

Регіональний координатор — Андрющенко Юрій Олексійович, Азово-Чорноморська орнітологічна станція.
Поштова адреса: вул. Леніна, 20, м. Мелітополь, 72312 Україна
Телефон: +38 0619 440409
Електронна пошта: anthropoides@mail.ru
www.ornitology.narod.ru
Міжнародний координатор — Simon Delany, Wetlands International.
Поштова адреса: PO Box 471, 6700 AL Wageningen, The Netherlands
Телефон: + 31 317 478863
Електронна пошта: simon.delany@wetlands.org
www.wetlands.org

Головні публікації / Main publications:

1. Андрющенко Ю.А., Горлов П.И., Дядичева Е.А. и др. Распределение и численность зимующих птиц в Присивашье и Приазовье // Зимние учеты птиц на Азово-Черноморском побережье Украины : Сб. науч. статей. — Киев : Wetlands International, 1998.
2. Андрющенко Ю.А., Горлов П.И., Кинда В.В. и др. Итоги среднезимних учетов птиц на Сиваше и в Северо-Западном Приазовье в 2000 г. // Зимние учеты птиц на Азово-Черноморском побережье Украины : Сборник научных работ. Вып. 3. — Одеса ; Киев : Wetlands International, 2001. — С.29–33.
3. Андрющенко Ю.А., Олейник Д.С., Горлов П.И. О птицах, не связанных на зимовках с крупными водоемами, по результатам учетов, проведенных на юге Украины в январе 2000 г. : Сборник трудов Азово-Черноморской орнитол. станции. Вып. 5. — Мелітополь : Бранта, 2002.

4.1. Name of the monitoring programme: Monitoring of wintering of waterbirds in the South of Ukraine within the framework of IWC programme.

Subject(s) of monitoring: Waterbirds.

Brief description of the programme: The programme in Ukraine started in about the mid-1980s. This is part of the International Waterfowl Census programme, coordinated by Wetlands International. Methods of monitoring are counts on the routes (by car and on foot) around the wetlands. Count is carried out once a year — in mid-January. The programme covers all coastal wetlands along the Azov-Black Sea coast of Ukraine, which falls under five administrative regions (Odes'ka, Mykolaivs'ka, Khersons'ka, Zaporizhs'ka, Donets'ka oblasts) and the Autonomous Republic of Crimea. Number of participants: about 25–30, representing more than 10 different organizations — protected areas, universities, NGOs, etc. Sources of funding: state budget, international grants, costs of participants.

Contact details of the coordinator or participants:

Regional coordinator: Andryushchenko Yuriy Oleksiyovych, Azov-Black Sea ornithological station
Postal address: Lenina str., 20, Melitopol, 72312, Ukraine
Telephone: +38 0619 440409
Email: anthropoides@mail.ru
www.ornitology.narod.ru
International coordinator: Simon Delany, Wetlands International
Postal address: PO Box 471, 6700 AL Wageningen, The Netherlands
Telephone: + 31 317 478863
Email: simon.delany@wetlands.org
www.wetlands.org

4.2. Назва програми моніторингу: Моніторинг стану популяції балабана (*Falco cherrug*) в Україні.

Об'єкт(и) моніторингу: Балабан (*Falco cherrug*).

Стислий опис програми: Програму започатковано у 1998 р. Вона є частиною міжнародної програми, що діє в більш ніж 15 країнах. Методи виконання — абсолютний облік гнізд в усіх можливих місцях гніздування. Обліки проводяться кожного року по 3 міс. В Україні програма охоплює області степової зони та АР Крим. Загальна площа, яку охоплює програма, складає близько 67 тис. км². Кількість учасників в Україні — 3 особи. Програма фінансується з власних заощаджень дослідників, а також за рахунок спонсорської допомоги громадянина В. п. Ендрю Діксона.

Контакти координатора або виконавців:
Національний координатор — Милобог Юрій Валерійович, Криворізький державний педагогічний університет.
Поштова адреса: вул. Корнійчука, 14, кв. 129, м. Кривий Ріг, 50076 Україна
Телефон: +38 056 4404302
Електронна пошта: milobog@foxtrot.dp.ua
Міжнародний координатор — Галушин Володимир Михайлович, Московський педагогічний університет.
Електронна пошта: v-galushin@yandex.ru

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

4.3. Назва програми моніторингу: Моніторинг ІВА територій.

Об'єкт(и) моніторингу: Птахи.

Стислий опис програми: Початок виконання програми — 1994 р. Програма є частиною міжнародної ІВА програми. В рамках ІВА моніторингу ведуть спостереження та оцінюють через індикатори антропогенний вплив, умови існування птахів, стан популяцій птахів, вплив природоохоронної діяльності. У програмі поєднуються різноманітні методи, маршрутні обліки, абсолютні обліки тощо. Частота обліків — у залежності від територій — для пріоритетних територій моніторинг (принаймні в найпростішій формі) проводиться за можливістю щорічно у ті сезони, які є важливими для рідкісних видів, для яких виділено територію.

Моніторинг охоплює всі 172 ІВА території, які є в Україні. В Україні моніторинг виконується добровольцями — професійними орнітологами та аматорами. Їхня загальна кількість складає приблизно 170 осіб.

4.2. Name of the monitoring programme: Study of Saker falcon (*Falco cherrug*) population in Ukraine.

Subject(s) of monitoring: Saker falcon (*Falco cherrug*).

Brief description of the programme: The programme started in 1998. This programme is a part of an international programme, being conducted in more than 15 countries. Methods: absolute counts of nests in all the possible nesting places. Counts are carried out three months of every year. In Ukraine the programme covers administrative regions of steppe zone and the Autonomous Republic of Crimea. Total area under monitoring: 67 thousand km². Number of Ukrainian participants: 3. The programme is financed by the researchers themselves, and Mr Andrew Dickson (Great Britain) pays his own costs..

Contact details of the coordinator or participants:
National coordinator: Milobog Yuriy Valeriyovich, Kryviy Rig State Teacher Training University
Postal address: Korniychuka str.14, app.129, Kryviy Rig, 50076, Ukraine
Telephone: +38 056 4404302
Email: milobog@foxtrot.dp.ua
International coordinator: Galushyn Volodymyr Mikhaylovych, Moscow Teacher Training University
Email: v-galushin@yandex.ru

4.3. Name of the monitoring programme: IBA territory monitoring.

Subject(s) of monitoring: Birds.

Brief description of the programme: The programme started in 1994. This programme is part of an international IBA programme. The IBA programme uses different indicators for evaluation of the level of anthropogenic impact, quality of biotopes for birds, status of bird populations, results of conservation measures. Monitoring methods: the programme unites various methods including routes surveys, absolute surveys, etc. Frequency of the surveys: depending on the territories, for priority territories (at least in the simplest form) monitoring is carried out every year if possible during those seasons that are important for the rare species for which the territory has been allocated.

Monitoring programme covered 172 IBA territories in Ukraine. Monitoring in Ukraine is carried out by the volunteers, who are professional and amateur ornithologists. Number of programme participants is about 170.

Контакти координатора або виконавців:
Національний координатор — Осадча
Оксана Миколаївна, Українське товариство
охорони птахів.
Поштова адреса: а/с 33, м. Київ, 01103 Україна
Телефон: +38 044 2847131
Електронна пошта: uspb@birdlife.org.ua
http://www.birdlife.org; http://www.birdlife.org.ua

Contact details of the coordinator or participants:
National coordinator: Osadcha Oksana
Mykolaivna, Ukrainian birds protection society
Postal address: PO Box 33, Kyiv, 01103,
Ukraine
Telephone: +38 044 2847131
Email: uspb@birdlife.org.ua
http://www.birdlife.org; http://www.birdlife.org.ua

Головні публікації / Main publications:

1. Heath, M. F. and Evans, M. I. , eds. (2000) Important Bird Areas in Europe: Priority Sites for Conservation. 2: Southern Europe. Cambridge, UK: BirdLife International (BirdLife Conservation Series No. 8).
2. BirdLife International (2004) Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK: BirdLife International. (BirdLife Conservation Series No. 12).
3. Микитюк О. ІВА території України: терит., важливі для збереження видового різноманіття та кількісного багатства птахів. — К. : СофтАРТ, 1999. — 324 с., іл.
4. Національна доповідь про стан ІВА територій України. — К. 2002. — 48 с., іл. (це видання є періодичним).
5. ІВА бюлетень — щорічне періодичне видання, містить відомості про окремі ІВА території.
6. Загрози для птахів та ІВА територій / За ред. О. Осадчої — К. 2005. — 44 с.

4.4. Назва програми моніторингу: Вивчення та оцінка біологічного різноманіття природних лісових екосистем як основи для керування природними процесами в трансформованих лісах Українських Карпат.

Об'єкт(и) моніторингу: Безхребетні тварини у різних типах лісів.

Стислий опис програми: Програма започаткована у 1999 р. і є частиною міжнародної програми «Comparison of diversity invertebrate animals of virgin forests of the Ukrainian Carpathians and managed forest of Switzerland» та «Comparison faunistic diversity natural and managed forests systems of Europe» Scientific Co-operation between Eastern Europe and Switzerland (SCOPEs 2005–2008). Методи дослідження — обліки безхребетних на постійних пробних площах. Дослідження проводяться щорічно на 4–10 пробних площах у різних типах лісів. В Україні програма виконується в Закарпатській та Івано-Франківській областях. Кількість українських учасників — 7 осіб, які представляють різні освітні та наукові установи Львова, Донецька, Києва, Ужгорода тощо. Проект фінансується в рамках програми SCOPEs з Swiss National Science Foundation.

Контакти координатора або виконавців:
Національний координатор — Чумак Василь
Олександрович.
Поштова адреса: вул. Волошина, 32,
Ужгород, Україна
Телефон: +38 050 9015902
Електронна пошта: Chumak.vasyl@yahoo.com
Міжнародний координатор — Peter Duelli,
Swiss Federal Institute of Forest, Snow and
Landscape Research (WSL)
Електронна пошта: Peter.duelli@wsl.ch

4.4. Name of the monitoring programme: Study and evaluation of the biodiversity of the wildlife forest ecosystems as a basis for the management of natural processes in the transformed forests of the Ukrainian Carpathian Mountains.

Subject(s) of monitoring: Invertebrate animals in the various types of forests.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1999. This programme is part of an international programme 'Comparison of diversity of invertebrate animals of virgin forests of the Ukrainian Carpathians and managed forest of Switzerland' and 'Comparison of faunistic diversity of natural and managed forest systems of Europe', Scientific Cooperation between Eastern Europe and Switzerland (SCOPEs 2005–2008). Monitoring of invertebrates is carried out on the permanent pilot areas. Research work is carried out every year on 4–10 pilot territories in the various types of forests. In Ukraine the programme is realized in Zakarpats'ka and Ivano-Frankivs'ka oblasts. Number of Ukrainian participants: 7 people, representing various universities and research institutions from Lviv, Donetsk, Kyiv, Uzhgorod, etc. The project is financed in the framework of the SCOPEs programme together with the Swiss National Science Foundation.

Contact details of the coordinator or participants:
National coordinator: Chumak Vasyl
Oleksandrivych
Postal address: Voloshyna str., 32, Uzhgorod,
Ukraine
Telephone: +38 050 9015902
Email: Chumak.vasyl@yahoo.com
International coordinator: Duelli Peter, Swiss
Federal Institute of Forest, Snow and Landscape
Research (WSL). Email: Peter.duelli@wsl.ch

Головні публікації / Main publications:

1. Rizun V., Chumak V. Carabid Beetle Communities (Coleoptera, Carabidae) in virgin beech forests of the Ukrainian Carpathians // Vestnik zoologii. — 2003. — Suppl. N 16. — P. 114–120.
2. Rizun V., Tymochko V., Chumak V. Carabid Beetles (Coleoptera, Carabidae) Communities of Beech and Fir Forests of the Carpathian National Nature Park // Scientific bulletin of Uzhgorod University. Biology. — 2004. — Suppl. N 14. — P. 34–33.
3. Chumak V. Blattlaese der Ukrainischen Karpaten. — Uzhhorod : Mystez'ka linija, 2004. — 160 p.
4. Chumak V., Duelli P., Rizun V., Obrist M.K., Wirz P. Arthropod biodiversity in virgin and managed forests in Central Europe // Forest Snow and Landscape Research. — 2005. — Vol. 79, Is. 1–2. — P. 101–111.
5. Duelli P., Chumak V., Obrist M.K., Wirz P. The biodiversity values of European virgin forests // Forest Snow and Landscape Research. — 2005. — Vol. 79, Is. 1–2. — P 91–101.
6. Mateleshko O., Chumak V. The ground beetles (Coleoptera, Insecta) in forests of the Ugolsko-Shirokoluzhansky territories of Carpathian biosphere reserve // Scientific bulletin of Uzhgorod University. Biology. — 2006. — Suppl. N 19. — P. 243–248.

4.5. Назва програми моніторингу: Міжнародні дні спостереження за птахами EURO BirdWatch.

Об'єкт(и) моніторингу: Птахи.

Стислий опис програми: Програму започатковано в Україні у 1993 р. Програма є міжнародною і охоплює 100 країн світу. В Україні вона координується Товариством охорони птахів та проводиться в різних регіонах, але ця інформація надана координатором по Полтавській обл., де моніторингом охоплено 4 райони та 3 міста. Обліки проводяться у перші вихідні жовтня щороку. На ключових місцях обліковують птахів у мігруючих зграях. Учасниками програми є 110 дітей з 7 позашкільних та загальноосвітніх закладів області.

Контакти координатора або виконавців:

Обласний координатор — Гайдар Ірина Семенівна.
 Поштова адреса: пров. Госпітальний, 10, м. Полтава, 36003 Україна
 Телефон: +38 05322 74124; +38 044 2847131
 Електронна пошта: uspb@birdlife.org.ua, ecosentrpl@mail.ru
 Національний координатор: Українське товариство охорони птахів (УТОП).
 Поштова адреса: а/с 33, Київ, 01103 Україна
 Телефон: +38 044 284 7131
 Електронна пошта: uspb@birdlife.org.ua

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
 No publications provided.

4.6. Назва програми моніторингу: Міжнародна програма з обліку червоноволої казарки.

Об'єкт(и) моніторингу: Червоновола казарка (*Branta ruficollis*).

Стислий опис програми: Програма започаткована у 2003 р. Вона є частиною міжнародної

4.5. Name of the monitoring programme: International bird observation days (EURO BirdWatch).

Subject(s) of monitoring: Birds.

Brief description of the programme: In Ukraine the programme was launched in 1993. This is an international programme, embracing 100 countries. In Ukraine this programme is coordinated by the Ukrainian Bird Protection Society and is carried out in different regions. This information is submitted by regional coordinator from Poltava'ska oblast. The programme covers 4 rayons and 3 cities in the oblast. Surveys of migratory birds are carried out every year in the first weekend of October. 110 children from off-school and general educational establishments of the region participate in the programme.

Contact details of the coordinator or participants:

Regional coordinator: Gaydar Irina Semenivna
 Postal address: Gospital'nyi provulok, 10, Poltava, 36003, Ukraine
 Telephone: +38 05322 74124, +38 044 2847131
 Email: uspb@birdlife.org.ua, ecosentrpl@mail.ru
 National coordinator: Ukrainian Bird Protection Society
 Postal address: PO Box 33, Kyiv, 01103, Ukraine
 Telephone: +38 044 284 7131
 Email: uspb@birdlife.org.ua

4.6. Name of the monitoring programme: International monitoring programme of Red-breasted goose.

Subject(s) of monitoring: Red-breasted goose (*Branta ruficollis*).

Brief description of the programme: In Ukraine the programme was launched in 2003. This is part

програми обліку червоноволої казарки, що охоплює Болгарію, Румунію, Україну. В Україні програма охоплює південний регіон: Азово-Причорноморську зону Одеської, Миколаївської, Херсонської, Запорізької областей та АР Крим.

Для збору даних застосовується метод синхронних маршрутних обліків із використанням транспорту. Обліки проводяться на 6 моніторингових ділянках, на кожній з яких працює окрема команда, з грудня до березня, по 2 дні кожного місяця. У програмі беруть участь 10 професійних біологів та 15 аматорів (мисливці, єгері). Джерела фінансування — гранти міжнародних організацій (RSPB, VBN).

Контакти координатора або виконавців:

Національний координатор — Русев Іван Трифонович.
Поштова адреса: вул. Пастера, 42, кв. 21, м. Одеса, Україна
Телефон: +38 048 7231220
Електронна пошта: rusevivan@ukr.net
Міжнародний координатор:
Lavinia Raducescu, SOR — BirdLife Romania
Електронна пошта: Lavinia.raducescu@sor.ro
www.birdlife.org.ua

Головні публікації / Main publications:

Синхронні обліки казарки червоноволої: зима 2007–2008 рр. // Птах / За матеріалами звіту, підготовленого І.Т. Русевим — 2008. — № 2. — С. 4–6.

4.7. Назва програми моніторингу: Моніторинг прудкої очеретянки в Україні.

Об'єкт(и) моніторингу: Прудка очеретянка (*Acrocephalus paludicola*).

Стислий опис програми: Програму започатковано у 2002 р. Вона є частиною міжнародної програми, що охоплює Україну, Білорусь та Польщу. Для збору даних використовується метод маршрутних обліків, які проводяться 2 рази на рік у гніздовий сезон. У програмі беруть участь 3 професійні біологи. Програма фінансується Королівським товариством охорони птахів (RSPB), VBN, Українським товариством охорони птахів.

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Полуда Анатолій Михайлович, Інститут зоології НАН України.
Поштова адреса: вул. Б. Хмельницького, 15, Київ, 01601 Україна
Телефон: +38 044 2350112
Електронна пошта polud@izan.kiev.ua
www.birdlife.org.ua

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

of an international programme conducted in Bulgaria, Romania and Ukraine. In Ukraine the programme covers the Azov-Black Sea region — Odes'ka, Mykolaivs'ka, Khersons'ka, Zaporiz'ka oblasts and the Autonomous Republic of Crimea.

Route counts (by car) are the main method for data collecting. Bird counts are conducted synchronously on six monitoring areas by separate teams. Counts are conducted from December until March, two days every month. Programme participants: 10 professional ornithologists and 15 volunteers (hunters, guards of protected areas, etc.). Source of funding: grants from international organizations (RSPB, VBN).

Contact details of the coordinator or participants:

National coordinator: Rusev Ivan Trifonovich
Postal address: Pastera str., 42 ap.21, Odessa, Ukraine
Telephone: +38 048 7231220
Email: rusevivan@ukr.net
International coordinator: Lavinia Raducescu, SOR — BirdLife Romania
Email: Lavinia.raducescu@sor.ro
www.birdlife.org.ua

4.7. Name of the monitoring programme: Monitoring of Aquatic warbler in Ukraine.

Subject(s) of monitoring: Aquatic warbler (*Acrocephalus paludicola*).

Brief description of the programme: The programme was launched in 2002. This is part of an international programme covering Ukraine, Belorussia and Poland. Method for data collecting is route counting, conducted 2 times per breeding season. The programme is executed by three professional biologists. Sources of funding: RSPB, VNB, Ukrainian Bird Protection Society.

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Poluda Anatoliy Mikhailovich
Postal address: Institute of Zoology NASU, Khmel'nitskogo str.15, Kyiv-30, 01601
Telephone: + 38 044 2350112
Email: polud@izan.kiev.ua
www.birdlife.org.ua

Національні програми / National programmes

5.1. Назва програми моніторингу: Моніторинг популяції чорного лелеки (*Ciconia nigra*) в Україні.

Об'єкт(и) моніторингу: Чорний лелека (*Ciconia nigra*).

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2005 р. Методи моніторингу — абсолютний облік гнізд. Облік проводиться кожні 5 років. Площа на території Волинської, Рівненської, Житомирської, Київської, Чернігівської, Сумської, Львівської, Закарпатської, Івано-Франківської, Чернівецької областей України. У програмі беруть участь близько 40 осіб, головним чином професійні зоологи. Фінансова підтримка програми здійснюється Проектом «*Ciconia* Україна» за фінансової підтримки фонду «*Ciconia*» (Ліхтенштейн).

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Бокотей Андрій Андрійович, Державний природознавчий музей НАН України.

Поштова адреса: вул. Театральна, 18, м. Львів, 79008 Україна

Телефон: + 38 0322 721642

Електронна пошта: zuot@org.lviv.net

5.1. Name of the monitoring programme: Monitoring of the Black stork (*Ciconia nigra*) population in Ukraine.

Subject(s) of monitoring: Black Stork (*Ciconia nigra*).

Brief description of the programme: The programme was launched in 2005. Monitoring method: absolute accounting of nests. The surveys are carried out every five years. Territory covered by the surveys: Volyn'ska, Rivnes'ka, Zhitomyrs'ka, Kyivs'ka, Chernigivs'ka, Sums'ka, Lvivs'ka, Zakarpats'ka, Ivano-Frankivs'ka and Chernivets'ka oblasts of Ukraine. About 40 persons participated in the programme, mainly professional zoologists. The programme is supported by the Project 'Ciconia Ukraine' and financed by the foundation 'Ciconia' (Liechtenstein).

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Bokotey Andriy Andriyovych, State Natural History Museum of the National Academy of Sciences of Ukraine

Postal address: Teatralna str.18, Lviv, 79008, Ukraine

Telephone: + 38 0322 721642

Email: zuot@org.lviv.net

Головні публікації / Main publications:

1. Бокотей А. А., Дзюбенко Н. В. Чорний лелека в Українських Карпатах: сучасний стан і охорона // Біорізноміття Українських Карпат. — Львів, 2005.— С. 35–38.
2. Бокотей А. А., Дзюбенко Н. В., Бучко В. В., Скільський І. В. Сучасне поширення та чисельність чорного лелеки в межах північно-східного макросхилу Українських Карпат. — (У друці.)

5.2. Назва програми моніторингу: Дослідження з фауни мух-дзюрчалок України (*Diptera, Syrphidae*).

Об'єкт(и) моніторингу: Родина *Syrphidae*.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 1991 р. Методи досліджень: нерегулярні збори колекційного матеріалу, його визначення, складання мап розповсюдження видів, таксономічні дослідження.

Контакти координатора або виконавців:

Учасник — Попов Григорій Владленович.

Поштова адреса: вул. Капітана Ратнікова, 18, кв. 23, Донецьк, 83003 Україна

Телефон: +38 0622 941280;

+38 0622 970107

Електронна пошта: mbu@yandex.ru

5.2. Name of the monitoring programme: Study of *Diptera (Syrphidae)* fauna in Ukraine.

Subject(s) of monitoring: Family *Syrphidae*.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1991. Methods of research: irregular sampling, drawing of species habitat maps, taxonomical research.

Contact details of the coordinator or participants:

Participant: Popov Grygoriy Vladlenovich

Postal address: Kapitana Ratnikova str.18, ap.23, Donetsk, 83003, Ukraine

Telephone: +38 0622 941280,

+38 0622 970107

Email: mbu@yandex.ru

Головні публікації / Main publications :

1. Попов Г.В. Фауна мух-журчалок (Diptera, Syrphidae) Донецької області // Изв. Харьк. энтомол. об-ва. — 1994. — Т. 2, вып. 2. — С. 42–82.
2. Степаненко О.В., Попов Г.В. К биологии преимагинальных стадий *Merodon nigritarsis* Rondani, 1845 (Diptera, Syrphidae) // Изв. Харьков. энтомол. об-ва. — 1997. — Т. 5, вып. 2. — С. 40–43.
3. Попов Г. В. Новый синоним *Merodon tricinctus* (Diptera, Syrphidae) // Вестник зоологии. — 2000. — Т. 34, вып. 3. — С. 99–102.
4. Баркалов А.В., Попов Г.В. О номенклатуре *Eumerus tauricus* (Diptera, Syrphidae) // Вестник зоологии. — 2000. — Т. 34, № 4-5. — С. 115–118, 137.
5. Попов Г.В. Мухи-журчалки (Diptera, Syrphidae): индикаторные виды и «Красная книжечка» // Матеріали Першої міжнар. наук. конф. «Відновлення порушених природних екосистем» (м. Донецьк, 24–27 вересня 2002 р.). — Донецьк : Лебідь, 2002. — С. 332–335.
6. Попов Г.В. Мухи-дзюрчалки (Diptera, Syrphidae) Кримського півострова (фауна, ареали, біотопічний розподіл, охорона) : Автореф. дис. ... канд. біол. наук / Ін-т зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України. — Київ, 2003. — 20 с.
7. Попов Г.В. Мухи-журчалки (Diptera, Syrphidae) Кримського півострова (фауна, ареали, биотопическое распределение, охрана) : Дис. ... канд. биол. наук / Донецкий нац. ун-т. — Донецк, 2003. — 627 с. — (На правах рукописи).
8. Popov G. Eumerini (Diptera: Syrphidae) of the Crimean Peninsula // II International Symposium on the Syrphidae. Biodiversity and Conservation. 16-19th June, 2003, Alicante, Spain. C.I.B.I.O. (ed.). — Alicante, 2003. — P. 49.

5.3. Назва програми моніторингу: Програма моніторингу популяції білого лелеки (*Ciconia ciconia*) в Україні.

Об'єкт(и) моніторингу: Білий лелека (*Ciconia ciconia*).

Стислий опис програми: Програму започатковано 1992 р.

Методика: облік заселених гнізд і вивчення успішності розмноження на постійних пробних ділянках. Щороку, 1–3 рази на рік, обстежується 30–50 ділянок площею по кілька десятків квадратних кілометрів. Програма охоплює всю територію України. У програмі бере участь 5 професійних орнітологів і щороку від 30 до 50 аматорів — учителів біології, учнів, студентів, орнітологів-аматорів. Програма фінансується за рахунок особистих коштів координатора та учасників програми.

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Грищенко Віталій Миколайович.
Поштова адреса: Канівський природний заповідник, м. Канів, Черкаська обл., 19000 Україна
Телефон: +38 04736 34531
Електронна пошта: vgrishchenko@mail.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Grishchenko, V.N. Monitoring of the White Stork *Ciconia ciconia* population in Ukraine: results of first six years // Bird Numbers 1998. Vogelwelt. 1999. Vol. 120. Suppl. P. 317-322.
2. Грищенко В.Н. Динамика численности белого аиста в Украине в 1994-2003 гг. // Беркут. — 2004. — Т. 13, вып. 1. — С. 38–61.
3. Грищенко В.М. Чарівний світ білого лелеки. — Чернівці : Золоті литаври, 2005. — 160 с.

5.3. Name of the monitoring programme: White stork (*Ciconia ciconia*) population monitoring programme in Ukraine.

Subject(s) of monitoring: White stork (*Ciconia ciconia*).

Brief description of the programme: The programme was launched in 1992.

Methodology: survey of populated nests and study of progress of reproduction on the permanent pilot territories. Annually, 1–3 times per year, 30–50 parcels of land with an area of several tens of square kilometres. The programme covers all the territory of Ukraine. Participants of the programme are five professional ornithologists and every year from 30 to 50 amateurs (teachers of biology, students, pupils, amateur ornithologists) take part in the programme. The programme is financed by the coordinator and programme participants.

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Grishchenko Vitaliy Mykolayovich
Postal address: Kaniv Natural Reserve, Kaniv, Cherkas'ka oblast, 19000, Ukraine
Telephone: +38 04736 34531
Email: vgrishchenko@mail.ru

5.4. Назва програми моніторингу: Національна мережа моніторингу та збереження китоподібних.

Об'єкт(и) моніторингу: Азовка (*Phocaena phocaena*), Белобочка (*Delphinus delphis*), Афалина (*Tursiops truncatus*), Тюлень-монах (*Monachus monachus*).

Стислий опис програми: Програму започатковано 2003 р. Методи: систематичні візуальні спостереження берегової смуги, випадкові спостереження, трансектні спостереження в акваторії заток Арабейський та Казантипський — 3 км від берега Казантипу. Лінійні маршрути — 22 км, площа акваторії — 60 км², глибина — 0–11 м. Обліки проводяться протягом року за різних погодних умов. Територія досліджень — береги та прибережні води Чорного та Азовського морів. Технічна підтримка надається Лабораторією Брема, моніторинг здійснюється на волонтерських засадах, зусиллями фахівців із 7 різних організацій.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Біркун Олексій Олексійович,
Лабораторія Брема.
Поштова адреса: вул. Гагаріна, 9а-18, м.
Сімферополь, 95026 АР Крим, Україна
Телефон: +38 0652 253503
Електронна пошта:
AlexeiBirkun@home.cris.net,
brema@poluostrov.net
www.dolphin.com.ua

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

5.4. Name of the monitoring programme: National monitoring system and protection of whales (Cetacea).

Subject(s) of monitoring: Dolphins — azovka (*Phocaena phocaena*), Common dolphin (*Delphinus delphis*), Bottle-nosed dolphin (*Tursiops truncatus*), Monk seal (*Monachus monachus*).

Brief description of the programme: The programme was launched in 2003. Methods: systematic visual surveys of coastline, casual surveys, transect surveys in the bays of Arabeyk and Kazantip — 3 km from the bank of Kazantip. Linear routes — 22 km, area of water — 60 km², depth — 0–11 m. Surveys are carried out depending on weather conditions. Area of monitoring: coastal zone of Black and Azov Seas. Technical support is provided by the Brem Laboratory, monitoring is carried out on a voluntary basis, by efforts of specialists from seven different organizations.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Birkun Oleksiy Oleksiyovich, Brem Laboratory
Postal address: Gagarina str. 9a-18,
Simferopol, 95026, Autonomous Republic of
Crimea, Ukraine
Telephone: +38 0652 253503
Email: AlexeiBirkun@home.cris.net,
brema@poluostrov.net
www.dolphin.com.ua

Регіональні програми / Regional programmes

6.1. Назва програми моніторингу: Моніторинг орнітофауни водно-болотних угідь Чорноморського біосферного заповідника.

Об'єкт(и) моніторингу: Водно-болотні птахи.

Стислий опис програми: Початок програми — середина 80-х років. Методи проведення моніторингових досліджень: маршрутні обліки, абсолютний облік гнізд у колоніях, екстраполяція у колоніях, метод обліку на фіксованій площі, автомобільні обліки.

Площа у приморському степу — 450 га степу та 350 га озер. Досліджується під час зимових обліків водно-болотних птахів: приблизно 250 км лінійних маршрутів затоки Чорного моря та 170 км лінійних автомобільних маршрутів уздовж р. Дніпро; острови: 82 га площа островів, на яких гніздяться колоніальні види; о.Тендра та о. Долгий — 10 км лінійних маршрутів. Програма моніторингу виконується на території Херсонської та Миколаївської областей. Моніторинг проводиться протягом всього року, в залежності від виду моніторингу:

1. Моніторинг зимуючих водно-болотних птахів — раз у два тижні з 25 листопада по 15 березня. Раз у рік середньозимовий облік птахів.

2. Обліки населення птахів приморського степу — раз на місяць у весняно-літньо-осінній періоди (березень-вересень).

3. Обліки на островах — раз у два тижні (квітень-серпень), один загальний облік птахів, що гніздяться, в липні.

Програма виконується 2 штатними працівниками заповідника. Фінансування програми здійснюється з бюджетних коштів ЧБЗ.

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Руденко Антоніна Григорівна, Чорноморський біосферний заповідник.

Поштова адреса: вул. Лермонтова, 1, м. Гола Пристань, Херсонська обл., 75600 Україна

Телефон: +38 05539 26471

Електронна пошта:

arudenko@gopri.hs.ukrtel.net

bsbr-nauka@yandex.ru

6.1. Name of the monitoring programme: Monitoring of the avifauna of the wetlands of the Black Sea Biosphere Reserve.

Subject(s) of monitoring: Waterbirds.

Brief description of the programme: Monitoring started in the mid-1980s. Methods of monitoring research: route surveys, count of the nests in colonies and extrapolation, count on the fixed territory, motor-car surveys. Area: in the seaside steppe, 450 hectares of steppe and 350 hectares of lakes. Research is carried out during winter counts of wader species: about 250 km of linear routes (bays of the Black Sea) and 170 km of linear motor-car routes along the Dnepr river; Islands: 82 hectares of islands where colonial species build their nests; Tendra Island and Dolgy Island — 10 km linear routes.

The programme is carried out in Khersons'ka and Mykolaivs'ka oblasts. Monitoring is carried out throughout the year, depending on the type of monitoring:

1. Monitoring of wintering waders: once every two weeks from November 25 to March 15. Once a year mid-winter counts of birds are carried out.

2. Monitoring of population of seaside steppe birds: once a month in spring-summer-autumn periods (March-September).

3. Monitoring on islands: once every two weeks (April-August), one general count of birds nesting in July.

Monitoring is performed by 2 staff from the protected area. The programme is financed from the budgetary funds of the Black Sea Biosphere Reserve.

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Rudenko Antonina Grygorivna, Black Sea Biosphere Reserve

Postal address: Lermontova str.1, Gola Prystan, Khersons'ka oblast, 75600, Ukraine

Telephone: +38 05539 26471

Email: arudenko@gopri.hs.ukrtel.net

bsbr-nauka@yandex.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Kabakov, A., Ardamatskaya, T., Rudenko, A., Pirogov, N. Result of mid-winter counts of Waterfowl in the Black Sea Nature Reserve, Ukraine, 1984-1991. IWRB. Seaduck Bulletin, no.1, 1992.

2. Руденко А.Г., Ардамацкая Т.Б. Послегнездовые скопления чайковых птиц на морском побережье о.Тендра в Черноморском заповеднике // Бюл. МОИП. Отд. Биол. — 1993. — Т. 98, вып. 4.

3. A. Rudenko, O. Yaremchenko. Colonial seabird monitoring in the Black Sea Biosphere Reserve (Ukraine). Concept, techniques and census results Monitoring and conservation of birds, mammals and sea turtles of the Med. and Black Seas/Eds. P.Yessou and J. Saltana, 2000, Malta.

4. Руденко А., Яремченко О., Москаленко Ю. Мониторинг зимующих птиц водно-болотных угодий Черноморского биосферного заповедника в 2000-2001 гг. Мониторинг зимующих птиц в Азово-Черноморском регионе Украины. — Одеса ; Киев ; 2002.

5. Руденко А. Мониторинг и результаты изучения редких видов птиц в Черноморском биосферном заповеднике // Материалы Второй науч. конф. «Заповедники Крыма» (25–26 апреля 2002 г.). — Симферополь, 2002.
6. Уманец О., Селянина З., Руденко А. Оптимизация территориальной структуры природоохранных территорий Кинбурнского полуострова. — Розбудова екологічної мережі Українського причорномор'я: стан та перспективи. — Миколаїв, 2003.
7. Руденко А., Яремченко О. Результаты многолетнего мониторинга гнездовых орнитокомплексов водно-болотных угодий Черноморского биосферного заповедника (1989-2002 гг.) // Роль природно-заповідних територій у підтриманні біорізноманіття. — Канів, 2003.

6.2. Назва програми моніторингу: Моніторинг зимівель рукокрилих у штучних підземеллях заходу України.

Об'єкт(и) моніторингу: Кажани (Chiroptera).

Стислий опис програми: Початок досліджень — 1999 р. Методи — візуальне обстеження підземних порожнин та абсолютний облік кажанів. Досліджуються підземні порожнини різного походження, серед яких 6 підземель старих замків, 9 штолень, 23 підземних фортифікаційних споруд різного типу загальною довжиною облікових ходів близько 14 км. Періодичність досліджень — у більшості підземель щороку, у деяких — через рік. Програма охоплює Львівську, Волинську, Рівненську, Закарпатську, Хмельницьку обл., Учасниками програми є 12 осіб, більшість з яких є професійними біологами та працює в Інституті екології Карпат НАН України, Державному природознавчому музеї НАН України, Ужгородському національному університеті, Кам'янець-Подільського державному педуніверситеті. У дослідженнях бере участь також група з вивчення та охорони кажанів та Західноукраїнське орнітологічне товариство. Дослідження проводяться власним коштом.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Башта Андрій-Тарас Вікторович, Ін-т екології Карпат НАН України.
Поштова адреса: вул. Козельницька, 4, м. Львів, 79026 Україна
Телефон: +38 032 2707430
Електронна пошта: atbashta@polynet.lviv.ua

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

6.3. Назва програми моніторингу: Моніторинг рідкісних степових видів птахів.

Об'єкт(и) моніторингу: Степовий журавель (*Anthropoides virgo*), дрохва (*Otis tarda*), хохітва (*Otis tetrax*), лежень (*Burhinus oedicephalus*).

Стислий опис програми: Програму започатковано у 1986 р. Методи — спостереження на стаціонарах та обліки на автомобільних маршрутах човником у квадратах площею 100 км².

6.2. Name of the monitoring programme: Monitoring of wintering bats in the artificial caves in Western Ukraine.

Subject(s) of monitoring: Bats (Chiroptera).

Brief description of the programme: The research began in 1999. Methods: visual inspection of underground caves and absolute accounting of the bats. Specialists explore the underground caves of different origins, including: 6 vaults of ancient castles, 9 galleries, 23 underground fortification structures of different types where the general length of accounts passages is about 14 km. Periodicity of research: in most caves every year; in some caves, once every two years. The programme covers Lviv'ska, Volyns'ka, Rivnens'ka, Zakarpats'ka, Khmel'nits'ka oblasts. Programme participants are 12 people, most of whom are professional biologists from the Institute of Ecology of the Carpathian Mountains of the Academy of Sciences of Ukraine, State Natural History Museum of the Academy of Sciences of Ukraine, Uzhgorod National University and Kamyznets-Podils State Pedagogical University. There are also specialists of the group for study and protection of bats and Western Ukrainian ornithological society. Research work is funded by the scientists.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Bashta Andriy-Taras Victorovych, Institute of Ecology of the Carpathian Mountains
Postal address: Kozel'nyts'ka str.4, Lviv, 79026, Ukraine
Telephone: +38 032 2707430
Email: atbashta@polynet.lviv.ua

6.3. Name of the monitoring programme: Monitoring of the rare steppe species of birds.

Subject(s) of monitoring: Demoiselle crane (*Anthropoides virgo*), Great bustard (*Otis tarda*), Little bustard (*Otis tetrax*), Stone curlew (*Burhinus oedicephalus*).

Brief description of the programme: The programme started in 1986. Methods are observation at the permanent plots and counts on the automobile routes. Area covered is 600 km² (2 plots of

Охоплена площа — 600 км² (2 ділянки: 200 км² та 400 км²). Дослідження проводяться щороку. Програма охоплює Азово-Чорноморський регіон України (перш за все АР Крим, Херсонську та Запорізьку області). Всього в обліках беруть участь близько 25 осіб із різних організацій. Джерела фінансування програми не зазначені.

Контакти координатора або виконавців:
Регіональний координатор — Андрющенко Юрій Олександрович, Азово-Чорноморська орнітологічна станція.
Поштова адреса: вул. Леніна, 20,
м. Мелітополь, 72312 Україна
Телефон: +38 0619 440409
Електронна пошта: anthropoides@mail.ru
www.ornitology.narod.ru

200 km² and 400 km²). Research work is carried out annually. The programme covers the Azov-Black Sea region of Ukraine (Autonomous Republic of Crimea, Kherson's'ka and Zaporizhs'ka oblasta, etc.). Participants: about 25 people from different organizations. Sources of funding are not specified.

Contact details of the coordinator or participants:
Regional coordinator: Andryushchenko Yuriy Oleksiyovych, Azov-Black Sea ornithological station
Postal address: Lenina str., 20, Melitopol, 72312, Ukraine
Telephone: +38 0619 440409
Email: anthropoides@mail.ru
www.ornitology.narod.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Андрющенко Ю.А., Стадниченко И.С. Современное состояние и особенности местообитаний дрофы, стрепета и авдотки на юге Украины // Бранта : Сб. тр. Азово-Черноморской орнитологической станции.- Мелитополь : Бранта, 1999. — Вып. 2. — С. 135–151.
2. Andryushchenko, Y. Current state of the Great Bustard Otis tarda wintering population in south Ukraine / Sandgrouse. Vol. 24 (2). — OSME. — Bedfordshire, 2002. — P.109–116.
3. Андрющенко Ю.А. Новые данные по экологии редких степных видов птиц на юге Украины // Орнитологические исследования в Северной Евразии : Тез. XII Междунар. орнитол. конф. Северной Евразии. — Ставрополь : Изд-во СГУ, 2006. — С. 36–37.

6.4. Назва програми моніторингу: Моніторинг зимівель птахів у зональних ландшафтах півдня України.

Об'єкт(и) моніторингу: Птахи.

Стислий опис програми: Початок програми — 1998 р. Методи — спостереження на стаціонарах та обліки на автомобільних маршрутах човником у квадратах розміром 100 км². Охоплена площа — 30 000 км² (2 ділянки 18 000 км² та 12 000 км²). Дослідження проводяться 1 раз на рік. Програма охоплює Азово-Чорноморський регіон України (перш за все АР Крим, Херсонську та Запорізьку області). Джерела фінансування програми не зазначені.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Андрющенко Юрій Олександрович, Азово-Чорноморська орнітологічна станція.
Поштова адреса: вул. Леніна, 20,
м. Мелітополь, 72312 Україна
Телефон: +38 0619 440409
Електронна пошта: anthropoides@mail.ru
www.ornitology.narod.ru

Головні публікації / Main publications:

- Андрющенко Ю.А., Черничко И.И., Кинда В.В., Попенко В.М., Арсиевич Н.Г., Вацке Х., Гавриленко В.С., Горлов П.И., Гринченко А.Б., Думенко В.П., Кириченко В.Е., Кошелев А.И., Кошелев В.А., Лопушанский Е.А., Олейник Д.С., Подрядов А.А., Прокопенко С.П., Стадниченко И.С., Сиренко В.С., Товпинец М.Н., Фишер Т., Черничко Р.Н. Результаты первого большого учета зимующих птиц в зональных ландшафтах юга Украины // Бранта : Сборник науч. трудов Азово-Черноморской орнитологической станции. — 2006. — Вып. 9. — С. 123–149.

6.4. Name of the monitoring programme: Monitoring of birds wintering in the zonal landscapes in the South of Ukraine.

Subject(s) of monitoring: Birds.

Brief description of the programme: The programme started in 1998. Research methods: observation at the permanent plots and counts on the automobile routes. Area covered: 30,000 km² (2 land plots of 18,000 km² and 12,000 km²). Counting is carried out once a year. The programme covers the Azov-Black Sea region of Ukraine (Autonomous Republic of Crimea, Kherson's'ka oblast, Zaporizhs'ka oblasta and others). Sources of funding are not mentioned.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Andryushchenko Yuriy Oleksiyovych, Azov-Black Sea ornithological station
Postal address: Lenina str.20, Melitopol, 72312, Ukraine
Telephone: +38 0619 440409
Email: anthropoides@mail.ru
www.ornitology.narod.ru

6.5. Назва програми моніторингу: Моніторинг жуків-турунів (Coleoptera, Carabidae) та наземної мезофауни об'єктів природно-заповідного фонду західного регіону України.

Об'єкт(и) моніторингу: Жуки-туруни (Coleoptera, Carabidae) та наземна мезофауна.

Стислий опис програми: Початок робіт — 1994 р. Методика збору наземної мезофауни за допомогою ґрунтових пасток Барбера, період функціонування пасток квітень-жовтень. Методика вказана у вимогах до ведення Літописів природи (табл. 24). Дані збираються на 80 пробних площах у наступних заповідних територіях: Карпатський біосферний заповідник, природні заповідники «Розточчя» та «Медобори», національні природні парки — Шацький, Карпатський «Яворівський», «Сколівські Бескиди», «Гуцульщина», «Подільські товтри», регіональний ландшафтний парк «Прип'ять-Стохід». Програма виконується на території Волинської, Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської, Тернопільської, Хмельницької областей. Кількість учасників програми — 4 особи. Програма не має спеціального фінансування. Частково фінансується за рахунок коштів установ де працюють виконавці.

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Різун Володимир Богданович, Державний природознавчий музей НАН України.

Поштова адреса: вул. Театральна, 18, м. Львів, 79008 Україна

Телефони: +38 0322 728917; +38 067 7675023

Електронна пошта: rizun@museum.lviv.net

6.5. Name of the monitoring programme: Monitoring of ground beetles (Coleoptera, Carabidae) and terrestrial mesofauna of natural reserve objects of the western region of Ukraine.

Subject(s) of monitoring: Ground beetles (Coleoptera, Carabidae) and terrestrial mesofauna.

Brief description of the programme: The monitoring programme started in 1994. Terrestrial mesofauna are collected by Barber ground traps. Data are collected from April to October. Methods indicated in the requirements for the keeping of the Chronicles of Nature (Table 24). Data are collected on 80 sample areas in different protected areas: Carpathian Biosphere Reserve, Roztochya Natural Reserve, Medobory Natural Reserve, Shatsk National Nature Park, Yavorivsky National Nature Park, Skolivsky Beskydy National Nature Park, Carpathian National Nature Park, Gutsulshchyna National Nature Park, Podilski tovtry National Nature Park, Prypyat-Stokhid Regional Landscape Park. The programme is carried out in Volyns'ka, Lvivs'ka, Ivano-Frankivs'ka, Zakarpats'ka, Ternopil's'ka, Khmel'nits'ka oblasts. Number of participants: 4. The programme has no special financing source. It is financed partly by the organizations where the participants work.

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Volodymyr Bogdanovych Rizun, State Natural History Museum of the Academy of Sciences of Ukraine

Postal address: Teatralna str.18, Lviv, 79008, Ukraine

Telephone: +38 0322 728917; +38 067 7675023

Email: rizun@museum.lviv.net

Головні публікації / Main publications:

1. Rizun V.B., Chumak V.O. The ground beetles (Coleoptera, Carabidae) as the object of monitoring investigations on the preserved territories of the Ukrainian Carpathians // Methods of monitoring of the nature in the Carpathian National Parks and Protected Areas. Reports from Conference, Rachiv, Ukraine, 18-21 October 1995. — Rakhiv: Carpathian Biosphere Reserve, 1996. — P.91-96.
2. Різун В.Б. Угрупування турунів (Coleoptera, Carabidae) вторинних ялинових лісів Бескид (Українські Карпати) // Вестник зоології. — 2000. — Отд. вып. № 14, ч. 1. — С. 67-78.
3. Різун В.Б., Храпов Д.С. До вивчення турунів (Coleoptera, Carabidae) Львова (Сихівський та Винниківський лісопарки) // Наукові записки Державного природознавчого музею. — Львів, 2001. — Т. 16. — С. 103-108.
4. Rizun V. Some methodological approaches to study of carabid beetle (Coleoptera: Carabidae) communities // Baltic Journal of Coleopterology. — 2003. — 3, № 2. — P.97-100.
5. Різун В.Б., Чумак В.О. Угрупування турунів (Coleoptera: Carabidae) букових пралісів Українських Карпат // Вестник зоології. — 2003. — Отд. вып. № 16. — С. 114-120.
6. Різун В.Б. До вивчення угруповань жуків-турунів (Coleoptera, Carabidae) лісів національного природного парку «Гуцульщина» // Наукові записки Державного природознавчого музею. — Львів, 2003. — Т. 18. — С. 77-84.
7. Різун В.Б., Тимочко В.Б., Чумак В.О. Угрупування жуків-турунів (Coleoptera, Carabidae) букових та ялицевих лісів Карпатського національного природного парку // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. Біол. — 2004. — Вип. 14. — С. 34-43.
8. Різун В.Б. Угрупування жуків-турунів (Coleoptera, Carabidae) дібров Західного Поділля // Наукові записки Державного природознавчого музею. — Львів, 2004. — Т. 20. — С. 123-132.

6.6. Назва програми моніторингу: Поширення та кадастрова оцінка чисельності птахів Карпатського регіону України.

Об'єкт(и) моніторингу: Птахи.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2000 р. У моніторингових дослідженнях застосовуються стандартні маршрутні та стаціонарні методи. Обстеження проводяться щороку в різні сезони на окремих ділянках загальною площею 50 000 км². Програма виконується на території Чернівецької, Хмельницької (придністровські райони), Тернопільської (придністровські райони), Івано-Франківської (крім крайньої північної частини), Львівської (південна половина) та Закарпатської областей. Джерело фінансування — особисті кошти учасників, частково державні кошти та гранти міжнародних фондів.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Скільський Ігор Васильович,
Чернівецький краєзнавчий музей.
Поштова адреса: а/с 532, м. Чернівці, 58001
Україна
Телефон: +38 067 7828099; +38 0372 526239
Електронна пошта: mel-lyuda@rambler.ru

6.6. Name of the monitoring programme: Habitat and cadastre assessment of number of birds of the Carpathian region of Ukraine.

Subject(s) of monitoring: Birds.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2000. Route and stationary methods are applied in monitoring research. Inspections are carried out every year during different seasons on separate territories within the area of 50,000 km². The programme is conducted in Chernivets'ka, Khmel'nits'ka, Ternopil's'ka, Ivano-Frankiv's'ka, Lviv's'ka and Zakarpats'ka oblasts. Source of funding: personal funds of the participants, partially budget funding and grants from the international funds.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Skilsky Ihor Vasylyovich,
Chernivtsy Natural Museum
Postal address: PO Box 532, Chernivtsy,
58001, Ukraine
Telephone: +38 067 7828099, +38 0372 526239
Email: mel-lyuda@rambler.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Скільський І.В., Годованець Б.І., Бучко В.В. Гніздова екологія кваквы в регіоне Українських Карпат // Беркут. — 2000. — Т. 9, вип. 1–2. — С. 12–22.
  2. Скільський І.В., Годованець Б.І., Бучко В.В. Гніздова екологія серошекої похестарешки в регіоне Українських Карпат // Вопросы биологии, экологии, химии и методики обучения. — Саратов : Сигма-плюс, 2001. — Вып. 4. — С. 63–67.
  3. Скільський І.В., Годованець Б.І., Бучко В.В. Особливості гніздової екології чорношиюго норця на природних і штучних водоймах регіону Українських Карпат // Природні екосистеми Карпат в умовах посиленого антропогенного впливу: Міжнародна науково-практична школа для молодих вчених і спеціалістів (м. Ужгород, 4–7 жовтня 2001 р.). — Ужгород, 2001. — С. 280–282. — (Науковий вісник Ужгородського університету. Сер: Біологія. — № 9).
  4. Скільський І.В., Годованець Б.І., Бучко В.В. Чепура велика в регіоні Українських Карпат // Зелена Буковина. Сер. Екологія та краєзнавство. — 2001. — № 1–2. — С. 53–61.
  5. Скільський І.В., Годованець Б.І., Бучко В.В., Фогел Й.Ю. Гніздова екологія великого норця в регіоні Українських Карпат // Беркут. — 2001. — Т. 10, вип. 2. — С. 196–202.
  6. Скільський І.В. Фауна и население птиц островных лесов Прут-Днестровского междуречья Украины // Поволжский экологический журнал. — 2003. — № 1. — С. 41–54.
- Скільський І.В. Фауна та населення птахів паркових насаджень Прут-Дністровського межиріччя України // Наукові основи збереження біотичної різноманітності. — Львів : Ліга-Прес, 2003. — Вип. 4. — С. 144–156.

6.7. Назва програми моніторингу: РОМ — регіональний орнітологічний моніторинг.

Об'єкт(и) моніторингу: Птахи.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 2002 р. Застосовуються маршрутні, майданчикові, вибіркові методи обліку птахів. Проводяться середньозимові обліки: 10–20 січня. Моніторинг весняних міграцій: 22–26 березня, 11–15 квітня, 10–15 травня. Моніторинг гніздових поселень: 26 квітня — 8–12 вересня,

6.7. Name of the monitoring programme: ROM — Regional ornithological monitoring.

Subject(s) of monitoring: Birds.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2002. The scientists apply route, land plot and random methods of bird accounting. Mid-winter counts: 10–20 January. Monitoring of spring migrations: 22–26 March, 11–15 April, 10–15 May. Monitoring of nesting places: 26 April — 8–12 August, 3–7 October, 2–6

3–7 жовтня, 2–6 листопада. Програма охоплює Азово-Чорноморський регіон України: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька Донецька області та АР Крим. Джерела фінансування не зазначені.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Черничко Йосиф Іванович,
Азово-Чорноморська орнітологічна станція.
Поштова адреса: вул. Леніна, 20,
м. Мелітополь, 72312 Україна
Телефон: +38 0619 440409
Електронна пошта: station@melitopol.net
www.ornithology.narod.ru

November. Area of the programme: the Azov and Black Sea region of Ukraine: Odes'ka, Mykolaivs'ka, Khersons'ka, Zaporizhs'ka, Donets'ka oblasts and the Autonomous Republic of Crimea. Sources of funding are not specified.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Chernychko Yosyf Ivanovych, the
Azov and Black Sea ornithological station
Postal address: Lenina str.20, Melitopol, 72312,
Ukraine
Telephone: +38 0619 440409
Email: station@melitopol.net
www.ornithology.narod.ru

Головні публікації / Main publications:

Бюлетень РОМ: Ітоги регіонального орнітологічного моніторингу (юг України и Восточное Приазовье), зима 2002–2003 г. — 2004. — (Зим. 1–21 с.)

6.8. Назва програми моніторингу: Поширення та численність гніздуєчих, зимуючих і мігруєчих хижих птахів і сов південного зходу України.

Об'єкт(и) моніторингу: Хижі птахи та сови.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 1971 р. Для проведення моніторингу застосовуються такі методи, як абсолютний облік гніздових пар на моніторингових ділянках, обліки на маршрутах, обліки скупчень на ночівлях та взимку, облік мігруєчих птахів на обраних ділянках спостереження. Досліджуються 3 стаціонари: 8400 га, 402 га, 410 га. 3 постійні маршрути — 180 км. 3 ключові точки на міграційних шляхах. Обліки проводяться щорічно. Програма моніторингу виконується на території Одеської та Миколаївської областей.

Раніше програма частково фінансувалась за бюджетні кошти різних установ (Одеський зоопарк), наразі виконується за власні кошти учасників.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Пилюга Віктор Іванович,
Одеський зоопарк.
Поштова адреса: вул. Дністровська, 23, м.
Одеса, 65098 Україна
Телефон: + 38 048 7211142; +38 097 3519224
Електронна пошта: zooodessa@rambler.ru

6.8. Name of the monitoring programme: Habitat and number of nesting, wintering and migrating birds of prey and owls in the South-West of Ukraine.

Subject(s) of monitoring: Birds of prey and owls.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1971. The following methods are applied: counts of bird nests on the monitoring territories, counts of birds on permanent routes, counts of birds at roosting places or wintering concentrations, counts of migratory birds at the key points. Three permanent plots are studied: 8400 hectares, 402 hectares, 410 hectares. Three permanent routes — 180 km. Three key points in the migration routes. Counts are carried out on an annual basis. The programme is carried out in Odes'ka and Mykolaivs'ka oblasts.

There is no special source of funding for the programme. In the past it was partly supported by budget funding of Odessa Zoo. Now the programme is funded by participants.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Pylyuga Viktor Ivanovych, Odessa Zoo
Postal address: Dnestrovskya str.23, Odessa,
65098, Ukraine
Telephone: + 38 048 7211142; +38 097 3519224
Email: zooodessa@rambler.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Пилюга В.И. Новые данные о гнездовании исчезающих видов хищных птиц в Одесской области и на сопредельных территориях // Редкие птицы Причерноморья. — Киев : Высш. шк., 1991. — С. 139–164.
2. Пилюга В.И. Современное состояние и тенденции изменения численности гнездящихся хищных птиц юго-запада Украины // Проблемы изучения фауны южнечерноморья Украины : Сб. науч. статей. — Мелітополь : Бранта ; Одеса : Астро-Принт 1999. — С. 96–111.
3. Пилюга В.И. Некоторые аспекты сезонных миграций хищных птиц в северо-западном Причерноморье // Птицы Азово-Черноморского региона на рубеже тысячелетий. — Одеса : Астро-Принт, 2000. — С. 27–29.

6.9. Назва програми моніторингу: Журавлі в Северо-Западном Причерноморье.

Об'єкт(и) моніторингу: Журавлі.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1977 р. Для ведення моніторингу застосовуються абсолютний облік гніздових пар на моніторингових територіях; облік мігруючих птахів на обраних ділянках спостереження. Досліджуються 3 стаціонари: 8400 га, 402 га, 410 га. 3 постійні маршрути — 180 км. 3 ключові точки на міграційних шляхах. Обліки проводять 1 раз на 3 роки. Програма моніторингу виконується на території Одеської та Миколаївської області. Джерела фінансування не зазначені.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Пилюга Виктор Іванович,
Одеський зоопарк.
Поштова адреса: вул. Днестровська, 23, м. Одеса, 65098 Україна
Телефон: + 38 048 7211142; +38 097 3519224
Електронна пошта: zooodessa@rambler.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Кошелев Л.И., Пересадько Л.В., Пилюга В.И. Миграции серого журавля в северо-западном Причерноморье // Сообщество Прибалт. Комиссии по изучению миграции птиц. — Тарту : Изд-во АН ЭССР, 1987. — № 19. — С. 65–71.
2. Пилюга В.И., Гержик И.П. Современная ситуация с журавлями в юго-западных областях Украины. — 2007. — (В печати).

6.10. Назва програми моніторингу: Сезонне розташування та численність птахів Куяльницького та Тузлівського лиманів.

Об'єкт(и) моніторингу: Водоплавні та коловодні види птахів.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1998 р. Застосовуються наступні методи: абсолютний облік гніздових пар на моніторингових територіях; абсолютний облік зимуючих птахів на водно-болотних угіддях, облік мігруючих птахів на обраних ділянках спостереження. Обліки проводять 1 раз на 5–8 років. Програма моніторингу виконується на території Одеської та Миколаївської областей. Джерела фінансування не зазначені.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Пилюга Виктор Іванович,
Одеський зоопарк. Поштова адреса:
ул. Днестровська, 23, м. Одеса, 65098 Україна
Телефон: + 38 048 7211142; +38 097 3519224
Електронна пошта: zooodessa@rambler.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Пилюга В. Система озер Шаганы-Алибей-Бурнас // Численность и размещение гнездящихся околоводных птиц в водно-болотных угодьях Азово-Черноморского побережья Украины. — Мелитополь ; Киев : Бранта, 2000. — С. 52–65.
2. Пилюга В.И., Гержик И.П., Стойловский В.П. Результаты учетов птиц на озерах Кагул, Каргал, Кугурлуй, Ялпуг, Катлабух и Китай // Бюллетень РОМ: Итоги регионального орнитологического мониторинга (Август 2004 г., Азово-Черноморское побережье Украины). — 2005. — Вып. 2. — С. 9–15.

6.9. Name of the monitoring programme: Cranes in the Northern and Western Black Sea area.

Subject(s) of monitoring: Cranes.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1977. The following methods are applied: counts of breeding pairs on the monitoring territories, counts of migratory birds at the key points. Three permanent plots are studied: 8400 hectares, 402 hectares, 410 hectares. Three permanent routes — 180 km. Three key points in the migration routes. Counts are carried out once every three years. The programme is being out in Odes'ka and Mykolaivs'ka oblasts.

Sources of funding are not specified.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Pylyuga Viktor Ivanovych,
Odessa Zoo
Postal address: Dnestrovskya str.23, Odessa, 65098, Ukraine
Telephone: + 38 048 7211142; +38 097 3519224
Email: zooodessa@rambler.ru

6.10. Name of the monitoring programme: Seasonal habitat and number of birds in Kuyalnik and Tusla limans.

Subject(s) of monitoring: Waterbirds.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1998. The following methods are applied: absolute counts of breeding pairs on the monitoring territories, winter counts of waterbirds on wetlands, counts of migratory birds at the key points. Counts are carried out once every 5-8 years on the territory of Odes'ka and Mykolaivs'ka oblasts. Sources of funding are not specified.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Pylyuga Viktor Ivanovych, Odessa Zoo
Postal address: Dnestrovskya str.23, Odessa, 65098, Ukraine
Telephone: + 38 048 7211142; +38 097 3519224
Email: zooodessa@rambler.ru

6.11. Назва програми моніторингу: Моніторинг видового різноманіття ентомокомплексів природоохоронних територій Західного регіону України.

Об'єкт(и) моніторингу: Жуки-златки (Insecta, Coleoptera, Buprestidae), жуки-туруни (Insecta, Coleoptera, Carabidae), джмелі (Insecta, Hymenoptera, Apidae, Bombus), однокрилики (Insecta, Ephemeroptera), метелики-совки (Lepidoptera, Noctuidae).

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1993 р. Для Програми застосовуються стандартні методи відлову зазначених груп видів. Обліки проводять щорічно протягом весняно-літнього сезону. Загальна площа, на якій проводиться обстеження складає близько 300 тис. га. Програма охоплює західний регіон України. Кількість учасників програми — 5 осіб, професійні біологи. Джерело фінансування — бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Яницький Тарас Петрович, Державний природознавчий музей НАН України. Поштова адреса: вул. Театральна, 18, м. Львів, 79008 Україна
Телефон: + 38 0322 728917
Електронна пошта: taras@museum.lviv.net

6.11. Name of the monitoring programme: Monitoring of species diversity of entomological complexes on the preserved territories in the Western region of Ukraine.

Subject(s) of monitoring: Beetles (Insecta, Coleoptera, Buprestidae), ground beetles (Insecta, Coleoptera, Carabidae), bumblebees (Insecta, Hymenoptera, Apidae, Bombus), ephemeras (Insecta, Ephemeroptera), lepidopterous insects (Lepidoptera, Noctuidae).

Brief description of the programme: The programme was launched in 1993. The programme uses standard methods for catching/count of the above-mentioned taxonomic groups of animal species. Counts are carried out every year during the spring-summer season. Total area under monitoring is above 300 thousand ha in Western Ukraine. Number of participants: 5. Source of funding: budgetary funds.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Yanytsky Taras Petrovych, State Natural History Museum of the Academy of Sciences of Ukraine
Postal address: Teatralna str.18, Lviv, 79008, Ukraine
Telephone: + 38 0322 728917
Email: taras@museum.lviv.net

Головні публікації / Main publications:

1. Яницький Т. П. Златки (Coleoptera, Buprestidae) // Біорізноманіття Карпатського біосферного заповідника. — К. : Інтерекоцентр, 1997. — С. 257–258, 672–673.
2. Janickij T. Bogatkowate (Coleoptera, Buprestidae) Beskidow Ukrainskich // Roczniki Bieszczadzkie. — 1999. — Т. 8. — С. 213–234.
3. Яницький Т. П. Златки (Coleoptera, Buprestidae) Горган та Чорногори та стан вивченості бупрестідофауни КНПП // Національні природні парки: проблеми становлення і розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю Карпатського національного природного парку (14–17 вересня 2000.). — Яремче. — 2000. — С. 386–389.
4. Різун В.Б. Родина Туруни — Carabidae // Біорізноманіття Карпатського біосферного заповідника. — Київ, 1997. — С. 256–257, 665–672.
5. Різун В.Б., Філик Р.А. Методика і досвід інвентаризації наземної мезофауни природного заповідника «Розточчя» // Природа Розточчя. — Івано-Франкове : ПЗ «Розточчя», 1999. — Вип.1. — С. 163–168.
6. Rizun V. Biegaczowate (Coleoptera, Carabidae) Beskidow Ukrainskich i Poloniny Rownej // Roczniki Bieszczadzkie. — 1999. — 8. — S.225–238.
7. Різун В.Б. Жуки-туруни (Coleoptera, Carabidae) природного заповідника «Горґани» // Наукові записки Державного природознавчого музею. — Львів, 2002. — 17. — С. 63–80.
8. Різун В.Б. Туруни Українських Карпат. — Львів, 2003. — С. 210.
9. Різун В.Б. Жесткокрылые Западного Воыно-Подолья. История изучения карабидофауны региона. Материал и методика исследований карабидофауны. Обзор жуличиц Западного Воыно-Подолья // Экология и фауна почвенных беспозвоночных Западного Воыно-Подолья. — Киев : Наукова думка, 2003. — С. 173–232.
10. Коновалова І. Б. Фауна джмелів (Hymenoptera, Apoidea, Vombinae) Українських Карпат і Закарпаття та проблеми її збереження // Гори і люди (у контексті сталого розвитку): Матеріали міжнародної конференції, присвяченої Міжнародному року гір (м. Рахів, 14-18 жовтня 2002 р.). — Рахів, 2002. — Т. 2. — С. 327–331.
11. Коновалова І. Б. Результати дослідження фауни джмелів (Hymenoptera, Apidae, Vombinae) західного регіону України // Наук. зап. Держ. природознав. музею. — Львів, 2002. — 17 — С. 81–87.
12. Коновалова І. Б. Рідкісні та зникаючі види джмелів (Apidae: Vombini) у західному регіоні України // Рідкісні та зникаючі види комах і концепції Червоної книги України : 36. наук. праць. — Київ, 2005. — С. 56–59.

6.12. Назва програми моніторингу: Моніторинг стану популяцій рідкісних видів птахів.

Об'єкт(и) моніторингу: Альпійська тинівка (*Prunella collaris*), беркут (*Aquila chrysaetos*), довгохвоста сова (*Strix uralensis*).

Стислий опис програми: Започаткування програми — 1998 р. Використовуються маршрутні обліки, обліки на постійних площадках — 1 раз на рік. У програмі беруть участь близько 80 інспекторів служби охорони заповідника. Програма виконується на Чорногорському, Свидовецькому та Мараморозському хребтах Українських Карпат. Джерело фінансування — державний бюджет.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Годованець Богдан Йосипович.
Поштова адреса: вул. Франка, 15/7, м. Рахів, Закарпатська обл., 90600 Україна
Телефон: +38 03132 25153
Електронна пошта: Hodovanets@ukrpost.ua

6.12. Name of the monitoring programme: Monitoring of population of rare species of birds.

Subject(s) of monitoring: Alpine accentor (*Prunella collaris*), Golden eagle (*Aquila chrysaetos*) and Ural owl (*Strix uralensis*).

Brief description of the programme: The programme was launched in 1998. Methods: route counts, counts on the permanent territories — once a year. About 80 inspectors of the reserve guard service are participating in the implementation of the programme. The programme is being implemented Chernogorsky, Svydovetsky and Maramoroshsky crests of the Ukrainian Carpathian Mountains. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Godovanets Bogdan Iosypovych
Postal address: Franka str. 15/7, Rakhiv, Zakarpats'ka oblast, 90600, Ukraine
Telephone: +38 03132 25153
Email: Hodovanets@ukrpost.ua

Головні публікації / Main publications:

1. Годованець Б. Й. Сучасний стан та охорона популяції беркута в Українських Карпатах // Вестник зоології. — 2003.
2. Годованець Б.Й. Поширення та чисельність альпійської тинівки в Українських Карпатах // Вестник зоології. — 2000. — Отд. вып. № 14. Зоологические исследования в Украине. Ч. 2. — С. 91–97.
3. Годованець Б. Й. Населення птахів букових пралісів Карпатського біосферного заповідника // Природні ліси в помірній зоні Європи — цінності та використання : Тези міжнародної конференції (Мукачев, Закарпаття, Україна, 13–17 жовтня 2003 р.) — Рахів : Бірменсдорф 2003. — С. 196.

6.13. Назва програми моніторингу: Тваринний світ Волинського Полісся.

Об'єкт(и) моніторингу: Хребетні та безхребетні тварини Волинського Полісся.

Стислий опис програми: Програму започатковано з 2004 р. Застосовуються маршрутні обліки, які проводять 1–2 рази на рік. Довжина маршрутів — 100–200 км. Кількість учасників — 11. Програма виконується на території Волинської та Рівненської областей. Програма фінансується на громадських засадах та за рахунок бюджетної тематики.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Зінченко Олександр Павлович, Волинський державний університет.
Поштова адреса: пр. Волі, 44, кв. 2, м. Луцьк, Волинська обл., 43010 Україна
Телефон: +38 03322 49327
Електронна пошта: simulium@rambler.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Зінченко О.П. Еколого-фауністичний комплекс кровосисних мошок басейну річки Стир // Вестник зоології. — 2005. — Вип. 19, ч. 1. — С. 157–159.
2. Зінченко О., Сухомлін. Екологічні групи кровосисних мошок Волинського Полісся // Природа Західного Полісся та прилеглих територій : Матеріали наук.-практ. конф., (м. Луцьк, 22–24 верес. 2005 р.) / Відп. ред. Ф.В. Зузук. — Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2005. — С. 212–214.

6.13. Name of the monitoring programme: Wildlife of Volyn Polissya.

Subject(s) of monitoring: Vertebrate and invertebrate animals of Volyn Polissya.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2004. Main methods are route counts, conducted 1–2 times per year. Length of routes — 100–200 km. Number of participants: 11. The programme is implemented in Volyn and Rivne regions. The programme is partly financed by budgetary themes, as well as on a voluntary basis.

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Zinchenko Oleksandr Pavlovich, Volyn State University
Postal address: Prospect Voli 44 ap.2, Lyts'k, Volyns'ka oblast, 43010, Ukraine
Telephone: +38 03322 49327
Email: simulium@rambler.ru

6.14. Назва програми моніторингу: Літопис природи Чорноморського біосферного заповідника.

Об'єкт(и) моніторингу: Об'єктами моніторингу в Чорноморському біосферному заповіднику є унікальні та зональні природні комплекси. Моніторинг охоплює фауністичні та флористичні компоненти заповідних ділянок.

Стислий опис програми: Початок проведення моніторингових робіт — 1983 р. Для виконання програми використовуються різні методи: маршрутні та майданчикові обліки в різні сезони року, відлови тварин. Мережа маршрутів та майданчиків, що складена у Чорноморському біосферному заповіднику, паспортизована. Паспорти зберігаються в наукових фондах ЧБЗ, там також знаходяться первинні дані: метеорологічні картки, повідкові картки, фенологічні бланки. Наприклад, загальна довжина 17 маршрутів, що виконуються для моніторингу теріофауни, складає 140,5 км. Загальна довжина 11 маршрутів для моніторингу герпето- і батрахофауни — 4,4 км. Щорічно обсяг відловів дрібних ссавців складає не менше ніж 1000 пастко-днів, на приморських ділянках і островах — не менше 500 пастко-днів. Наведена програма моніторингу виконується на території Херсонської та Миколаївської областей. Кількість учасників програми — 8 професійних біологів. Джерело фінансування — державний бюджет.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Селюніна Зоя Володимирівна, Чорноморський біосферний заповідник.
Поштова адреса: вул. Лермонтова, 1, м. Гола Пристань, Херсонська обл., 75600 Україна
Телефон: +38 05539 26500; +38 05539 21654
Електронна пошта: scirtopoda@mail.ru

6.14. Name of the monitoring programme: Chronicles of Nature of the Black Sea Biosphere Reserve.

Subject(s) of monitoring: Subjects of monitoring in the Black Sea Biosphere Reserve are unique and zonal natural complexes. This monitoring includes observations of faunal and floristic complexes of protected territories.

Brief description of the programme: Beginning of monitoring programme: 1983. Methods used for monitoring are route and plot counts, catching of animals in different seasons. Monitoring network created in the Black Sea Biosphere Reserve is marked and each element (routes and plots) has a description, which is kept in the scientific archives of the Black Sea Biosphere Reserve, as well as field data. For example, total length of 17 routes for mammal monitoring is 140.5 km. Total length of 11 routes for monitoring of amphibians and reptiles is 4.4 km. Number of small mammals caught is not less than 1000 trap-days; on the coastal territories and islands, not less than 500 trap-days annually.

The current programme is carried out in Kherson'ska and Mykolaivs'ka oblasts. Number of participants: 8 professional biologists. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Selyunina Zoya Volodymyrivna, Black Sea Biosphere Reserve
Postal address: Lermontova str. 1, Gola Prystan, Kherson'ska oblast, 75600, Ukraine
Telephone: +38 05539 26500, +38 05539 21654
Email: scirtopoda@mail.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Селюніна З.В. Организация экологического мониторинга фаунистических комплексов в Черноморском биосферном заповеднике // Природничий альманах. Біологічні науки. — Херсон, 2000. — Вип. 1. — С. 93–100.
2. Селюніна З.В. Зміни стану теріофауни (без Гризунів) у Чорноморському біосферному заповіднику в 1991–2002 роках // Вісник Львівського університету. Сер. Біол. — Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2002. — Вип. 30. — С. 133–139.
3. Селюніна З.В., Русіна Л.Ю., Маркауцан О.О. Видова й таксономічна різноманітність наземних хребетних Херсонщини // Природничий альманах. Сер. Біол. — Херсон : Персей, 2002. — Вип. 2(3). — С. 207–212.
4. Селюніна З.В. Многолетний мониторинг динамики численности мышевидных грызунов в регионе Черноморского биосферного заповедника // Вестник зоологии. — 2003. — Т. 37, № 2. — С. 23–30.
5. Селюніна З.В., Москаленко Ю.А. Природоохранные территории как острова естественного биоразнообразия (на примере лесостепных участков Черноморского биосферного заповедника) // Ученые записки Таврического национального ун-та им. В.И. Вернадского. — 2004. — Т. 17 (56), № 2. — С. 23–26.
6. Селюніна З.В. Сучасний стан герпетофауни Чорноморського біосферного заповідника (1998–2003) // Сучасні проблеми зоологічної науки: Наук. читання, присвяч. 170-річчю каф. зоології КНУ та 100-річчю з дня народження О.Б. Кистяківського. — Київ : Видовнично-поліграфічний центр «Київський університет». — 2004. — С. 161–163.
7. Селюніна З.В., Руденко А.Г., Русин М.Ю. Фаунистический комплекс плавней Днепра // Природничий альманах. Сер. Біол. — 2004. — Вип. 5. — С. 119–121.

8. Селюніна З.В. Ссавці регіону Чорноморського біосферного заповідника, що занесені до Червоної книги України (станом на 2004 рік) // Науковий вісник Ужгородського ун-ту. Сер. Біол. — 2005. — Вип. 17 — С. 86–88.
9. Селюніна З.В. Результаты мониторинга териологических комплексов Черноморского биосферного заповедника в 2000-2005 годах // Природничий альманах. Біологічні науки. — Херсон, 2006. — Вип. 8. — С. 202–218.

6.15. Назва програми моніторингу: Моніторинг стану іхтіофауни водойм Західної України.

Об'єкт(и) моніторингу: Прісноводні риби та круглороті.

Стислий опис програми: Започаткування програми: у басейні Прип'яті — 70-ті роки ХХ ст., у басейні Дністра — 1982 р. Збір даних проводиться декілька разів на рік. Дані збирають стандартними іхтіологічними методами, а також за допомогою опитування рибалок-аматорів. Дослідження головним чином охоплюють Волинську та Івано-Франківську області, частково — Рівненську, Тернопільську та Закарпатську області. Джерела фінансування не зазначені.

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Леснік Володимир.
Поштова адреса: вул. Ковельська, 22, м. Львів, 79056 Україна
Телефон: +38 032 2917306; +38 066 4490842
Електронна пошта: veesnik@front.ru, V.Lesnik@gmx.net

Головні публікації / Main publications:

1. Рідкісні види тварин Львівської області / А.Т. Башта, Ю. Канарський та ін. — Львів, 2007. — (Колективна монографія).
2. The effect of overexploitation on fish associations on Upper Dniestr Basin. *Fol.zool.* E. Korte, V. Lesnik, A. Lelek, 1990, W.Sondermann.

6.16. Назва програми моніторингу: Моніторинг стану гідроценозів західного регіону України.

Об'єкт(и) моніторингу: Макрозообентос: Ephemeroptera, Trichoptera, Plecoptera, Megaloptera, Odonata, Heteroptera.

Стислий опис програми: Започаткування програми — 1997 р. Двічі-тричі на рік проводиться збір проб зообентосу на вибраних ділянках водойм. Обліками охоплені Львівська, Волинська, Тернопільська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька області. В програмі беруть участь 2 дослідники. Джерело фінансування не зазначено.

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Годунько Роман Йосифович, Державний природознавчий музей НАНУ.
Поштова адреса: вул. Театральна, 18, Львів, 79008 Україна

6.15. Name of the monitoring programme: Monitoring of fish fauna in wetlands of Western Ukraine.

Subject(s) of monitoring: Freshwater fish species and cyclostomes.

Brief description of the programme: The programme was started in Pripjat river basin in the 1970s and in the Dniester basin in 1982. Data are collected by standard ichthyological methods several times annually. Fishermen are also questioned. The programme is being implemented in Volyns'ka and Ivano-Frankivs'ka oblasts. Source of funding is not mentioned.

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Lesnik Volodymyr
Postal address : Kovel'ska str.22, Lviv, 79056, Ukraine
Telephone: +38 032 2917306, +38 066 4490842
Email: veesnik@front.ru, V.Lesnik@gmx.net

6.16. Name of the monitoring programme: Monitoring of status of hydrocenosis in the Western region of Ukraine.

Subject(s) of monitoring: Macrozoobentos: Ephemeroptera, Trichoptera, Plecoptera, Megaloptera, Odonata, Heteroptera.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1997. Methodology: collecting samples on set of selected plots 2–3 times annually. The programme covers Lvivs'ka, Volyns'ka, Ternopil'ka, Ivano-Frankivs'ka, Zakarpats'ka and Chernivets'ka oblasts. There are two participants. There is no special funding source for the programme.

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Godun'ko Roman Iosyfovich, State Natural Museum NASU
Postal address : Teatralna str.18, Lviv, 79008, Ukraine

Телефон: +38 0322 728917; +38 032 961078
 Електронна пошта:
 godunko@museum.lviv.net,
 godunko@seznam.cz

Telephone : +38 0322 728917 , +38 032 961078
 Email: godunko@museum.lviv.net,
 godunko@seznam.cz

Головні публікації /Main publications

1. Godunko, R. J., Soldan, T. Lectotype fixation and redescription of *Ecdyonurus subalpinus* (Ephemeroptera: Heptageniidae) with notes on its biology and distribution // *Klapalekiana*. — 2003. — Vol. 39. — P. 211–224.
  2. Godunko, R. J., Klonowska-Olejnik, M. *Ecdyonurus austriacus nataliae* n. ssp., a new subspecies of the *Ecdyonurus helveticus*-group from Ukraine (Ephemeroptera: Heptageniidae) // *Genus*. — 2004. — Vol. 15, № 1. — P. 13–24.
  3. Godunko, R. J., Klonowska-Olejnik, M., Soldan, T. *Ecdyonurus rizuni* sp. nov. (Ephemeroptera: Heptageniidae) from the Eastern Carpathians // *Annales Zoologici*. — 2004. — Vol. 54, № 3. — P. 519–524.
  4. Godunko, R. J., Klonowska-Olejnik, M. A checklist of the Ukrainian mayflies (Insecta: Ephemeroptera) // *Pol. Pismo Entomol.* — 2003. — Vol. 72. — P. 203–210.
  5. Годунько Р. Й. Рідкісні та зникаючі види одноденок (Insecta: Ephemeroptera) України // Рідкісні та зникаючі види комах і концепції Червоної книги України : 36. наукових праць. — Київ, 2005. — С. 21–24.
  6. Годунько Р.Й., Коновалова І.Б., Шрубович Ю.Ю., Яницький Т.П. Моніторинг таксономічної різноманітності деяких рядів комах Львова (Insecta: Collembola, Ephemeroptera, Coleoptera, Hymenoptera) // *Наук. зап. ДПМ НАН України*. — 2005. — Т. 21. — С. 191–196.
  7. Godunko, R. J. Biodiversity of mayflies (Insecta: Ephemeroptera) in the Ukrainian section of the Tysa River basin // *Trichopteron*. — 2006. — Vol. 6, № 22. — S. 10–11.
- Czachorowski, S., Godunko, R. J. The first Checklist of Caddisflies (Insecta: Trichoptera) of Ukraine // *Trichopteron*. — 2006. — Vol. 6, № 21. — P. 3–8.

6.17. Назва програми моніторингу: Моніторинг малої кутори у Київській та Сумській областях.

Об'єкт(и) моніторингу: Мала кутора (*Neomys anomalus*).

Стислий опис програми: Програму започатковано у 2004 р. Дослідження проводяться щорічно на території Київської та Сумської областей з використанням живопасток та ловчих кокусів. Джерела фінансування — бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
 Координатор — Мішта Аліна Вікторівна,
 Інститут зоології НАН України.
 Поштова адреса: Б. Хмельницького, 15, Київ,
 01601 Україна
 Телефон: +38 044 2355187
 Електронна пошта: amishta@izan.kiev.ua

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено
 No publications provided.

6.17. Name of the monitoring programme: Monitoring of southern water shrew in Kiev'ska and Sums'ka oblasts.

Subject(s) of monitoring: Southern water shrew (*Neomys anomalus*).

Brief description of the programme: The programme was launched in 2004. Data collection is conducted annually in Kyivs'ka and Sums'ka oblasts using leave-traps and pitfall traps. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
 Coordinator: Mishta Alina Victorivna, Institute of Zoology NASU
 Postal address: Khmel'nitskogo str.15, Kyiv-30,
 01601, Ukraine
 Telephone: + 38 044 2355187
 Email: amishta@izan.kiev.ua

6.18. Назва програми моніторингу: Моніторинг ключових зимівель орлана-білохвоста в Україні.

Об'єкт(и) моніторингу: Орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*).

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2006 р. Для збору даних використовується метод синхронних обліків з використан-

6.18. Name of the monitoring programme: Monitoring of key wintering areas of White-tailed eagle in Ukraine.

Subject(s) of monitoring: White-tailed eagle (*Haliaeetus albicilla*).

Brief description of the programme: The programme was launched in 2006. Data collection is by route bird counts using cars. They are conduct-

ням автомобілів, які проводяться на 6 моніторингових ділянках. Обліки проводяться щорічно, 3 рази на рік (по одному разу в грудні, січні, лютому). Програма охоплює Одеську, Миколаївську, Херсонську, Запорізьку, Кіровоградську, Дніпропетровську, Полтавську, Черкаську, Київську області та АР Крим, де зосереджені ключові зимівлі орлана-білохвоста. В програмі беруть участь 11 професійних біологів, 50 волонтерів. Програма фінансується VBN.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Яремченко Ольга Анатоліївна, Українське товариство охорони птахів.
Поштова адреса: а/с 33, м. Київ-103, Україна
Телефон: +38 044 2847131; +38 097 5207173
Електронна пошта: uspb@birdlife.org.ua
<http://www.birdlife.org.ua/wtep/index.htm>

Головні публікації / Main publications:

Моніторинг та охорона орлана-білохвоста в зимовий період 2006–2007 років // Бюл. Збереження орлана-білохвоста в Україні. — Київ, 2007. — Вип. 1. — 34 с.

6.19. Назва програми моніторингу: Моніторинг гніздувачих денних хижих птахів в Українському Поліссі.

Об'єкт(и) моніторингу: Денні хижі птахи, що гніздяться в лісах.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2008 р. У ході виконання програми виявляють гнізда хижих птахів, за якими закріплюють спостерегачів. Спостерегачі відвідують гнізда 3 рази на рік — у червні, липні, серпні. Дослідження охоплюють поліську зону Волинської, Рівненської, Житомирської, Київської, Чернігівської областей. В них беруть участь 12 професійних орнітологів Джерелом фінансування є грант від компанії «Lush» за підтримки Європейського відділення BirdLife International.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Яремченко Ольга Анатоліївна, Українське товариство охорони птахів.
Поштова адреса: а/с 33, м. Київ-103, Україна
Телефон: +38 044 2847131; +38 097 5207173
Електронна пошта: uspb@birdlife.org.ua
<http://www.birdlife.org.ua/wtep/index.htm>

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

ed synchronously on six monitoring areas three times annually (December, January, February). The programme covers Odes'ka, Khersons'ka Mykolaivs'ka, Zaporiz'ka, Kirovograds'ka, Dnipropetrovs'ka, Poltavs'ka, Cherkas'ka and Kyivska oblasts and the Autonomous Republic of Crimea, where key wintering areas of the White-tailed eagle are located. Participants: 11 professional ornithologists and about 50 volunteers. The programme is supported by VNB.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Yaremchenko Olga Anatoliivna, Ukrainian Bird Protection Society
Postal address: PO Box 33, Kiev-103, Ukraine
Telephone: +38 044 2847131, +38 097 5207173
Email: uspb@birdlife.org.ua
<http://www.birdlife.org.ua/wtep/index.htm>
6.19. Name of the monitoring programme:

6.19. Name of the monitoring programme: Monitoring of birds of prey in Ukrainian Polissya.

Subject(s) of monitoring: Birds of prey nesting in forests.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2008. Main aim of the programme is to find and check nests of birds of prey. Observers check nests three times per breeding season, in June, July and August. The programme is conducted on the territory Polissya area (northern part of Ukraine) within Volyns'ka, Rivnens'ka, Zhytomys'ka, Kyivs'ka and Chernigivs'ka oblasts. Number of participants: 12 professional ornithologists. Source of funding: a grant from the Lush company and support from the European Division of BirdLife International.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Yaremchenko Olga Anatoliivna, Ukrainian Bird Protection Society
Postal address: PO Box 33, Kiev-103, Ukraine
Telephone: +38 044 2847131, +38 097 5207173
Email: uspb@birdlife.org.ua
<http://www.birdlife.org.ua/wtep/index.htm>

Місцеві програми / Local programmes

7.1. Назва програми моніторингу: Моніторинг вовка, ємуранчика, степової гадюки та вивчення міграції птахів на Кінбурнському півострові (Причорномор'я України).

Об'єкт(и) моніторингу: Об'єкти моніторингу: гадюка степова (*Vipera ursinii*), вовк сірий (*Canis lupus*), ємуранчик (*Stylodipus telum falzfeini*), перелітні птахи.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 2001 р. Методи: маршрутні обліки, прокладання трансект та облік на них вовчих слідів, площадні та безплощадні (на основі методу «найближчого сусіда») методи визначення чисельності ємуранчика, кільцювання птахів, статистичні методи. Площа або довжина маршрутів: дві трансекти для обліку вовків: одна має довжину 7,33 км, інша 9,00 км; 4 площадки для обліку ємуранчика загальною площею 10,3 га; гельголандська пастка та павутинні сітки для відлову птахів. Обліки проводять щороку по 6 тижнів (у серпні-вересні). Кількість учасників близько 60, серед яких 6 професійних біологів. Програма виконується на території регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса» (Миколаївська обл.). Джерела фінансування — кошти волонтерів та спонсорська допомога різних фірм (LandRover, Silva, Motorola, Globetrotter).

Контакти координатора або виконавців:

Місцевий координатор програми — Титар Володимир Михайлович, Інститут зоології НАН України.
Поштова адреса: вул. Б. Хмельницького, 15, Київ, 01601 Україна
Телефон: + 38 044 2355187
Електронна пошта: volodymyr_tytar@yahoo.com
Міжнародний координатор — Dr. Matthias Hammer («Biosphere Expeditions»)
Ел. пошта: m.hammer@biosphere-expeditions.org

7.1. Name of the monitoring programme: Monitoring of wolf, thick-tailed three-toed jerboa, Orsini's viper and study of migration of the birds on the Kinburn peninsula (near Black Sea area of Ukraine).

Subject(s) of monitoring: Subjects of monitoring: Orsini's viper (*Vipera ursinii*), wolf (*Canis lupus*), thick-tailed three-toed jerboa (*Stylodipus telum falzfeini*); and migrating birds.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2001. Methods: transect counts of animals or their tracks, territorial and non-territorial methods (on the basis of 'the nearest neighbour' method) of calculation of number of thick-tailed three-toed jerboa, birdbanding and statistical methods. Area and route length: two transects for the wolf counts, 7.33 km and 9.00 km long; four sites for counts of the thick-tailed three-toed jerboa, with a total of 10.3 sq. hectares; Heligoland trap and webby net for bird capture. Counts are carried out every year during 6 weeks in August-September. There are about 60 participants, six of whom are professional biologists. The programme is carried out on the territory of 'Kinburn Spit' regional landscape park. Sources of funding: volunteers and sponsorship assistance from different business companies (Land Rover, Silva, Motorola, Globetrotter).

Contact details of the coordinator or participants:

Local coordinator: Tytar Volodymyr Mykhailovych., Institute of Zoology of the Academy of Sciences of Ukraine
Postal address: B.Khmel'nits'kogo str.15, Kyiv, 01601, Ukraine
Telephone: + 38 044 2355187
Email: volodymyr_tytar@yahoo.com
International coordinator: Dr Matthias Hammer (Biosphere Expeditions)
Email: m.hammer@biosphere-expeditions.org

Головні публікації / Main publications:

1. Tytar, V., Diadicheva, E. Monitoring wolf, jerboa, viper and bird populations and studying bird migration on the Kinburn Peninsula, Black Sea, Ukraine. // Biosphere Expeditions. Expedition Report 2001 (published July 2002). (Ed. Matthias Hammer). — 64 pp. (доступно online).
2. Tytar, V., Gorlov, P. Monitoring wolf, jerboa, viper and bird populations and studying bird migration on the Kinburn Peninsula, Black Sea, Ukraine. // Biosphere Expeditions. Expedition Report 2002 (published August 2003). (Ed. Matthias Hammer). — 60 pp. (доступно online).
3. Tytar, V., Poluda, A. Monitoring wolf, jerboa, viper and bird populations and studying bird migration on the Kinburn Peninsula, Black Sea, Ukraine. // Biosphere Expeditions. Expedition Report 2002 (published March 2004). (Ed. Matthias Hammer). — 64 pp. (доступно online).
4. Tytar, V.M., Hammer, M. Estimation of Falzfein's thick-tailed three-toed jerboa densities in the Kinburnska Kosa Regional Landscape Park. — Збірник наук. праць. Фальцфейнівські читання. — Херсон: Вид. ХДУ, 2003, с. 8–9.
5. Tytar, V.M., Hammer, M. Monitoring wolf (*Canis lupus*) in the 'Kinburnska kosa' regional landscape park // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Биология, химия». — 2004. — Т.17(56). — No.2. — С.160–170. (доступно online).

7.2. Назва програми моніторингу: Одонатофауна острова Труханів.

Об'єкт(и) моніторингу: Одонатофауна — всі місцеві види бабок (Odonata).

Стислий опис програми: Початок програми — 1912 р. Методи досліджень: стандартні фауністичні та фенологічні методи; визначення комах за імаго; нетрадиційні методи дистанційного розпізнавання комах за допомогою бінокля. Дослідження проводять один раз на століття по 3–5 років поспіль. Район досліджень — Труханів острів (р. Дніпро, біля Києва), площею близько 10,5 км². Джерело фінансування програми — бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Титар Володимир Михайлович,
Інститут зоології НАН України.
Поштова адреса: вул. Б. Хмельницького, 15,
Київ, 01601 Україна
Телефон: + 38 044 2355187
Електронна пошта:
volodymyr_tytar@yahoo.com

7.2. Name of the monitoring programme: Odonatafauna of Trukhaniv Island.

Subject(s) of monitoring: Odonatafauna — all local Odonata species.

Brief description of the programme: The programme started in 1912. Methods: standard faunistic and phenological methods; determination of insects at adult stage; remote identification of insects by binoculars. Research work is carried out once a century for 3–5 years running. Area of programme: Trukhaniv Island (Dnipro river near Kiev city), about 10.5 km². Source of funding: budgetary funds.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Tytar Volodymyr Mykhailovych.,
Institute of Zoology of the Academy of Sciences of Ukraine
Postal address: B.Khmelnits'kogo str.15, Kyiv,
01601, Ukraine
Telephone: + 38 044 2355187
Email: volodymyr_tytar@yahoo.com

Головні публікації / Main publications:

1. Родзянко В.Н. Днепровские стрекозы (Libellulina Borysthenica) // Труды Днепровской биологической станции. — 1914. — Вып. 1. — С. 111. — (Раніше інформація з цієї статті була оприлюднена в науковому журналі «Энтомологическое обозрение» за 1913 рік на сторінці 393).
2. Шарлеман Э.В., Артоболевский Г.В. Материалы к фауне стрекоз окрестностей Киева ('The Dragonflies of the vicinity of Kiev' by E. Charleman and G. Artobolevsky) // Издание Киевского орнитологического общества им. К.Ф. Кесслера. — Киев : Типография А.И. Гросман, 1915. — С. 25.
3. Титар В.М. Бабки (Odonata) острова Труханова: зміни за майже століття // VI З'їзд the Українського ентомологічного товариства : Тези доповідей. — Біла Церква, 2003. — С. 122–123.

7.3. Назва програми моніторингу: Атлас поширення і чисельності птахів міста Львова.

Об'єкт(и) моніторингу: Птахи.

Стислий опис програми: Початок програми — 1993 р. У програмі застосовуються маршрутні обліки з необмеженою шириною облікової смуги. Площа території, що досліджується — 66,7 км². Періодичність обліків — кожні 12 років. У виконанні беруть участь приблизно 15 професійних орнітологів. Програма здійснюється на громадських засадах.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Бокотей Андрій Андрійович,
Державний природознавчий музей НАНУ.
Поштова адреса: вул. Театральна, 18,
м. Львів, 79008 Україна
Телефон: + 38 0322 721642
Електронна пошта: zuot@org.lviv.net

7.3. Name of the monitoring programme: Atlas of habitat and number birds in Lviv city.

Subject(s) of monitoring: Birds.

Brief description of the programme: The programme started in 1993. Methods: route counts with unlimited width of the accounting zone. Area: 66.7 km². Periodicity of monitoring: every 12 years. Number of participants: 15 professional ornithologists.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Bokotey Andriy Andriyovych, State Natural History Museum of the National Academy of Sciences of Ukraine
Postal address: Teatralna str.18, Lviv, 79008, Ukraine
Telephone: + 38 0322 721642
Email: zuot@org.lviv.net

Головні публікації / Main publications:

1. Бокотей А.А. Атлас птиц города Львова: основные принципы и результаты первого года работы // Проблеми вивчення та охорони птахів. — Львів ; Чернівці ; 1995. — С. 14–16.

2. Bokotey A. Preliminary results of work on the ornithological atlas of Lviv city (Ukraine) // *Acta ornithol.*, 1996. — Vol. 31, № 1. — P. 85–88.
3. Бокотей А.А. Структура методичних підходів до вивчення населення птахів урболандшафтів (на прикладі м. Львів) // облік птахів: підходи, методики, результати. — Львів ; Київ ; 1997. — С. 58–62.
4. Бокотей А.А. Орнітофауна міста Львова: населення, поширення, динаміка. — Автореф. дис. ... канд. біол. наук. — Варшава, 1999. — 24 с.

7.4. Назва програми моніторингу: Вивчення закономірностей біотопічного розподілу тетерука та глушця в умовах Центрального Полісся.

Об'єкт(и) моніторингу: Тетерук (*Lyrurus tetrix*), глушець (*Tetrao urogallus*).

Стислий опис програми: Початок програми — 2003 р. Метод моніторингових досліджень — маршрутні обліки, облік на токовищах. Облік проводиться 1–2 рази на рік щорічно. Програма виконується на території Житомирської області. Джерело фінансування — державний бюджет.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Кратюк Олександр Леонідович, Державний агроекологічний університет (м. Житомир).
Поштова адреса: вул. Бондарчука, 3, с. Дениші, Житомирський р-н, Житомирська обл., 12422 Україна
Телефон: +38 097 4474212; +38 0412 492169
Електронна пошта: deneshi@rambler.ru

7.4. Name of the monitoring programme: Study of biotic distribution of Black grouse and Capercaillie in Central Polissya.

Subject(s) of monitoring: Black grouse (*Lyrurus tetrix*), Capercaillie (*Tetrao urogallus*).

Brief description of the programme: The programme was launched in 2003. Method of monitoring: route counts, accounting on the leks (display grounds). Accountings are carried out 1–2 times every year. Area of programme: Zhytomyrs'ka oblast. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Programme: Kratyuk Oleksandr Leonidovych, State Agroecological University (city of Zhytomyr)
Postal address: Bondarchuks str.3, Denyshy, Zhytomyrs'kyi rayon, Zhytomyrs'ka oblast, 12422, Ukraine
Telephone: +38 097 4474212, +38 0412 492169
Email: deneshi@rambler.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Кратюк О.Л. Еколого-лісівнича характеристика токовищ глушця (*Tetrao urogallus* L.) в умовах Державного підприємства «Словечанське лісове господарство» // Науковий вісник НЛТУ: Зб. наук.-техн. праць. — Львів, 2007. — (В друці).
2. Кратюк О.Л. Еколого-лісівнича характеристика токовищ тетерука L.) в умовах Центрального Полісся // Науковий вісник ХНАУ. — Харків, 2007. — (В друці).
3. Кратюк О.Л., Гулик І.Т. Вплив антропогенних факторів на просторово-часову динаміку та чисельність тетерука в Житомирській області // Житомиру — 1120 (884–2004) : Науковий вісник «Велика Волинь» : Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині / Гол. ред. М.Ю. Костиця. — Житомир : Косенко, 2004. — Т. 31. — С. 450–452.
4. Кратюк О.Л. Вплив структури лісостанів на територіальний розподіл токовищ глухаря в умовах Поліського природного заповідника // Зб. матеріалів III Міжнарод. конф. «Біорізноманіття та роль зооценозу в природних і антропогенних екосистемах» 4–6 жовтня 2005 р. — Дніпропетровськ, 2005. — С. 429–430.
5. Кратюк О.Л. Лісівнича характеристика токовищ глухаря в умовах Центрального Полісся // Екологізація сталого розвитку агросфери, культурний ґрунтогенез і ноосферна перспектива інформаційного суспільства : Тези доп. Міжнарод. наук. конф. студентів, аспірантів і молодих вчених до 190-річчя ХНАУ ім. В.В. Докучаєва (м. Харків 3–5 жовтня 2006 р.). — Харків, 2006. — С. 99.

7.5. Назва програми моніторингу: Моніторинг герпетобіонтної мезофауни (Aranei, Miriapoda, Insecta).

Об'єкт(и) моніторингу: Герпетобіонтна мезофауна (Aranei, Miriapoda, Insecta).

Стислий опис програми: Рік започаткування програми — 2006. Застосовуються ґрунтові пастки Барбера. Обстежується 7 стаціонарів. Дослідження проводять щорічно з квітня по жовтень. Програма виконується на території при-

7.5. Name of the monitoring programme: Monitoring of herpeto-biont mesofauna (Aranei, Miriapoda, Insecta).

Subject(s) of monitoring: Herpeto-biont mesofauna (Aranei, Miriapoda, Insecta).

Brief description of the programme: The programme was launched in 2006. Barber ground traps are used at seven stationary plots. Research work is carried out every year from April to October. The programme is conducted on the territory of

родного заповідника «Кам'яні могили» (Донецька обл.). Кількість учасників — 5 осіб. Програма виконується власним коштом учасників.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Савченко Катерина Юріївна,
Донецький національний університет.
Поштова адреса: б-р Шахтобудівників, 11/34,
Донецьк, 83052 Україна
Електронна пошта: katrinsavchenko@mail.ru

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено
No publications provided.

Kamyani mohyly Nature Reserve (Donetsk region).
Number of participants: 5. The programme is implemented at the participants' costs.

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Savchenko Kateryna Yuriivna,
Donetsk National University
Postal address: Shakhtobudivnykiv boulevard
11/34, Donetsk, 83052, Ukraine
Email: katrinsavchenko@mail.ru

7.6. Назва програми моніторингу: Програма Літопису природи Природного заповідника «Медобори».

Об'єкт(и) моніторингу: Хребетні та безхребетні тварини.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 1994 р., але щодо певних груп тварин дослідження розпочаті пізніше. Для виконання програми використовуються різні методи: маршрутні та майданчикові обліки в різні сезони року, відлови тварин, картування нір. Наприклад, для зимових обліків копитних та хутрових тварин використовується 8 маршрутів, загальна довжина яких складає приблизно 57 км. Для обліків орнітофауни використовується 6 маршрутів загальною довжиною приблизно 12,5 км. Для обліку дрібних ссавців використовується 8 стаціонарних ділянок, площа кожної з яких складає 1 га. Програма виконується на території Тернопільської обл. Джерело фінансування програми — бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Капелюх Ярослав Іванович,
Природний заповідник «Медобори».
Поштова адреса: вул. Міцкевича, 21, смт
Гримайлів, Гусятинськ р-н, Тернопільськ обл.,
48210 Україна
Телефон: +38 03557 31287
Електронна пошта: medobory@gus.tr.ukrtel.net

Головні публікації / Main publications:

1. Капелюх Я.І. Особливості і характер перебування птахів у природному заповіднику «Медобори» // Наук. вісник, УкрДЛТУ : Лісівницькі дослідження в Україні. — Львів : УкрДЛТУ, 1999. — Вип. 9.12. — С. 175–176.
2. Капелюх Я.І. Особливості формування орнітокомплексів природного заповідника «Медобори» // Наук. вісник, УкрДЛТУ : Лісівницькі дослідження в Україні. — Львів : УкрДЛТУ, 2000. — Вип. 10.4. — С. 190–194.
3. Капелюх Я.І. Орнітокомплекси стиглих лісостанів заповідника «Медобори», їх особливості та структура // Роль природно-заповідних територій Західного Поділля та Юри Ойцовської у збереженні біологічного та ландшафтного різноманіття : Зб. наук. праць українсько-польської наук. конф. — Гримайлів ; Тернопіль : Лілея, 2003. — С. 449–455.
4. Капелюх Я.І. Орнітофауна грабових насаджень природного заповідника «Медобори» / Науковий вісник УкрДЛТУ : Лісівницькі дослідження в Україні : Зб. наук.техн. праць. — Львів : УкрДЛТУ, 2003. — Вип. 13.3 — С. 110–122.

7.6. Name of the monitoring programme: Programme of the Chronicles of Nature in Medobory Nature Reserve.

Subject(s) of monitoring: Vertebrate and invertebrate animals.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1994, but for some taxonomic groups it started later. Monitoring methods used: route and plot counts in different seasons, catching of animals, mapping of burrows. For example, for winter counts of fur and ungulate animals, eight routes with total length about 57 km are used. For monitoring of birds six routes with a total length of about 12.5 km are used. Small mammal counts are conducted on eight stationary plots of 1 ha each. The monitoring programme is carried out in Ternopil'ska oblast. Source of programme funding: budgetary funds of the institution.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Kapelyukh Yaroslav Ivanovych,
'Medobory' Nature Reserve
Postal address: Mitskevicha str. 21, Grymailiv,
Gusyatyn'skyi rayon, Ternopil'ska oblast
Telephone: +38 03557 31287
Email: medobory@gus.tr.ukrtel.net

5. Капелюх Я.І. Фауна хижих птахів природного заповідника «Медобори» // Роль природно-заповідних територій Західного Поділля та Юри Ойцовської у збереженні біологічного та ландшафтного різноманіття : Зб. наук. праць українсько-польської наук. конф. — Гримайлів — Тернопіль : Лілея, 2003. — С. 457–464.
6. Капелюх Я.І. Чисельність та динаміка орнітонаселення пристигаючих і стиглих ясеничників у природному заповіднику «Медобори» // Науковий вісник. Збірник науково-технічних праць. — Львів. УкрДЛТУ, 2003. — Вип. 13.4. — С. 46–49.
7. Капелюх Я. І. Особливості парцелярної структури орнітокомплексів стиглих лісостанів природного заповідника «Медобори» // Облік птахів: підходи, методики, результати : Зб. наукових статей II Міжнар. наук.-практ. конф. — Житомир, 2004. — С. 131–133.
8. Різун В.Б., Капелюх Я.І. Угрупування жуків-турунів (Coleoptera, Carabidae) деяких біоценозів природного заповідника «Медобори» // Роль природно-заповідних територій Західного Поділля та Юри Ойцовської у збереженні біологічного та ландшафтного різноманіття : Зб. наук. праць українсько-польської наук. конф. — Гримайлів ; Тернопіль : Лілея, 2003. — С. 491–497.
9. Сторожук С.А. До питання про чисельність мишовидних гризунів у лісових екосистемах заповідника «Медобори» // Проблеми становлення і функціонування новостворених заповідників : Матеріали наук.-практ. конф. (12–15 червня 1995 р.). — Гримайлів, 1995. — С. 77.
10. Сторожук С.А. До питання про динаміку чисельності дрібних ссавців заповідника «Медобори» // Актуальні питання збереження та відновлення степових екосистем. — Асканія-Нова, 1998. — С. 311–312.
11. Сторожук С.А., Хоєцький П.Б. Стаціональне розміщення норних звірів в насадженнях природного заповідника «Медобори» // Роль природно-заповідних територій Західного Поділля та Юри Ойцовської у збереженні біологічного та ландшафтного різноманіття : Матеріали українсько-польської наук. конф. — Гримайлів, 2002. — С. 107–108.

7.7. Назва програми моніторингу: Моніторинг хребетних тварин Рівненського природного заповідника в межах програми Літопис природи.

7.7. Name of the monitoring programme: Monitoring of vertebrate animals in Rivne Natural Reserve, under the Chronicles of Nature programme.

Об'єкт(и) моніторингу: Ссавці та птахи.

Subject(s) of monitoring: Mammals and birds.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1999 р. Методи досліджень — маршрутні обліки ссавців та птахів, підрахунок нір, облік птахів на токовищах. Наприклад, мережа з 21 маршруту має загальну довжину 152 км. Обстеження проводять 2–3 рази на квартал. Кількість учасників програми 37 осіб. Програма виконується на території Рівненської області (в межах розташування 6 лісництв Рівненського природного заповідника). Джерело фінансування — бюджетні кошти кошти, Рівненського природного заповідника.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1999. Methods: route counts of mammals and birds, counts of burrows, counts of birds on the lekking grounds. For example, total length of 21 routes for animal counting is about 152 km. Counts are conducted 2–3 times per quarter. Number of participants: 37. The programme is carried out in Rivnens'ka oblast (within the limits of 6 forests of Rivne Natural Reserve). Source of funding: budget funds.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор: Журавчак Ростислав Орестович,
Рівненський природний заповідник.
Поштова адреса: ур. Дубки-Розвилка
м. Сарни, Рівненська обл., 34503 Україна
Телефон: + 38 03655 34752;
+38 8066 9209489
Електронна пошта: rostikj@ukr.net

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Zhuravchak Rostislav Orestovych,
Rivne Natural Reserve
Postal address: Dubky-Rozvylka, Sarny,
Rivnens'ka obl., 34503
Telephone: + 38 03655 34752,
+38 8066 9209489
Email: rostikj@ukr.net

Головні публікації / Main publications:

1. Химин М.В. Результати інвентаризації фауни хребетних Vertebrata Рівненського природного заповідника // Природа західного Полісся та прилеглих територій // Мат.-ли. наук.-практ. конф., м. Луцьк. 22–24 вересня 2005 р., — Луцьк : РВВ «Вежа», 2005. — 288 с.
2. Шукель І.В., Бачук В.А. Факторы беспокойства наземных позвоночных в прибрежной полосе заповедного озера Белое // Проблемы лесоразведения и лесоводства : Сб. науч. трудов. — Гомель, 2005.

7.8. Назва програми моніторингу: Моніторинг гніздової популяції сов Розточчя.

Об'єкт(и) моніторингу: Сиви.

Стислий опис програми: Початок досліджень — 2004 р. Проводяться маршрутні обліки з використанням методу вокальної стимуляції. Періодичність досліджень — щороку обстежується 35 км лінійних маршрутів. Програма виконується на території Львівської області. Кількість учасників — 7, з них 3 професійних біологи. Джерело фінансування — державні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор: Башта Андрій-Тарас Вікторович, Інститут екології Карпат НАН України.
Поштова адреса: вул. Козельницька, 4, м. Львів, 79026 Україна
Телефон: + 38 032 2707430; +38 067 9475913
Електронна пошта: atbashta@polynet.lviv.ua

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

7.9. Назва програми моніторингу: Структура і різнорічна динаміка популяцій дрібних ссавців сходу України.

Об'єкт(и) моніторингу: Дрібні ссавці — гризуни та комахоїдні.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2006 р. Програма виконується в межах наукової тематики Луганського природного заповідника. Методи: обліки пастками (плашками Геро) та у ловчі канавки, маршрутні методи. Обстежується більше 20 постійних облікових стаціонарів (ліній та площадок) у 3 відділеннях Луганського природного заповідника. Періодичність — 3 рази на рік у кожному відділенні заповідника (1–2 тижня протягом одного обліку). Програма моніторингу виконується на території Луганської області. Кількість учасників — 5 осіб, серед яких amator. Джерело фінансування — державний бюджет.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Сова Тетяна Вікторівна, Луганський природний заповідник.
Поштова адреса: вул. Рубіжна, 95, смт Станично-Луганське, Станично-Луганський р-н, Луганська обл., 93602 Україна
Телефон: +38 050 7084244
Електронна пошта: lug.zapovidnuk@mail.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Русин М.Ю. Сообщества мелких млекопитающих в «Провальской степи» (Луганская обл., Украина) // Материалы VIII Съезда Российского териологического общества. — Москва, 2007.

7.8. Name of the monitoring programme: Monitoring of owl nesting population in Roztochya.

Subject(s) of monitoring: Owls.

Brief description of the programme: Beginning of research work: 2004. Route accountings are carried out by the method of vocal stimulation. Research periodicity: 35 km linear routes are inspected annually. The programme is carried out in the Lviv region. Number of participants: 7, of whom 3 are professional biologists. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Bashta Andriy-Taras Victorovych, Institute of Ecology of the Carpathian Mountains
Postal address: Kozel'nyts'ka str.4, Lviv, 79026, Ukraine
Telephone: +38 032 2707430
Email: atbashta@polynet.lviv.ua

7.9. Name of the monitoring programme: Structure and dynamics of the population of small mammals in Eastern Ukraine.

Subject(s) of monitoring: Small mammals: rodents and insectivores.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2006. It is carried out within the framework of the scientific programme of Lugansk Nature Reserve. Periodicity: three times per year in each section of the reserve (1-2 weeks accounting). The programme is carried out in Lugans'ka oblast. Number of participants: 5, including volunteers. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Tetyana Victorivna Sova, Lugansk Nature Reserve
Postal address: Rubizhna str. 95, Stanichno-Lugans'ke, Stanichno-Lugans'kyi rayon, Lugans'ka oblast, 93602, Ukraine
Telephone: +38 050 7084244
Email: lug.zapovidnuk@mail.ru

7.10. Назва програми моніторингу: Роль птахів родини Воронових в заповідних і антропогенних ландшафтах сходу України.

Об'єкт(и) моніторингу: Птахи родини Воронових.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2006 р. Програма виконується в рамках наукової тематики Луганського природного заповідника. Застосовуються маршрутні методи обліку, спостереження за гніздами, аналіз пелеток. Досліджується три постійні території площею приблизно 100 км² кожна, ядрами яких є відділення Луганського природного заповідника. Дослідження проводяться постійно протягом року на території «Провальського степу» і його околиць, 5–7 разів на рік на території «Стрільцівського Степу» та Станично-Луганської ділянки та їх околиць. Програма моніторингу виконується на території Луганської області. Кількість учасників — 2 особи. Джерело фінансування — державний бюджет.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Сова Тетяна Вікторівна, Луганський природний заповідник.
Поштова адреса: вул. Рубіжна, 95, смт Станично-Луганське, Станично-Луганський р-н, Луганська обл., 93602 Україна
Телефон: +38 050 7084244
Електронна пошта: lug.zapovidnuk@mail.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Мороз В.А. К экологии ворона в Провальской степи (Украина) // Стрепет. Фауна, экология и охрана птиц Южной Палеарктики. — Ростов-на-Дону, 2005. — Т. 3, вып. 1–2. — С. 82–87.

7.11. Назва програми моніторингу: Оцінка сучасного стану Стрільцівської популяції сурка степового.

Об'єкт(и) моніторингу: Сурок степовий (*Marmota bobak*).

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2006 р. Програма виконується в рамках наукової тематики Луганського природного заповідника. Застосовуються стаціонарні методи, картування сімейних ділянок байбака. Площа досліджень — 1036,5 га. Дослідження проводяться постійно протягом року (окрім зими). Програма виконується на території Луганської обл. Кількість учасників — 2. Джерело фінансування — державний бюджет.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Сова Тетяна Вікторівна, Луганський природний заповідник.
Поштова адреса: вул. Рубіжна, 95, смт Станично-Луганське, Станично-Луганський р-н, Луганська обл., 93602 Україна
Телефон: +38 050 7084244
Електронна пошта: lug.zapovidnuk@mail.ru

7.10. Name of the monitoring programme: Corvidae in the protected areas and anthropogenic landscapes of Eastern Ukraine.

Subject(s) of monitoring: Birds, Corvidae.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2006. Methods: route count methods, nest observations, analysis of pellets. Three permanent territories of 100 km² each are studied; these are departments of Lugansk Nature Reserve. Research work is carried out throughout the year on the territory of Provalsky steppe and its neighbouring areas, 5–7 times a year on the territory of Striltsivsky steppe and Stanichno-Lugansk area and in their margins. The programme is carried out in Lugans'ka oblast. Number of participants: 2. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Tetyana Victorivna Sova, Lugansk Nature Reserve
Postal address: Rubizhna str. 95, Stanichno-Lugans'ke, Stanichno-Lugans'kyi rayon, Lugans'ka oblast, 93602, Ukraine
Telephone: +38 050 7084244
Email: lug.zapovidnuk@mail.ru

7.11. Name of the monitoring programme: Evaluation of marmot population of Striltsivsky steppe nature reserve.

Subject(s) of monitoring: Steppe marmot (*Marmota bobak*).

Brief description of the programme: The monitoring programme was launched in 2006. The programme is carried out within the framework of the scientific programme of Lugansk Nature Reserve. Stationary methods are used, registration of marmot habitat. Area of research covers 1036.5 hectares. Research work is carried out throughout the year (except in the winter period). The programme is carried out in Lugans'ka oblast. Number of participants: 2. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Tetyana Victorivna Sova, Lugansk Nature Reserve
Postal address: Rubizhna str. 95, Stanichno-Lugans'ke, Stanichno-Lugans'kyi rayon, Lugans'ka oblast, 93602, Ukraine
Telephone: +38 050 7084244
Email: lug.zapovidnuk@mail.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Боровик Е. Динамика численности сурка (*Marmota bobac* Muller, 1776) на территории заповедника «Стрельцовская степь» // Фауна в антропогенном серодовищі. — Луганськ, 2006. — (Пр. Теріологічної школи, вип. 8). — С. 212–216.

7.12. Назва програми моніторингу: Моніторинг стану популяцій хижих птахів в Луганському природному заповіднику.

Об'єкт(и) моніторингу: Хижі птахи.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2007 р. Виконується в рамках наукової тематики Луганського природного заповідника. Застосовуються маршрутні методи обліку (пішохідні та на автотранспорті), пригніздні спостереження, картування, аналіз пелеток, стаціонарні спостереження за перельотами. Дослідження проводяться на чотирьох ключових орнітологічних ділянках. Площа кожної з них 150 км². Протягом одного року обстежується одна з ділянок, з періодичністю 5–7 разів на рік. Програма виконується на території Луганської області. Кількість учасників — 5. Джерело фінансування — державний бюджет.

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Сова Тетяна Вікторівна, Луганський природний заповідник.
Поштова адреса: вул. Рубіжна, 95, смт Станично-Луганське, Станично-Луганський р-н, Луганська обл., 93602 Україна
Телефон: +38 050 7084244
Електронна пошта: lug.zapovidnuk@mail.ru

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

7.13. Назва програми моніторингу: Вивчення водно-болотних птахів рибогосподарських ставів долини р. Верещиця.

Об'єкт(и) моніторингу: Водно-болотні птахи: Норцеподібні (*Podicipediformes*), Лелекоподібні (*Ciconiiformes*), Гусеподібні (*Anseriformes*), Сивкоподібні (*Charadriiformes*), Пастушкові (*Rallidae*) та деякі види хижих птахів (Соколоподібні, *Falconiformes*).

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1999 р. Методи: маршрутний облік, прямий візуальний облік на всій території, комбінований варіант картографічного методу. Маршрут — 10 км. Загальна площа обстежених ставів — 500 га. Дослідження проводяться 2–3 рази на рік, при картографічній методиці — 6–8. Програма виконується на території Львівської області. Кількість учасників — 5 осіб. Джерело фінансування — бюджетні кошти.

7.12. Name of the monitoring programme: Birds of prey in Lugansk Nature Reserve.

Subject(s) of monitoring: Birds of prey.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2007. It is executed in compliance with the scientific programme of Lugansk Nature Reserve. Methods: route counts (on foot and by car), nest observations, registration, analysis of pellets, observation of migrations on selected sites. Research work is carried out on the territory of four main ornithological areas. Specialists inspect four areas of 150 km² 5–7 times per annum (one area is studied during one year). The programme is being carried out in Lugans'ka oblast. Number of participants: 5. Source of funding: state budget

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Tetyana Victorivna Sova, Lugansk Nature Reserve
Postal address: Rubizhna str. 95, Stanichno-Lugans'ke, Stanichno-Lugans'kyi rayon, Lugans'ka oblast, 93602, Ukraine
Telephone: +38 050 7084244
Email: lug.zapovidnuk@mail.ru

7.13. Name of the monitoring programme: Study of waterbirds in the fishery ponds in the valley of the Vereshchytzia River.

Subject(s) of monitoring: Waterbirds (*Podicipediformes*, *Ciconiiformes*, *Anseriformes*, *Charadriiformes*, *Rallidae*) and some species of birds of prey (*Falconiformes*).

Brief description of the programme: The programme was launched in 1999. Methods applied: route counts, combined mapping method. Route length: 10 km. Total area of inspected ponds: 500 hectares. Studies are carried out 2–3 times per annum and 6–8 times if mapping method is used. Monitoring programme is realized in Lvivs'ka oblast. Number of participants: 5. Source of funding: state budget.

Контакти координатора або виконавців:
 Координатор — Кучинська Ірина Василівна,
 Яворівський національний природний парк.
 Поштова адреса: вул. Зелена, 23, смт Івано-
 Франкове, Яворівський р-н, Львівська обл.,
 81070 Україна
 Телефон: + 38 03259 33134,
 Електронна пошта: park@yv.lv.ukrtel.net

Contact details of the coordinator or participants:
 Coordinator: Kuchynska Iryna Vasylivna,
 Yavorivsky National Natural Park
 Postal address: Zelena str. 23, Ivano-Frankove,
 Yavorivs'kyi rayon, Lvivs'ka oblast, 81070,
 Ukraine
 Telephone: + 38 03259 33134
 Email: park@yv.lv.ukrtel.net

Головні публікації / Main publications:

1. Кучинська І.В. Гніздування норців (Podiceps) на рибогосподарських ставах регіону Розточчя // Прегіоны і перспективи розв. природоохор. об'єктів на Розточчі. Львів, 2000. — С. 152–156.
2. Бокотей А.А., Кучинська І.В. Проліт водоплавних птахів в долині р. Верещиця // Проблеми і перспективи розвитку природоохоронних об'єктів на Розточчі : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. — Львів, 2000. — С. 131–132.
3. Кучинська І.В. Рідкісні види птахів на території Національного природного парку «Яворівський» та його околиць // Розточанський збір-2000 : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.- Львів, 2001. — С. 141–144.
4. Бокотей А.А., Дзюбенко Н.В., Соколов Н.Ю., Кучинська І.В. Значення риборозплідних ставів для видового різноманіття водно-болотних орнітокомплексів басейну верхнього Дністра // Пріоритети орнітологічних досліджень : Матеріали і тези доповідей VIII Наук. конф. орнітологів заходу України. — Львів ; Кам'янець-Подільський ; 2003. — С. 101–104.
5. Кучинська І.В., Бокотей А.А. Фауна та населення птахів водно-болотного комплексу рибогосподарських ставів регіону Розточчя // Роль природно-заповідних територій у підтриманні біорізноманіття / Матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. — Канів, 2003. — С. 228–230.
6. Кучинська І.В. Огляд деяких методів обліку гніздових водоплавних та коловодних птахів в умовах рибогосподарських ставів // Бранта : Сб. науч. тр. Азово-Черноморской орнітолог. станції. — Мелітополь, 2005. — С. 176–192.

7.14. Назва програми моніторингу: Вивчення закономірностей формування біорізноманіття водойм та водотоків Дунаю в умовах антропогенного впливу.

7.14. Name of the monitoring programme: Biodiversity complexes of lakes and water flows of the Danube River under conditions of anthropogenous influence.

Об'єкт(и) моніторингу: Молюски, бичкові риби.

Subject(s) of monitoring: Mollusks, goby family fish.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2006 р. Для моніторингу застосовуються методи класичної бентосології континентальних водойм та методи класичної іхтіології, гематології, популяційної генетики.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2006. Methods of classic benthology of continental wetlands and methods of classic ichthyology, haematology and population genetics are applied. Participants of the programme explore about 460 km² (the near Danube lakes of Yalpug, Kugerluy, Kotlabukh, Kagul and Kitay) once every 2–3 months. The programme is being implemented in the Odes'ka region. Number of participants: 13. Source of funding: Ministry of Education and Science of Ukraine.

Обстежується близько 460 км² (придунайські озера Ялпуг, Кугурлуй, Котлабух, Кагул, Китай) з періодичністю 1 раз на 2–3 місяці. Програма виконується в Одеської обл. Кількість учасників програми — 13 осіб. Джерело фінансування — кошти Міністерства освіти і науки України.

Контакти координатора або виконавців:
 Координатор: Заморов Веніамін Веніамінович,
 Одеський національний університет.
 Поштова адреса: Шампанський пров., 2, м.
 Одеса, 65058 Україна
 Телефон: +38 048 7480657; +38 0482 687793
 Електронна пошта: hydrobiologia@mail.ru

Contact details of the coordinator or participants:
 Coordinator: Zamorov Veneamin Veneaminovich,
 Odessa National University
 Postal address: Shampanskiy provylok, 2,
 Odessa, 65058, Ukraine
 Telephone: +38 048 7480657; +38 0482 687793
 Email: hydrobiologia@mail.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Джуртубаев М.М., Ковтун О.А. Зообентос придунайских озер // Вісник ОНУ. — 2002. — Т. 7, Вип. 2. Екологія. — С. 107–114.
2. Заморов В.В., Джуртубаев М.М., Олейник Ю.Н., Радионова Н.П., Мединец В.И. Вспышка численности бычка-кругляка *Neogobius melanostomus* (Pallas) в придунайских озерах // Актуальные проблемы VIII Междунар. науч. экол. конф. — Белгород, 2004. — С. 66–67.

3. Джуртубаев М.М., Ковтун О.А., Заморев В.В., Мединец В.И. Современное состояние зообентоса придунайских озер // Наук. зап. Тернопільського пед. ун-ту — 2005. — № 3 (26). — С. 137–139.
4. Заморев В.В., Джуртубаев М.М., Олейник Ю.Н. Естественное вселение бычка-кругляка *Neogobius melanostomus* (Pallas) в придунайские озера // Вісник ОНУ. — 2005. — Т. 10, вип. 5. Біологія. — С. 93–100.
5. Заморев В.В., Джуртубаев М.М., Олейник Ю.Н., Радионова Н.П. Ихтиологические исследования на придунайских озерах // Наук. зап. Тернопільського пед. ун-ту — 2006. — 2 (29). — С. 19–21.
6. Джуртубаев М.М., Беленкова Н.Н., Заморев В.В. Моллюски придунайских озер Ялпуг и Кугурлуй // Причерноморск. экол. бюл. — 2006. — № 3-4, ч. 1. — С. 242–251.
7. Заморев В.В., Джуртубаев М.М., Радионова Н.П. и др. Ихтиофауна и эколого-биологическая характеристика пяти промысловых видов рыб придунайских озер // Причерноморск. экол. бюл. — 2006. — № 3-4, ч. 2. — С. 517–524.

7.15. Назва програми моніторингу: Моніторинг зимуючих та навколводних птахів Луцького району Волинської області.

Об'єкт(и) моніторингу: Водоплавні та навколводні птахи.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1988 р. Для моніторингу використовуються маршрутні обліки уздовж водно-болотних угідь у кілька етапів протягом зимового періоду. Програма виконується в Луцькому адміністративному районі Волинської області, площа якого складає 1027,8 км². Кількість учасників — 1. Джерело фінансування — кошти учасників.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Михайло Химин, Державне управління охорони навколишнього природного середовища.
Поштова адреса: пр. Волі, 56, кв. 28, м. Луцьк, 43010 Україна
Телефон: + 38 0332 727106; +38 03322 40893
Електронна пошта: eco@voleco.gov.ua

7.15. Name of the monitoring programme: Monitoring of wintering waterbirds in Luts'kiy rayon of Volyn'ska oblast.

Subject(s) of monitoring: Waterbirds.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1988. Methods: route counts are carried out along the wetlands several times during the winter period. The programme covers Lutsk district of Rivne region. Area of district: 1027.8 km². Number of participants: 1. Source of funding: private.

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Mykhailo Khimin, State Environment Protection Department
Postal address: Prospect Voli, 56, ap.28, Luts'k, 43010, Ukraine
Telephone: + 38 0332 727106,
+38 03322 40893
Email: eco@voleco.gov.ua

Головні публікації / Main publications:

1. Химин М.В. Попередній аналіз зимової орнітофауни Луцького району Волинської області // Орнітофауна західних областей України та проблеми її охорони : Матеріали доповідей п'ятої наради орнітологів та аматорів орнітологічного руху Західної України. — Луцьк, 1990. — С. 81–83.
2. Химин М. Атлас зимуючих птахів Луцького району. — Луцьк : Світ птахів, 1993. — С. 135.
3. Химин М. Резюме до атласу зимуючих птахів Луцького району (1992/93-1995/96) // Troglodytes. Західноукраїнський орнітофауністичний щорічник. — Луцьк, 1997. — № 7. — С. 39–42.
4. Химин М.В. Моніторинг за станом зимівлі водоплавних та навколводних птахів у Луцькому районі Волинської області // Зимние учеты птиц на Азово-Черноморском побережье Украины : Сб. материалов XIX совещания Азово-Черноморской орнитологической рабочей группы (18–21 февраля 1999). — Мелитополь; Одесса; Киев: Wetland International, 1999. — Вып. 2 — С. 68–71.

7.16. Назва програми моніторингу: Сучасний стан популяцій раритетних видів тварин Північної Буковини та Хотинщини.

Об'єкт(и) моніторингу: Хребеті та безхребетні тварини.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1998 р. Застосовуються обліки на маршрутах та стаціонарних ділянках. Моніторинговими дослідженнями охоплено площу 8100 км². Обліки проводяться кожного року в різні сезони

7.16. Name of the monitoring programme: Present population of the rare species of animals in Northern Bukovyna and Khotynshchina.

Subject(s) of monitoring: Invertebrate and vertebrate animal species.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1998. For monitoring route counts and counts on permanent areas are conducted. Counts are carried out every year during different seasons on certain territories. Total

на окремих ділянках. Кількість учасників — 3 особи. Програма виконується на території Чернівецької області. Джерела фінансування — особисті заощадження, частково державні кошти та гранти міжнародних фондів.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Скільський Ігор Васильович.
Поштова адреса: а/с 532, м. Чернівці, 58001 Україна
Телефон: +38 067 7828099; +38 0372 526239
Електронна пошта: mel-lyuda@rambler.ru

area covered by monitoring is 8,100 km². Number of participants: 3. The programme is located in Chernivtsy region. Sources of funding: personal funds, partly state financing and grants from international funds.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Skilskiy Igor Vasiliovych
Postal address: PO Box 532, Chernivtsi, 58001, Ukraine
Telephone: +38 067 7828099, +38 0372 526239
Email: mel-lyuda@rambler.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Чорней І.І., Скільський І.В., Коржик В.П., Буджак В.В. Заповідні об'єкти Буковини загальнодержавного значення як основа регіональної екологічної мережі // Заповідна справа в Україні. — 2001. — Т. 7, вип. 2. — С. 73–98.
2. Скільський І.В. Фауна Буковини та проблеми її охорони // Екологічні проблеми Буковини: навчальний посібник. — Чернівці : Зелена Буковина, 2002. — С. 103–115.
3. Скільський І., Голубев В., Голубева Г. Хребетні тварини Буковини з Європейського Червоного списку в колекції Чернівецького краєзнавчого музею // Музейний щорічник : Музей та музейна справа на початку III тисячоліття : Матеріали наук.-практ. конф. (Чернівці, 14 травня 2003 р.) / Чернівецький обласний краєзнавчий музей. — Чернівці : Золоті литаври, 2003. — Вип. 2 (24). — С. 28–35.
4. Скільський І.В. Тваринний світ // Національний природний парк «Вижницький»: природа, рекреаційні ресурси, менеджмент. — Чернівці : Зелена Буковина, 2005. — С. 152–178.
5. Скільський І.В., Смірнов Н.А., Мелещук Л.І., Коржик В.П., «Вижницький»: природа, рекреаційні ресурси, менеджмент. — Чернівці : Зелена Буковина, 2005. — С. 196–235.
6. Скільський І.В., Смірнов Н.А., Мелещук Л.І., Одочук П.І. Фауна хребетних // Національний природний парк «Вижницький»: природа, рекреаційні ресурси, менеджмент. — Чернівці : Зелена Буковина, 2005. — С. 182–195.
7. Скільський І.В., Хлус Л.М., Мелещук Л.І. Раритетна фауна хребетних західних районів рівнинної частини Північної Буковини: сучасний стан, проблеми збереження // Молодь у вирішенні регіональних та транскордонних проблем екологічної безпеки : Матеріали Четвертої міжнар. наук. конф. (Чернівці, 5–6 травня 2005 р.). — Чернівці : Зелена Буковина, 2005. — С. 125–135.
8. Скільський І. В., Мелещук Л. І. Хребетні тварини майбутнього Хотинського національного природного парку (Чернівецька обл.): загальний огляд // Молодь у вирішенні регіональних та транскордонних проблем екологічної безпеки : Матеріали П'ятої міжнарод. наук. конф. (Чернівці, 5–6 травня 2006 р.). — Чернівці : Зелена Буковина, 2006. — С. 214–242.

7.17. Назва програми моніторингу: Вивчення стану популяцій земноводних і плазунів у лісах Львівської області.

Об'єкт(и) моніторингу: Земноводні та плазуни.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2005 р. Застосовуються маршрутні обліки, відлов та обліки у водоймах і наземних сховищах, обліки за голосовою активністю. Проводяться обліки на 13 постійних маршрутах завдовжки 1 км у лісах різних типів в межах лісництв Львівської області та на територіях НПП «Сколівські Бескиди», НПП «Яворівський», ПЗ «Розточчя»; додаткові маршрути з нерегулярними обліками. Обліки проводять 2–7 разів у рік на постійних 1-кілометрових маршрутах. Кількість учасників — 1 особа. Джерело фінансування — державні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Федонюк Ольга Вікторівна.

7.17. Name of the monitoring programme: Study of the populations of amphibians and reptiles in the forests of Lviv region.

Subject(s) of monitoring: Amphibians and reptiles.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2005. Researchers apply route counts, capturing and counts in the reservoirs and ground housings, counts by vocal activity. Counts are carried out on 13 permanent routes of 1 km long in the different types of forests in the Lviv region and on the territories of the 'Skolivski beskyd' National Nature Park, 'Yavorivskiy' NNP and 'Roztochya' Nature Reserve; additional routes with irregular accountings. Accountings are carried out 2-7 times per annum on the permanent 1 km routes. The monitoring programme is conducted by one person. Source of funding: state budget

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Fedonyk Olga Viktorivna

Поштова адреса: в/м Липники, 4/53, Пусто-
митівський р-н, Львівська обл., 81134 Україна
Телефон: +38 032 2277079
Електронна пошта: olga_fedonyuk@mail.ru,
olga-fedonyuk@rambler.ru

Postal address: Lypnyky 4/53, Pustomyivs'kyi
rayon, Lvivs'ka oblast, 81134, Ukraine
Telephone: +38 032 2277079
Email: olga_fedonyuk@mail.ru,
olga-fedonyuk@rambler.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Федонюк О.В. Земноводні і плазуни Національного природного парку «Сколівські Бескиди» // Наукові основи ведення сталого лісового господарства : Матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф., присвяченої 80-річчю з дня народження П.С. Пастернака. — Івано-Франківськ, 2005. — С. 259–260.
2. Федонюк О.В. Особливості охорони популяцій amphibians and reptiles на заповідних територіях гірської частини Львівської області // Наукові дослідження на об'єктах природно-заповідного фонду Карпат та стан збереження природних екосистем в контексті сталого розвитку : Матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф., присвяченої 25-річчю Карпатського національного природного парку (Яремче, 20 жовтня 2005 р.). — Яремче, 2005. — С. 211–212.
3. Федонюк О.В. Нові дані про поширення карпатського (*Triturus montadoni*) та гірського (*T. alpestris*) тритонів у лісах Львівської області // Екологічні дослідження у промислових регіонах України : Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. — Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2005. — С. 130–131.
4. Федонюк О.В. Батрахо-герпетофауна Національних природних парків Львівщини // Молодь та поступ біології : Зб. тез Другої міжнарод. наук. конф. студентів і аспірантів (Львів, 21–24 березня 2006 р.). — Львів, 2006. — С. 263–264.
5. Федонюк О.В. Особливості розподілу земноводних у лісах різних типів // Лісівництво України в контексті світових тенденцій розвитку лісового господарства : Матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф., присвяч. 150-річчю витоків кафедри лісівництва НЛТУ України. — Львів : НЛТУ України, 2006. — С. 124–126.
6. Федонюк О. В. Плазуни Львівщини: видове багатство, поширення, охорона // Біологія: від молекули до біосфери : Зб. матеріалів Першої міжнарод. наук. конф. студентів, аспірантів та молодих учених (Харків, Україна 21–23 листопада 2006 р.). — Харків, 2006. — С. 82.

7.18. Назва програми моніторингу: Моніторинг стану популяцій фонових та рідкісних булавовусих та деяких різновусих лускокрилих Карпатського біосферного заповідника в межах програми Літопис природи.

Об'єкт(и) моніторингу: Булавовусі (денні) та окремі види вищих різновусих (нічних) лускокрилих (фонові та рідкісні).

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1988 р. Застосовується маршрутний облік у різних ландшафтах Карпатського біосферного заповідника та прилеглих територіях. Облік проводиться на усій лісовій території заповідника загалом близько 10 км лінійних маршрутів з травня до жовтня 1 раз на місяць щорічно. Програма виконується на території Закарпатської області. Кількість учасників — 2 особи. Джерело фінансування — державний бюджет.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Ляшенко Євген Костянтинівич,
Карпатський біосферний заповідник.
Поштова адреса: а/с 1, вул. Франка, 15/4, м.
Рахів, Закарпатська обл., 90600 Україна
Телефон: +38 03132 25162
Електронна пошта: cbr@rakhiv.ukrtel.net

Головні публікації / Main publications:

1. Ляшенко Е.К. Проблемы охраны популяций редких видов чешуекрылых Украинских Карпат // Проблемы охраны генофонда и управления экосистемами в заповедниках лесной зоны : Тез. докл. всесоюзн. конф. (Пушино, февраль 1986, Ч.II.). — Москва, 1986. — С. 150–152.

7.18. Name of the monitoring programme: Monitoring of the populations of common and rare species of Lepidoptera in the Carpathian biosphere reserve under the Chronicles of Nature programme.

Subject(s) of monitoring: Lepidoptera.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1988. Researchers apply route count methods in the different landscapes of the Carpathian Biosphere Reserve and adjoining territories. Counts are carried out all over the forest territory of the protected area which occupies about 10 km of linear routes, from May to October, once per month (or six times a year). The programme is carried out on the territory of Zakarpats'ka oblast. Number of participants: 2. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Lyashenko Evgen Kostyantynovych,
Carpathian Biosphere Reserve
Postal address: PO Box 1, Franka str.15/4,
Rakhiv, 90600, Zakarpats'ka oblast, Ukraine
Telephone: +38 03132 25162
Email: cbr@rakhiv.ukrtel.net

2. Ляшенко Е.К. О фауне и экологии редких видов Macrolepidoptera Карпатского заповедника // Тез. докл. III Съезда Украинского энтомолог. об-ва (Канев, сентябрь 1987). — Киев. — 1987. — С. 115–116.
3. Ляшенко Е.К. О численности некоторых редких видов высших чешуекрылых Карпатского заповедника // Проблемы изучения и охраны заповедных экосистем : Тез. докл. (Рахов, октябрь 1988). — Рахов, 1988. — С. 113–115.
4. Ляшенко Е.К. Про важливість ентомологічних досліджень по рідкісних видах у заповідниках // Соціально-екологічні і економіко-правові аспекти розвитку заповідної справи на Україні : Тези доп. наук.-практ. семінару (Рахів, березень 1992 р.). — Рахів, 1992. — С. 80–82.
5. Ляшенко Е.К. Рідкісні види лускокрилих — Lepidoptera // Біорізноманіття Карпатського біосферного заповідника. — Київ : Інтерекоцентр, 1997. — С. 279–282.
6. Ляшенко Е.К. Ряд Лускокрилі — Lepidoptera // Біорізноманіття Карпатського біосферного заповідника. — Київ : Інтерекоцентр, 1997. — С. 258–259 ; 673–680.
7. Ляшенко Е.К. Лускокрилі (Insecta, Lepidoptera) з Європейського Червоного списку в Карпатському біосферному заповіднику: сучасний стан та проблеми охорони // Carpathian region і проблеми сталого розвитку (Рахів, жовтень 1998 р.). — Рахів, 1998. — С. 89–96.
8. Ляшенко Е.К. Уточнення та доповнення щодо поширення на Закарпатті лускокрилих (Insecta, Lepidoptera), занесених до Червоної книги України // Вісник УжНУ. Сер. Біол. — 2001 (2003). — Т. 11. — С. 55–56.

7.19. Назва програми моніторингу: Моніторинг стану популяції глухарів.

Об'єкт(и) моніторингу: Глухар (*Tetrao urogalus*).

Стислий опис програми: Започаткування програми — 1998 р. Методи моніторингових досліджень: обліки глухарів на токовищах. Дослідження проводять на усій лісовій території Карпатського біосферного заповідника (близько 37 тис. га) 1 раз на рік. Програма виконується на території Закарпатської області. У проведенні моніторингу беруть участь близько 80 інспекторів служби охорони заповідника. Джерело фінансування — державний бюджет.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Годованець Богдан Йосипович, Карпатський біосферний заповідник.
Поштова адреса: а/с 7, вул. Франка, 15/4, м. Рахів, Закарпатська обл., 90600 Україна
Телефон: +38 03132 25153
Електронна пошта: Hodovanets@ukrpost.ua

Головні публікації / Main publications:

1. Годованець Б. Й. Населення птахів букових пралісів Карпатського біосферного заповідника // Природні ліси в помірній зоні Європи — цінності та використан : Тези Міжнародної конф. в Мукачеві, Україна (Мукачево, 13–17 жовтня 2003 р.) — Рахів : Бірменсдорф, 2003. — С. 196.

7.20. Назва програми моніторингу: Обліки гніздового населення птахів.

Об'єкт(и) моніторингу: Птахи.

Стислий опис програми: Започаткування програми — 1998 р. Застосовується маршрутний облік за методикою Кузякіна. Дослідження проводяться 1 раз на рік на усій лісовій території Карпатського біосферного заповідника. Програма виконується у межах Закарпатської області. Джерело фінансування — державний бюджет.

7.19. Name of the monitoring programme: Monitoring of the Capercaillie population.

Subject(s) of monitoring: Capercaillie (*Tetrao urogalus*).

Brief description of the programme: The programme was launched in 1998. Methods of monitoring research: counts on the lekking grounds. Research work is carried out all over the forest territory of the Carpathian Biosphere Reserve (about 37,000 ha) once a year. Source of funding: state budget. The programme is being carried out in Zakarpats'ka oblast. About 80 inspectors of the reserve guard service are taking part in the programme. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Godovanets Bogdan Iosypovych, Carpathian Biosphere Reserve
Postal address: PO Box 7, Franka str.15\4, Rakhiv, 90600, Zakarpats'ka oblast, Ukraine
Telephone: +38 03132 25153
Email: Hodovanets@ukrpost.ua

7.20. Name of the monitoring programme: Monitoring of nesting population of birds.

Subject(s) of monitoring: Birds

Brief description of the programme: The programme was launched in 1998. Researchers use route counts according to Kuzyakin's methods. Research work is carried out once a year all over the forest territory of the Carpathian Biosphere Reserve (about 37,000 ha). The monitoring programme is being carried out in Zakarpats'ka oblast. Source of funding: state budget.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Годованець Богдан Йосипович,
Карпатський біосферний заповідник.
Поштова адреса: а/с 7, вул. Франка, 15/7, м.
Рахів, Закарпатська обл., 90600 Україна
Телефон: +38 03132 25153
Електронна пошта: Hodovanets@ukrpost.ua

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Godovanets Bogdan Iosypovych,
Carpathian Biosphere Reserve
Postal address: PO Box 7, Franka str.15\7,
Rakhiv, 90600, Zakarpats'ka oblast, Ukraine
Telephone: +38 03132 25153
Email: Hodovanets@ukrpost.ua

Головні публікації / Main publications:

1. Годованець Б. Й. Населення птахів букових пралісів Карпатського біосферного заповідника // Природні ліси в помірній зоні Європи — цінності та використання : Тези Міжнародної конф. в Мукачеві, Закарпаття, Україна (Мукачеве, 13–17 жовтня 2003 р.) — Рахів : Бірменсдорф, 2003. — С. 196.

7.21. Назва програми моніторингу: Моніторинг стану населення хижих ссавців і копитних Карпатського біосферного заповідника в межах програми Літопис природи.

7.21. Name of the monitoring programme: Monitoring of population of predator mammals and hoofed animals in the Carpathian Biosphere Reserve under the Chronicles of Nature programme.

Об'єкт(и) моніторингу: Хижі ссавці та копитні.

Subject(s) of monitoring: Carnivorous and hoofed mammals.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1977 р. Маршрутний облік мисливських ссавців по першому снігу, облік оленів у період гону — на усій лісовій території заповідника (близько 37 тис. га) 1 раз на рік. Програма виконується на території Закарпатської області. У програмі беруть участь близько 80 інспекторів служби охорони заповідника. Джерело фінансування — державний бюджет.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1997. Route counts of hunting mammals by the first snow, counts of deer when on heat: over the entire forest territory of the preserve (about 37,000 ha) once a year. The programme is being carried out in Zakarpats'ka oblast. About 80 members of the reserve guard service are taking part in the programme. Source of funding: state budget.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Довганич Ярослав Омелянович,
Карпатський біосферний заповідник.
Поштова адреса: а/с 10, вул. Франка, 15/14,
м. Рахів, Закарпатська обл., 90600 Україна
Телефон: +38 03132 25155
Електронна пошта: cbr@rakhiv.ukrtel.net

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Dovganich Yaroslav Omelyanovych,
Carpathian Biosphere Reserve
Postal address: PO Box10, Franka str.15\14,
Rakhiv, 90600, Zakarpats'ka oblast, Ukraine
Telephone: +38 03132 25155
Email: cbr@rakhiv.ukrtel.net

Головні публікації / Main publications:

1. Довганич Я.Е. Млекопитающие // Флора и фауна заповедников СССР. Фауна Карпатского заповедника. — Москва, 1988. — С. 36–43.
2. Довганич Я.О. Європейський благородний олень (*Cervus elaphus*) в Карпатському заповіднику // Фауна східних Карпат: сучасний стан і охорона : Матеріали Міжнародної конф. — Ужгород, 1993. — С. 55–57.
3. Довганич Я.О. Чисельність і популяційна структура населення оленів і козуль Карпатського біосферного заповідника // Заповідна справа в Україні. — 1995. — Т. 1. — С. 15–23.
4. Довганич Я.О. Кабан у Карпатському біосферному заповіднику // Заповідна справа в Україні. — 1996. — Т. 1. — С. 23–28.
5. Довганич Я.О., Киселюк О.І. Копитні та хижі ссавці // Біорізноманіття Карпатського біосферного заповідника. — К. : Інтерекоцентр, 1997. — С. 273–274.
6. Загороднюк І., Покинчерета В., Киселюк О., Довганич Я. Теріофауна Карпатського біосферного заповідника // Вестник зоології. — 1997. — Отд. вып № 5. — С. 60.
7. Довганич Я. Стан популяцій великих хижих ссавців (ведмідь, вовк, рись) у Карпатах та підвищення ролі Карпатського біосферного заповідника у їх збереженні // Наукові записки Державного природознавчого музею НАН України. — Львів, 2004. — Т. 20. — С. 51–58.
8. Perzanowski, K., Gula, R., Krzakiewicz, H., Sabadosh, K., Pokynchereta, V., Dovhanycz, Y. Zroznicowanie warunkow srodowiskowych i jego wplyw na populacje duzych ssakow w ekoregionie karpackim. // Roczniki Bieszczadzkie. Tom 11. — Ustzyki Dolne, 2003. — S. 131–152.

7.22. Назва програми моніторингу: Моніторинг стану населення рукокрилих Карпатського біосферного заповідника і прилеглих територій в межах програми Літопис природи.

Об'єкт(и) моніторингу: Рукокрилі.

Стислий опис програми: Початок досліджень — 1985 р. Проводяться абсолютні обліки кажанів на зимівлі в підземних порожнинах. Досліджується вся доступна частина печер, штолень чи інших підземних порожнин 1 раз на рік. Програма виконується у межах Закарпатської області. Кількість учасників програми — 3 особи. Джерело фінансування — державний бюджет.

Контакти координатора або виконавців:

Виконавець — Покин'черета Василь Федорович, Карпатський біосферний заповідник.

Поштова адреса: а/с 10, вул. Франка, 15/9, м.

Рахів, Закарпатська обл., 90600 Україна

Телефон: +38 03132 25156

Електронна пошта: ecoclub@rakhiv.ukrtel.net

7.22. Name of the monitoring programme: Monitoring of the population of bats in the Carpathian Biosphere Reserve and adjacent territories, under the Chronicles of Nature programme.

Subject(s) of monitoring: Bats (Chiroptera).

Brief description of the programme: The programme was launched in 1985. Monitoring of the bats is carried out during the winter period in the underground caves. Accessible parts of caves, galleries or other underground cavities are explored once a year. The programme is being conducted on the territory of Zakarpats'ka oblast. Number of participants: 3. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:

Participant: Pokyn'chereda Vasyl Fedorovych, Carpathian Biosphere Reserve

Postal address: PO Box10, Franka str.15/9,

Rakhiv, 90600, Zakarpats'ka oblast, Ukraine

Telephone: +38 03132 25156

Email: ecoclub@rakhiv.ukrtel.net

Головні публікації / Main publications:

1. Загороднюк І., Покин'черета В., Киселюк О., Довганич Я. Контрольний список фауни КБЗ. Клас Ссавці (Mammalia) // Біорізноманіття Карпатського біосферного заповідника. — Київ : Інтерекоцентр, 1997. — С. 708–711.
2. Загороднюк І., Покин'черета В., Киселюк О., Довганич Я. Теріофауна Карпатського біосферного заповідника // Вестник зоології. — Отд. вып. № 5. — 1997. — С. 60.
3. Покин'черета В.Ф. Зимове населення кажанів підземних порожнин Карпатського біосферного заповідника // Міжнародні аспекти вивчення та охорони Карпат : Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф., присвяченої 550-річчю м. Рахів. — Рахів, 1997. — С. 148–153.
4. Покин'черета В.Ф., Покин'черета В.В. Видовий склад та чисельність рукокрилих на зимівлі в окремих підземних порожнинах Карпатського біосферного заповідника // Міжнародні аспекти вивчення та охорони Карпат : Матеріали міжнародної наук.-практ. конф., присвяч. 550-річчю м. Рахів. — Рахів, 1997. — С. 154–157.
5. Покин'черета В.Ф., Покин'черета В.В. Нові дані щодо видового складу та чисельності рукокрилих на зимівлі в підземних порожнинах Карпатського біосферного заповідника // Карпатський регіон і проблеми сталого розвитку. Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф., присвяченої 30-річчю Карпатського біосферного заповідника. — Рахів 1998. Т. 2 — С. 259–266.
6. Покин'черета В.Ф., Загороднюк І.В., Постава Т., Лабоха М., Покин'черета В.В. Нічниця довговуха та кажан північний (Mammalia, Chiroptera) на заході України // Вестник зоології. — 1999. — Т. 33, № 6. — С. 115–120.
7. Покин'черета В. Ф. Нічниця Брандта (Chiroptera) — новий вид фауни України // Вестник зоології. — 1999. — Т. 33, № 4–5. — С. 86.
8. Postawa T., Pokynchereda V., Zagorodniuk I. Summer Bat Fauna Of The Carpathian Biosphere Reserve (The Mala Uholka and Velka Uholka Valleys) // Studia Chiropterologica, Vol. 1, 2000: 73–82.
9. Покин'черета В.Ф. Плани заходів щодо збереження популяцій окремих видів фауни // Плани заходів щодо збереження видів флори та фауни, що занесені до Червоної книги України та в Міжнародні Червоні переліки, в межах установ природно-заповідного фонду. — Харків : Райдер, 2006. — С. 131–146.

7.23. Назва програми моніторингу: Моніторинг стану теріофауни НПП «Синевир».

Об'єкт(и) моніторингу: Ведмідь, копитні: олень благородний, косуля європейська, кабан.

Стислий опис програми: Початок досліджень — 2005 р. Застосовуються маршрутні обліки фауни на маршрутах завдовжки 100 км. Дослідження проводять двічі на рік. Програма виконується в межах національного природного парку «Синевир», який розташовано в Закар-

7.23. Name of the monitoring programme: Monitoring of the state of the fauna of 'Sinevir' National Nature Park.

Subject(s) of monitoring: Bears, hoofed animals: red deer, roedeer and wild boar.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2005. Method applied: route counts of fauna on 100-km-long routes, twice a year. The programme is being carried out on the territory of 'Sinevir' National Nature Park, located in Zakarpats'ka oblast. Number of participants: about

патській обл. Виконавці програми — близько 90 осіб, як науковців, так і представників служби охорони національного природного парку. Джерело фінансування — державний бюджет.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Гаштур Юрій Юрійович,
Національний природний парк «Синеvir».
Поштова адреса: с. Синеvir — Остріки,
Міжгірський р-н, Закарпатська обл., 90041 Україна
Телефон: +38 03146 27618; +38 03146 27740

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

90, including several scientists and other representatives of the guard service of the National Nature Park. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Gashtur Yuriy Yuriyovych, 'Sinevir'
National Nature Park
Postal address: Synevyr — Ostriky, Mizhgirs'kyi
rayon, Zakarpats'ka oblast, 90041, Ukraine
Telephone: +38 03146 27618; +38 03146 27740

7.24. Назва програми моніторингу: Членистоногі Одеської області.

Об'єкт(и) моніторингу: Членистоногі: Orthoptera, Odonata, Trichoptera, Aranei, Coleoptera, Lepidoptera.

Стислий опис програми: Обліки проводяться не регулярно. Метод — еклекторні проби ґрунту. Досліджується до 11000 га на території Одеської області. Кількість учасників — близько 10 осіб. Фінансування — бюджетне та власним коштом дослідників.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Ужєвська Світлана Пилипівна,
Одеський національний університет.
Поштова адреса: вул. Тиха, 47, м. Одеса,
65006 Україна
Телефон: +38 067 5803991
Електронна пошта: grass-snake@ukr.net

Головні публікації / Main publications:

1. Дузь С.Л., Микитюк В.Ф., Чернявський А.В., Грибов В.Я., Мальцев И.В., Ужєвская С.Ф., Самойленко. Охраняемые насекомые Одесской области // Рідкісні та зникаючі види комах і концепції Червоної книги України : 36. наук. Праць. — Київ, 2005. — С. 27–28.
2. Шевченко О.В., Ужєвська С.П. Попереднє вивчення етномокомплексу околиць с. Маяки (пониззя р. Дністер) // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер. Ентомол. та фітопатол. — 2002, № 3. — С. 211–215.
3. Дядичко В.Е. К познанию водяных плотоядных жуков (Coleoptera, Hydradephada) Украинской части Дуная Придунайских водоемов // Причорноморський екологічний бюл. — 2006. — (21–22). №3–4. — С. 320–327.
4. Трач В.А. Жесткокрылые (Coleoptera) острова Змеиный (Одесская обл., Украина) // Причорноморський екологічний бюл. — 2006. — (21–22). № 3–4. — С. 327–335.

7.25. Назва програми моніторингу: Моніторинг сови вухатої (Asio otus) у місті Кам'янці-Подільському.

Об'єкт(и) моніторингу: Сова вухата (Asio otus).

Стислий опис програми: Започаткування програми — 2002 р. Проводяться нічні обліки совоподібних за голосовою активністю на облікових маршрутах та ділянках; щоденні спостереження за птахами під час зимових днювань; аналіз пеле-

7.24. Name of the monitoring programme: Arthropoda of Odes'ka oblast.

Subject(s) of monitoring: Arthropoda: Orthoptera, Odonata, Trichoptera, Aranei, Coleoptera, Lepidoptera.

Brief description of the programme: Accountings are carried out irregularly. Method: collecting samples of soil. Area of monitoring: up to 11,000 hectares in Odes'ka oblast. Number of participants: about 10. Funding: state budget and own funds of participants.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Uzhevskaya Svitlana Pylypivna,
Odessa National University
Postal address: Tykha str. 47, Odessa, 65006,
Ukraine
Telephone: +38 067 5803991
Email: grass-snake@ukr.net

7.25. Name of the monitoring programme: Monitoring of Long-eared owl (Asio otus) in Kamyanets-Podilsk city.

Subject(s) of monitoring: Long-eared owl (Asio otus).

Brief description of the programme: The programme was launched in 2002. Methods: night route counts, daytime observation of the birds at roosting sites during the winter period, analysis of pellets. Length of count routes is about 10 km.

ток. Довжина облікових маршрутів становить близько 10 км. Ділянки досліджень розміщені фрагментарно на території м. Кам'янець-Подільського (Хмельницька обл.). Кількість учасників не постійна, але не менше ніж 4 особи. Дослідження проводяться власним коштом учасників.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Дребет Михайло Васильович, НПП «Подільські Товтри».
Поштова адреса: пл. Польський ринок, 6, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., 32301 Україна
Телефон: +38 03849 51270
Електронна пошта: deema@ok.kz

Areas of monitoring are located in different parts of Kamyanets-Podilsk city (Khmelnits'ka oblast). Number of participant is not stable, but not less than four people. Research work is carried out on a voluntary basis.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Drebet Mikhailo Vasiliiovych, 'Podilski Tovtry' National Natural Park
Postal address: Pol's'kyi Rynok 6, Kamyanets-Podilsk, Khmel'nits'ka oblast, 32301, Ukraine
Telephone: +38 03849 51270
Email: deema@ok.kz

Головні публікації / Main publications:

1. Дребет М.В. До перебування сови вухатої в місті Кам'янець-Подільському у зимовий період // Наукова спадщина К.І. Геренчука у контексті природничих досліджень : Зб. матеріалів наук.-практ. конф. до 100-річчя від дня народження К.І. Геренчука, (Кам'янець-Подільський, 14–16 грудня 2004 р.) — Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2005. — С. 164.
2. Дребет М.В. Харчова пластичність сови вухатої (*Asio otus* L.) під час зимового періоду в м. Кам'янець-Подільському // Літопис природи. Національний природний парк «Подільські Товтри». — 2006. — Т. 9.
3. Дребет М.В. Трофічні зв'язки сови вухатої (*Asio otus* L.) в умовах міста Кам'янець-Подільського // Менеджмент екосистем природно-заповідних територій : Матеріали Всеукраїн. наук.-практ. конф., присвяченої 10-річчю створення Національного природного парку «Подільські Товтри». — Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2006. — С. 272.
4. Біотопічний розподіл і трофічні зв'язки сови вухатої (*Asio otus* L.) в м. Кам'янець-Подільському та його околицях. — (Дипломна робота).
5. Біотопічний розподіл і трофічні зв'язки сови вухатої (*Asio otus* L.) в умовах Кам'янецького Придністров'я. — (Магістерська робота).

7.26. Назва програми моніторингу: Моніторинг сови бородатої (*Strix nebulosa*) та зміїда (*Circaetus gallicus*).

Об'єкт(и) моніторингу: Сова бородата (*Strix nebulosa*) та зміїда (*Circaetus gallicus*).

Стислий опис програми: Програму започатковано у 1985 р. Обліки проводяться щорічно на всій території Поліського природного заповідника заповідника (Житомирська обл.) з використанням стандартних методів. Загальна площа заповідника складає 20 104 га. Кількість учасників — 3 особи зі штату заповідника. Джерело фінансування — бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Жила Сергій Миколайович, Поліський природний заповідник.
Поштова адреса: с. Селезівка, Овручський р-н, Житомирська обл., 11122 Україна
Телефон: +38 04148 51283, +38 04148 63333

Головні публікації / Main publications:

1. Горбань І., Бумар Г. Експансія сови бородатої (*Strix nebulosa*) в Україні // Вісник Львівського ун-ту. Сер. Біол. — 2003. — Вип. 33. — С. 117–126.
2. Бумар Г.В. Щодо вивчення популяцій окремих рідкісних видів птахів на території Поліського заповідника // Зоологічні дослідження в Україні на межі тисячоліть : Тези Всеукраїн. зоолог. конф. — Кривий Ріг, 2001. — С. 133–135.

7.26. Name of the monitoring programme: Monitoring of Great grey owl (*Strix nebulosa*) and Short-toed eagle (*Circaetus gallicus*).

Subject(s) of monitoring: Great grey owl (*Strix nebulosa*) and Short-toed eagle (*Circaetus gallicus*).

Brief description of the programme: The programme was launched in 1985. Accounts are carried out annually all over the territory of the Polisskiy Natural Reserve (Zhytomir'ska oblast), using standard methods. Area of the reserve is 20,104 ha. Monitoring is carried out by three people from protected area staff. Source of funding: budgetary funds.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Zhyla Sergey Mikhailovych, Polisskiy Natural Reserve
Postal address: Selezevka, Ovruch's'kiy rayon, Zhytomir'ska oblast, 11122, Ukraine
Telephone: +38 04148 51283, +38 04148 63333

3. Бумар В.Г., Бумар Г.В. Результати обстеження гніздових ділянок рідкісних видів птахів на території Поліського заповідника // Вісник Львів. держ. Лісотехнічного ун-ту. — 2002, квітень.
4. Жила С.Н. Гнездование бородатой неясыти на территории Полесского заповедника // Вестник зоологии. — 1991. — № 2. — С. 84–85.
5. Жила С.М. Сучасний стан популяції рідкісних видів птахів Поліського заповідника // Матеріали VI наради орнітологів Західної України (м. Дрогобич, 1-3 лютого 1995 р.). — Львів; Чернівці, 1995. — С. 57–58.
6. Жила С.М. Успішність гніздування бородатої сови в Поліському заповіднику // Заповідна справа в Україні. — 1997. — Т. 3, вип. 2. — С. 64–65.
7. Жила С.М. Вивченість рідкісних видів сов у Поліссі // Заповідна справа в Україні. — 1998. — Т. 4, вип. 2. — С. 47–48.
8. Жила С.М. Про гніздування зміїда (Сігсаеізіз геґох) на півночі Житомирщини // Поліському природному заповіднику — 30 років : Зб. наук. праць. — Житомир, 1999. — С. 89–93.
9. Яремченко О.А., Шейгас І.М. Бородатая неясыть в Полесском заповеднике // Вестник зоологии. — 1991. — № 5. — С. 86.

7.27. Назва програми моніторингу: Моніторинг дрібних ссавців на території національного природного парку «Деснянсько-Старогутський».

Об'єкт(и) моніторингу: Дрібні ссавці.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 2000 р. Дані збираються щорічно. Методи збору даних — відлов живопастками та ловчими конусами, аналіз погадок хижих птахів, детекторні обліки, відлови сітками. Програма виконується на території національного природного парку «Деснянсько-Старогутський» (Сумська обл.). У її виконанні задіяні 3 біолога та волонтери. Джерело фінансування — бюджетні кошти установи національного парку та програма KNIP 2000, 2004.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Мішта Аліна Вікторівна,
Інститут зоології НАН України.
Поштова адреса: Б. Хмельницького, 15, Київ,
01601 Україна
Телефон: +38 044 2355187
Електронна пошта: amishta@izan.kiev.ua

Головні публікації / Main publications:

Гавриць Г.Г., Кузьменко Ю.В., Мішта А.В., Коцержинська І.М. Фауна хребетних тварин національного природного парку «Деснянсько-Старогутський».

7.27. Name of the monitoring programme: Monitoring of small mammals on the territory of Desn'yansko-Starogutskiy National Nature Park.

Subject(s) of monitoring: Small mammals.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2000. Data are collected annually by live-traps, pitfall traps, pellet analysis, detector census and nets. This programme is conducted on the territory of x Desn'yansko-Starogutskiy National Nature Park. Number of participants: 3 biologists and volunteers. Source of funding: budget of the national park and funds from Dutch Embassy in Kiev (KNIP 2000, 2004).

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Mishta Alina Victorivna, Institute of Zoology NASU
Postal address: Khmel'nitskogo str.15, Kyiv,
01601, Ukraine
Telephone: + 38 044 2355187
Email: amishta@izan.kiev.ua

7.28. Назва програми моніторингу: Моніторинг популяцій хижих та копитних ссавців НПП «Деснянсько-Старогутський».

Об'єкт(и) моніторингу: Хижі та копитні ссавці.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 2004 р. Вона виконується у рамках програми Літопис природи. Методами моніторингу є зимові маршрутні обліки, що проводяться раз на рік на території Національного природного парку «Деснянсько-Старогутський» (Сумська обл.). Джерело фінансування — бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Мішта Аліна Вікторівна,
Інститут зоології НАН України.

7.28. Name of the monitoring programme: Monitoring of hoofed and predatory mammals in Desn'yansko-Starogutskiy National Nature Park.

Subject(s) of monitoring: Predatory and hoofed mammals.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2000. It is part of the broader Chronicle of Nature programme. Monitoring methods: route counts, conducted annually in winter time on the territory of Desn'yansko-Starogutskiy National Nature Park (Sums'ka oblast). Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Mishta Alina Victorivna, Institute of Zoology NASU

Поштова адреса: Б. Хмельницького, 15, Київ,
01601 Україна
Телефон: +38 044 2355187
Електронна пошта: amishta@izan.kiev.ua

Postal address: Khmelnitskogo str.15, Kyiv,
01601, Ukraine
Telephone: + 38 044 2355187
Email: amishta@izan.kiev.ua

Головні публікації / Main publications:

Гавриш Г.Г., Кузьменко Ю.В, Мішта А.В., Коцержинська І.М. Фауна хребетних тварин національного природного парку «Деснянсько-Старогутський».

7.29. Назва програми моніторингу: Моніторинг деркача, мігруючого через Гірський Крим.

Об'єкт(и) моніторингу: Деркач (*Crex crex*).

Стислий опис програми: Програму започатковано у 2007 р. Охоплює гірські райони АР Крим. Основним методом є відлов мігруючих птахів за допомогою сіток. Дані збираються щороку, один раз на рік протягом місяця (з кінця серпня до кінця вересня). В ній задіяно 3 учасника. Програма фінансується Королівським товариством охорони птахів Великої Британії (RSPB).

Контакти координатора або виконавців:

Координатор — Яремченко Ольга Анатоліївна,
Українське товариство охорони птахів.
Поштова адреса: а/с 33, Київ-103, Україна
Телефон: +38 044 2847131, +38 097 5207173
Електронна пошта: uspb@birdlife.org.ua
<http://www.birdlife.org.ua/wtep/index.htm>

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

7.30. Назва програми моніторингу: Моніторинг гніздової орнітофауни Куяльницького лиману.

Об'єкт(и) моніторингу: Птахи.

Стислий опис програми: Початок програми — 1973 р. Програма виконується у відповідності до наукової програми з біорізноманіття кафедри зоології Одеського національного університету. Програма виконується на території Одеської області. Виконавцями програми є викладачі та студенти університету. Джерело фінансування — державний бюджет.

Контакти координатора або виконавців:

Учасник програми — Корзюков Анатолій Іванович.
Поштова адреса: ул. Тенистая, 9, кв. 26, м.
Одесса, 65009 Україна
Телефон: +38 0482 638371, +38 0482 688062
Електронна пошта: Olegk@te.net.ua

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

7.29. Name of the monitoring programme: Monitoring of migratory Corncrake in Crimea mountain region.

Subject(s) of monitoring: Corncrake (*Crex crex*).

Brief description of the programme: The programme was launched in 2007 and is conducted in the mountain region of Crimea, where a large number of migratory Corncrakes are concentrated. Bird catching by nets is used for monitoring. Data are collected annually during 1 month in August-September. Number of participants: 3. Source of funding: grant from RSPB.

Contact details of the coordinator or participants:

Coordinator: Yaremchenko Olga Anatoliivna,
Ukrainian Bird Protection Society
Postal address: PO Box 33, Kiev-103, Ukraine
Telephone: +38 044 2847131, +38 097 5207173
Email: uspb@birdlife.org.ua
<http://www.birdlife.org.ua/wtep/index.htm>

7.30. Name of the monitoring programme: Monitoring of nesting avifauna of Kuyalnitskiy liman.

Subject(s) of monitoring: Birds.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1973. It is implemented in compliance with the scientific biodiversity programme of the Chair of Zoology of Odessa National University. The programme is realized on the territory of Odes'ka oblast. Participants: employees and students of the Chair of Zoology of the University. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:

Participant: Korzyukov Anatoliy Ivanovich
Postal address: Tenistaya str.9, ap.26, Odessa,
65009, Ukraine
Telephone: +38 0482 638371, +38 0482 688062
Email: Olegk@te.net.ua

Комплексні програми моніторингу / Complex monitoring programmes

8.1. Назва програми моніторингу: Оцінка біо- та ландшафтного різноманіття екосистем Західного Полісся.

Об'єкт(и) моніторингу: Рідкісні види флори та фауни.

Стислий опис програми: Початок програми — 2002 р. Проводяться маршрутні обліки 1 раз на рік в зимовий період, які виконуються єгерською службою. Програма виконується на території Волинської та Рівненської областей. Джерела коштів на виконання програми не зазначені.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Коніщук Василь Васильович, Черемський природний заповідник.
Поштова адреса: вул. Карла Маркса, 48, смт Маневичі, Волинська обл., 44600 Україна
Телефон: +38 03376 21209
Електронна пошта: zap_mv@et.ukrtel.net

8.1. Name of the monitoring programme: Assessment of bio- and landscape diversity of ecosystems of Western Polissya.

Subject(s) of monitoring: Rare plant and animal species.

Brief description of the programme: The programme was launched in 2002. Route accountings are carried out once a year in winter, conducted by the gamekeeping service. Area of the programme: Volyns'ka and Rivnens'ka oblasts. Source of funding is not specified.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Konushchuk Vasyl Vasylyovych, Cheremsky Natural Reserve
Postal address: Karla Marksa str., Manevychi, Volyns'ka oblast, 44600, Ukraine
Telephone: +38 03376 21209
Email: zap_mv@et.ukrtel.net

Головні публікації / Main publications:

1. Коніщук В.В. Концепція формування екомережі Західного Полісся // Актуальні проблеми дослідження та збереження фіторізноманіття. — К. : Фітосоціоцентр, 2005. — С. 92–93.
2. Коніщук В.В. Особливості формування Поліського коридору пан'європейської екомережі в межах Західного Полісся // Природа Західного полісся та прилеглих територій. — Луцьк : РВВ «Вежа», 2005. — С. 67–70.
3. Коніщук В.В. Оцінка різноманітності екосистем Черемського природного заповідника на основі картографічного моделювання : Дис. ... канд. біол. наук. — К., 2005. — 354 с.
4. Проект організації території Черемського заповідника та охорони його природних комплексів // М.А. Карпа, С.М. Громов, Р.С. Піна, В.М. Вірченко, С.Д. Зеленко, В.В. Коніщук, В.К. Коновальчук, В.П. Мазур, Г.В. Парчук, С.І. Пашук, О.А. Петльований, М.П. Прядюк, М.В. Химин, П.М. Царенко, Л.О. Шевчук — Львів : Львівська лісовпорядна експедиція, 2005. — С. 320.
5. Андрієнко Т.Л., Онищенко В.А., Прядко О.І., Панченко С.М., Арап Р.Я., Коніщук В.В., Лукаш О.В., Карпенко Ю.О., Вірченко В.М., Черноус О.П. Фіторізноманіття Українського Полісся та його охорона // Під заг. ред. Т.Л. Андрієнко. — К. : Фітосоціоцентр, 2006. — С. 316.
6. Коніщук В.В. Стаціонарні науково-дослідні полігони — базова модель вивчення стану екосистем Черемського природного заповідника // Актуальні проблеми ботаніки, екології та біотехнології. — К. : Фітосоціоцентр, 2006. — С. 105–107.
7. Коніщук В.В. Програма відновлення та репатризації зникаючих популяцій глухаря (*Tetrao urogallus pleekii*) Українського Полісся на прикладі Черемського природного заповідника : Наукове обґрунтування проекту. — Маневичі, 2006. — С. 32.

8.2. Назва програми моніторингу: Моніторинг стану мисливської фауни Бірючий острів (Азово-Сиваський НПП).

Об'єкт(и) моніторингу: Мисливські ссавці та рослинні угруповання.

Стислий опис програми: Методи досліджень — стандартні у мисливствознавстві, зоології та геоботаніці. Площі ділянок — 7732 га. Періодичність досліджень — 6 разів на рік. Кількість учасників — 2. Програма виконується на території Херсонської обл.

8.2. Name of the monitoring programme: Monitoring of game fauna of the Biryuchy spit (Azov-Sivash National Natural Park).

Subject(s) of monitoring: Mammals and plant associations.

Brief description of the programme: Research methods: standard methods applied in game species ecology, zoology and geobotany. Area of the territories: 7732 hectares. Periodicity of research work: 6 times per year. Number of participants: 2. The programme is carried out in Khersons'ka oblast.

Програма підтримується власним коштом дослідників.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Домніч Валерій Іванович,
Запорізький національний університет.
Поштова адреса: вул. Жуковського, 66, м.
Запоріжжя, 69600 Україна
Телефон: +38 0612 644213
Електронна пошта: domvidbio@rambler.ru

The programme is supported by the personal funds of the participants.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Domnich Valeriy Ivanovych,
Zaporizhyya National University
Postal address: Zhukovskogo str. 66,
Zaporizhzhyya, 69600, Ukraine
Telephone: +38 0612 644213
Email: domvidbio@rambler.ru

Головні публікації / Main publications:

1. Домніч В.И., Вовченко В.Е., Евсеева Т.А. Влияние асканийского степного оленя и европейской лани на фитоценозы островных экосистем Северного Приазовья // Геоэкологические и биоэкологические проблемы Северного Причерноморья : Материалы Междунар. конф. — Тирасполь, 2001. — С. 93–94.
2. Домніч В.И., Евсеева Т.А. К вопросу о влиянии диких копытных на растительные биоценозы Украины // Вісник ЗДУ. — 1999. — № 1. — С. 179–184.
3. Домніч В.И. Сравнительная оценка кормовой обеспеченности муфлона европейского на косе Бирючий остров и в зоологическом парке «Таврия» // Вісник Дніпропетровського ун-ту. Сер. Біологія, екологія. — 2003. — Т. 1, вип. 11. — С. 160–163.
4. Домніч В.І. Залежність статевої структури популяції муфлона *Ovis musimon* Pall. Від екологічних чинників в степовій Україні // Вісті біосферного заповідника «Асканія-Нова». — 2006. — Т. 8. — С. 143–149.
5. Коломийчук В.П., Олешко С.Ю., Бабай О.А. Современное состояние древесно-кустарниковых насаждений косы Бирючий остров (Азово-Сивашский National natural park) // Теорія і практика сучасного природознавства : Зб. наук. праць. — Херсон : П.П Вишемирський В.С., 2005. — С. 80–84.

8.3. Назва програми моніторингу: Програма Літопис природи Шацького національного природного парку.

Об'єкт(и) моніторингу: Флора та фауна.

Стислий опис програми: Програму започатковано в 1986 р. Методи — обліки на пробних площах, маршрутні обліки, абсолютний облік гнізд у колоніях. Моніторинг проводиться на 22 постійні ділянках площею 7,5 га, а також на постійних маршрутах довжиною 34 км. Обліки проводять у відповідності до вимог програми Літопису природи. Програма моніторингу виконується на території Волинської обл. Кількість учасників програми — 10. Джерела фінансування — бюджетні кошти.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Юрчук Петро Володимирович,
Шацький національний природний парк.
Поштова адреса: вул. Жовтнева, 21, с.
Світязь, Шацький р-н, Волинська обл. 44021
Україна
Телефон: + 38 03355 23043
Електронна пошта: shpark@sh.lt.ukrtel.net

8.3. Name of the monitoring programme: Chronicles of Nature programme, Shatsk National Park.

Subject(s) of monitoring: Flora and fauna.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1986. Methods: counts on the sample areas, route counts, nest counts in the colonies. There are 22 permanent sample areas of 7.5 hectares, 34 km of linear routes. Counts are carried out in compliance with the requirements of the Chronicle of Nature programme. The monitoring programme is carried out in Volyns'ka oblast. Number of participants: 10. Sources of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Yurchuk Petro Volodymyrovych,
Shatsk National Nature Park
Postal address: Zhovtneva str. 21, Svitiaz,
Shats'kyi rayon, Volyns'ka oblast, 44021,
Ukraine
Telephone: + 38 03355 23043
Email: shpark@sh.lt.ukrtel.net

Головні публікації / Main publications:

1. Шацький національний природний парк (Наукові дослідження 1983–1993 рр.). — Світязь, 1994. — С. 248.
2. Шацький національний природний парк (Наукові дослідження 1994–2004 рр.). — Світязь, 2004. — С. 224.

8.4. Назва програми моніторингу: Програма Літопис Природи Регіонального ландшафтного парку Кінбурнська коса.

Об'єкт(и) моніторингу: Хребетні тварини та судинні рослини.

Стислий опис програми: Започаткування програми — 1994 р. Обстеження проводяться 1 раз на тиждень або частіше на усій території РЛП (17890,2 га). Проводяться маршрутні обліки — піші, автомобільні або абсолютні точкові обліки. Обліками охоплюється територія РЛП «Кінбурнська коса» (Миколаївська обл.). Моніторингові дослідження проводяться працівниками парку (4 особи) та сторонніми організаціями. Джерело фінансування — бюджетні кошти регіонального ландшафтного парку.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Редінов Костянтин Олександрович, регіональний ландшафтний парк Кінбурнська коса.
Поштова адреса: вул. Шкретієнко, 16, м. Очаків, Миколаївська обл., Україна
Телефон: +38 05154 30756
Електронна пошта: boristenida@och.mk.ua

Головні публікації / Main publications:

1. Редінов К.О., Петрович З.О. Значення Кінбурнської коси в збереженні орлана-білохвоста. — Бранта, 2007.
2. Петрович З.О. Здобутки, проблеми і перспективи регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса»: Матеріали Конф. до 10-річчя РЛП. — Миколаїв, 2003.
3. Маркауцан О.Є. Краткий обзор герпето-батрахофауны РЛП «Кінбурнська коса»: Матеріали Конф. до 10-річчя РЛП. — Миколаїв, 2003.
4. Редінов К.О. Значення деяких структурних елементів екомережі Миколаївської області у підтриманні видового різноманіття птахів. — 2003.
5. Роман Є.Г. Поширення і живлення коловодних ссавців: Матеріали Міжнародної конф. — Херсон, 2006.

8.5. Назва програми моніторингу: Моніторинг біорізноманіття природного заповідника «Мис Март'ян».

Об'єкт(и) моніторингу: Природні комплекси заповідника; окремі види флори та фауни, у тому числі рідкісні види, яких занесено до Червоної книги України та інших списків рідкісних видів.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 1973 р. Методи: обліки на маршрутах та стаціонарних територіях. Обліки проводяться протягом усього року. Охоплюють територію природного заповідника «Мис Март'ян» (АР Крим), яка складає 240 га (120 га суші та 120 га акваторії Чорного моря). Кількість учасників — 5 осіб. Програма фінансується за кошти державного бюджету.

Контакти координатора або виконавців:
Координатор — Маслов Іван Ігоревич, природний заповідник «Мис Март'ян».
Поштова адреса: НБС-ННЦ, смт Нікіта, м.

8.4. Name of the monitoring programme: Chronicles of Nature, Kinburska Kosa Regional Landscape Park.

Subject(s) of monitoring: Vertebrate animals and vascular plants.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1994. Inspections are carried out once a week or more often on the entire territory of the regional landscape park (17,890.2 hectares). Monitoring is based on a set of route counts. Area of monitoring: 'Kinburska Kosa' Regional Landscape Park (Mykolaiv'ska oblast). Animal counts are carried out by Park staff (4 people) and by external scientific organizations. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Redinov Konstantin Oleksandrovych, Kinburska spit Regional Landscape Park
Postal address: Shkreptienko str.16, Ochakiv, Mykolaiv'ska oblast, Ukraine
Telephone: +38 05154 30756
Email: boristenida@och.mk.ua

8.5. Name of the monitoring programme: Monitoring of the biodiversity of 'Cape of Martyan' Natural Reserve.

Subject(s) of monitoring: Subjects of monitoring: natural complexes of the Reserve, certain species of flora and fauna, including rare species entered in the Red Book of Ukraine and other lists of rare species.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1973. Methods: route and plot counts. Counts are conducted all year round. The programme covered an area of 'Cape of Martyan' Natural Reserve (Autonomous Republic of Crimea), which covers 240 ha (120 ha of land and 120 ha water area of the Black Sea). Number of participants: 5 staff of protected area. The programme is funded from the state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Coordinator: Maslov Ivan Igorevich, 'Cape Martyan' Natural Reserve
Postal address: Nikitsky Botanical Garden,

Ялта, 98648, AP Крим, Україна
Телефон: + 38 0654 336539
Електронна пошта: nbs1812@ukr.net

Nikita, Yalta, 98648, AR Crimea, Ukraine
Telephone: + 38 0654 336539
Email: nbs1812@ukr.net

Головні публікації / Main publications:

1. Голубева И.В., Крайнюк Е.С. Аннотированный каталог высших растений заповедника «Мыс Мартьян». — Ялта : ГНБС, 1987. — С. 40.
2. Маслов И.И., Саркина И.С., Белич Т.В., Садогурский С.Е. Аннотированный каталог водорослей и грибов заповедника «Мыс Мартьян». — Ялта : ГНБС, 1998. — С. 31.
3. Саркина И.С. Аннотированный каталог макромицетов Крыма. — Ялта : НБС-ННЦ, 2001. — С. 26.
4. Крайнюк Е.С. Современное состояние редкого фитофонда заповедника «Мыс Мартьян» // Труды Никит. ботан. сада. — 2001. — Т. 120. — С. 63–73.

8.6. Назва програми моніторингу: Літопис природи Опуцького природного заповідника.

Об'єкт(и) моніторингу: Макрофітобентос, наземні судинні рослини, наземні безхребетні та хребетні тварини.

Стислий опис програми: Програму започатковано у 1998 р. Застосовується маршрутний облік, абсолютний облік кубел в колоніях і одиночних, облік на контрольних майданчиках і на гідробіологічних розрізах. Обліки проводяться на всій території заповідника загальною площею 1592,3 га регулярно протягом року, щотижня. Кількість учасників — 3 особи. Територія досліджень розташована в Автономній республіці Крим. Джерело фінансування — кошти державного бюджету.

Контакти координатора або виконавців:
Виконавець — Шаганов Віктор Вікторович,
Опуцькій природний заповідник.
Поштова адреса: вул. Кирова, 31-А, м. Керч,
98300 AP Крим Україна
Телефон: +38 06561 40501
Електронна пошта: opuk@kerch.com.ua

Головні публікації / Main publications:

Публікації не наведено.
No publications provided.

8.6. Name of the monitoring programme: Chronicles of Nature of Opuksky Nature Reserve.

Subject(s) of monitoring: Macrophytobenthos, vascular plants, terrestrial invertebrates and vertebrates.

Brief description of the programme: The programme was launched in 1998. Methods applied: route accounting, absolute accounting of nests (burrows) in colonies and separately located, accounting on the test areas and hydrobiological logs. Accountings are carried out all over the territory of the reserve of 1592.3 hectares on a permanent basis once a week. Number of participants: 3. The area of the monitoring programme is located in the Autonomous Republic of Crimea. Source of funding: state budget.

Contact details of the coordinator or participants:
Participant: Shaganov Victor Victorovich,
Opykskiy Nature Reserve
Postal address: Kirova str. 31-A, Kerch, 98300,
Autonomous Republic of Crimea, Ukraine
Telephone: +38 06561 40501
Email: opuk@kerch.com.ua

Додаток 1. Анкета щодо програм моніторингу біорізноманіття, які виконуються в Україні /

Annex 1. The questionnaire on biodiversity monitoring programmes implemented in Ukraine

I. Інформація про експерта

Прізвище, ім'я, по-батькові.

Поштова адреса.

Телефон.

Електронна пошта.

II. Інформація про програму моніторингу

Назва програми.

Рівень програми (міжнародний, національний, регіональний, місцевий).

Коли програму започатковано.

Які методи застосовуються для моніторингу.

Площа або довжина маршрутів, на яких безпосередньо проводяться обліки.

Як часто проводяться обліки.

Об'єкт(и) моніторингу.

Додаткова інформація.

III. Джерела інформації про програму

Веб-сайт, де є інформація про програму моніторингу.

Головні публікації, де є узагальнені дані програми моніторингу.

Додаткова інформація.

IV. Координація програми, склад учасників та джерела фінансування

Контактні дані координатора програми:

Прізвище, ім'я, по-батькові.

Поштова адреса.

Телефон.

Електронна пошта.

Контактні дані міжнародного координатора програми :

Прізвище, ім'я.

Назва організації.

Електронна пошта.

Склад учасників.

Джерела фінансування.

Додаткова інформація.

**Додаток 2. Супровідний лист до анкети від Національного екологічного центру України, Інституту ботаніки та Інституту зоології НАН України /
Annex 2. List of support for the questionnaire from National Ecological Centre, Institute of Botany, Institute of Zoology NAS of Ukraine**

Шановні колеги !

Європейський центр охорони природи (ECNC) спільно з Національним екологічним центром України та за підтримки Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, Інституту зоології НАН України та Інституту ботаніки НАН України розпочали виконання проекту "Підтримка залучення громадськості до створення можливостей моніторингу біорізноманіття в Україні".

Мета проекту – сприяння розвитку моніторингу біорізноманіття в Україні. Проект передбачає збір інформації про існуючі в Україні програми моніторингу тваринного та рослинного світу, підготовку огляду цих програм, проведення національної конференції з моніторингу біорізноманіття, розробку національної програми з моніторингу біорізноманіття і реалізацію пілотної програми моніторингу.

На підставі попереднього досвіду ECNC було створено анкету, яка має допомогти зібрати інформацію про наявні програми моніторингу тваринного та рослинного світу в Україні.

Просимо Вас заповнити анкету, що додається. Анкети будуть використані для підготовки огляду програм моніторингу тваринного та рослинного світу, який буде опубліковано і розміщено на веб-сайті українською та англійською мовами. Ми вважаємо, що створення та розповсюдження огляду буде не тільки корисним для розвитку моніторингу біоти в Україні, але й слугуватиме розширенню і зміцненню контактів між українськими та закордонними фахівцями. Зазначимо також, що заповнення анкети сприятиме більш ґрунтовному відбору фахівців для участі у національній конференції з моніторингу біорізноманіття.

З повагою та надією на плідну співпрацю,

Виконавчий директор
Національного екологічного центру України

Мельничук В.П.

Завідуюча Міжвідомчою комплексною лабораторією
наукових основ заповідної справи та НАН України і
Мінприроди України

Андрієнко Т.Л.

Завідуючий відділом моніторингу
та охорони тваринного світу
Інституту зоології НАН України

Костюшин В.А.

Додаток 3. Супровідний лист до анкети від Державної служби заповідної справи Міністерства охорони навколишнього природного середовища України /

Annex 3. List of support for the questionnaire from State Service on Protected Areas of the Ministry of Environmental Protection of Ukraine

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ

03035, м. Київ-35, вул. Урицького, 35, тел./факс: (044) 206-31-19, e-mail: parks@menr.gov.ua

24.01.17 № 21-8/1-88
на № _____

Шановні колеги !

В рамках розвитку міжнародного співробітництва з питань природно-заповідного фонду за сприяння Міністерства охорони навколишнього природного середовища України Європейський центр охорони природи (ECNC) спільно з Національним екологічним центром України розпочали впровадження проекту "Підтримка залучення громадськості до створення можливостей моніторингу біорізноманіття в Україні".

Одним із завдань зазначеного проекту є підготовка та видання огляду існуючих в Україні програм моніторингу тваринного і рослинного світу. Було розроблено відповідну анкету, яка розповсюджується виконавцями серед природоохоронних, освітніх, наукових організацій та установ, а також інших заінтересованих організацій.

Після аналізу та узагальнення отримані результати та висновки будуть передані до міністерства, що надасть можливість оцінити сучасний стан моніторингу біорізноманіття, в тому числі на територіях природно-заповідного фонду України, та планувати відповідні заходи щодо його розвитку.

У зв'язку з вищезазначеним, прошу керівників установ природно-заповідного фонду сприяти впровадженню проекту та, в межах можливості, підготувати відповіді на анкету, надіславши їх на адресу Національного екологічного центру України.

Начальник Державної служби
заповідної справи

І. Іваненко

**Додаток 4. Адміністративні області України /
Annex 4 Administrative oblasts of Ukraine**

